

Nurmijärven Kotiseutulehti 2019

Lancetti

8€

Nurmijärvi-Seura ry

Jaakko Ojanne
Päätoimittaja

Maailma muuttuu, mutta tarinat säilyvät

Vuonna 2009 sain tehtäväkseni toimittaa ensimmäisen kerran Nurmijärven kotiseutulehti Klaneettia. Vaikka Nurmijärvi ja monet nurmijärveläisetkin ovat paikallisradio- ja paikallislehtiäjoiltani tuttuja, suhtauduin tähän nimenomaiseen tehtävään sen verran nöyrällä harkinnalla, että tein klassisen teon ennen vastaustani silloiselle Nurmijärvi-Seuran puheenjohtajalle, **Raimo Leinolle**: minä nukuin yön yli. Hetkeäkään en ole vastautani harmitellut, sillä pitäjä on rikas aiheidensa, kulttuuritarjonnan ja moniulotteisen historiansa puolesta. Värikästä on väkikin.

Tämän vuoden antimiin kuuluvat mm. katsaukset Röykän-Leppälammen 100-vuotiaaseen nuorisoseuraan, niinikään vuosisadan ikäiseen kunnalliseen sähkölaitokseen ja komean 80 vuoden iän saavuttaneeseen Rajamäen kirkkoon. Itseoikeutetusti oman osansa sivuista saavat talvisodan ajan tapahtumat, tuleehan tämän raskaan aikakauden alkamisesta kuluneeksi tänä vuonna 80 vuotta.

Tänäkään vuonna Klaneetti ei kuitenkaan jää ainoastaan menneisyyden teemoihin, vaan mukana on myös tämän aikakauden asevelvollisen mietteitä isänmaallisuudesta. Mukana ovat tietysti myös sekä kunnanjohtajan että kirkkoherran sanalliset antimet maailman menosta. Uskallanpa sanoa, että lukemisen iloa on tämän lehden kansien välissä Nurmijärvi-päivän illan jälkeenkin.

Vuosi vuodelta olen alkanut arvostaa työtäni kotiseutuperinteen ja paikallisen historian tallentajana yhä enemmän. Siitä on saattanut tulla jopa osa omaa identiteettiäni, sillä tässä vuosien aikana olen havainnut, miten radikaalistikin maailma ja maisemat saattavat muuttua, ihmiset siirtyä ajasta ikuisuuteen, mutta taltioidut tarinat jäävät eloon. Eino Leino on runossaan ”Aika” kuvannut oivallisesti sen kuluttavaa vaikutusta:

*”Suuri, suuri, ankara on Aika!
Maailmoiden mahtaja sa olet,
kun sa mylväiset, niin vuoret murtuu,
kun sa henkäiset, niin hirret hajoo,
vaan kun sinä jalan maahan poljet,
jää ei yksikään eloon elävistä.”*

Runo on pyörinyt mielessä, kun on lukenut satavuotiskertomuksia tapahtumista, joiden maailma on jo iäksi kadonnut, kun ajattelee sotien aikoja ja niiden menetyksiä ja kun tarkkailee muuttuvaa kylämaisemaa eri taajamissa. Henkilökohtaisesti koin ajan armottomuuden, kun nyt syksyllä ymmärsin, että Nurmijärven sotaveteraanien historiikin toimituskunnastakin meitä on enää vain kaksi jäljellä. Muut ovat siirtyneet ikuisuuden helmaan. Sinne joutaa omakin polku ennemmin tai myöhemmin.

Siksi on niin kallisarvoista tallettaa kirjalliseen muotoon mahdollisimman paljon myös niin sanottua mikrohistoriaa, joka muutoin katoaa muistelijoiden ja kertojien myötä. Juuri paikallishistoria ja mikrohistoria avaa meille sen korvaamattoman näkymän elämään ja arkeen, jolle koko nykyisyys on rakennettu. Ihmiset ovat kuin puun lehtiä. Yksi ei merkitse oikeastaan paljoakaan, mutta yhdessä ne pitävät puun ja kokonaisen metsän elossa. Yksikään ihminen tai kertomus ei ole yhdentekevää. Jokaisen merkivuosiainkin viettävän ilmiön ja laitoksen perustan ovat pohjustaneet tavalliset ihmiset omalla uutteruudellaan ja toimeliaisuudellaan, työllään.

Taltioimalla historiaamme me kunnioitamme tavallisen ihmisen työtä ja panosta yhteisen ihmisyyden eteen..

*Aloista ja Hyvää
Nurmijärvi-päivää 2019!
Jaakko Ojanne, päätoimittaja*

Klaneetti 2019

Sisällys

PÄÄTOIMITTAJALTA	2
NURMIJÄRVI, KOTISEUTU JA ISÄNMAA - MITÄ NE MERKITSEVÄT NUORELLE	4
NURMIJÄRVEN SOTAORVOT	6
Kirkkoherra Ari Tuhkanen: AURAT MIEKOIKSI TAOTAAN	7
Outi Mäkelä, Nurmijärven kunnanjohtaja: NURMIJÄRVELÄISISSÄ ON SITÄ JOTAIN.....	8
NURMIJÄRVEN SÄHKÖ 100 VUOTTA.....	10
Ritva Stenvall: JÄRJESTÖTYÖ ON MYÖS ELÄMÄNTAPA.....	12
LIIKUNTAAN SIJOITTAMINEN ON PANOSTUS ELÄMÄLLE.....	18
VANHA SEURAKUNTATALO	21
JÄÄKÄRI ZAPFIN KOHTALO OLI NURMIJÄRVI.....	22
MUSIIKKIKOULU TILULIIN ALKUTAIVAL.....	28
Arja Ahlsved: SODAN ALKAMISESTA 30.11.2019 TULEE KULUNEEKSI 80 VUOTTA.....	32
RÖYKÄN-LEPPÄLAMMEN NUORISOSEURA 100VUOTTA	40
TOIMINTAA LEPPÄLAMMELLA SOTATILANTEISSA.....	48
MONIKKO – MONIEN MAHDOLLISUUKSIEN TALO	50
PERTTULAN TÄHTI 50 VUOTTA – ISO KAPPALE NURMIJÄRVEN URHEILUHISTORIAA.....	52
NURMIJÄRVI-SEURA RY	57
ILMOITUKSET	58

Nurmijärven Kotiseutulehti 2019

Julkaisija: Nurmijärvi-Seura r.y.

Vastaava päätoimittaja: Jaakko Ojanne

Nurmijärvi-seuran hallitus: Puheenjohtaja Tapio Ranta
Sihteeri Leena Kaarni, Matti Aaltio, Ari Helminen, Jukka
Iso-Herttua, Eero Peltonen, Leena Rautanen-Saari, Ritva
Stenvall, Esa Lahtela

Ritva Stenvall ja Tuula Valtonen talous

Klaneettiin tarkoitettua aineistoa voi toimittaa osoitteella:

Jaakko Ojanne, puh. 041-461 6886,
Et.Hesperiankatu 32 B 40, 00100 Helsinki tai
jaakko.ojanne@welho.com

Julkaisun hinta: 8 euroa

Taitto: Nurmiprint Oy/ Ari Helminen

Painopaikka: Nurmiprint Oy, Nurmijärvi 2019

Kansi: Myllykoski ja voimala, Taisto Sjöholmin arkisto

Nurmijärvi, kotiseutu ja isänmaa - mitä ne merkitsevät nuorelle

Toivo Rovasalo

Olen pienestä pitäen ollut kiinnostunut maantiedosta. Luin karttakirjoja ja opettelin ulkoa eri maiden lippuja ja pääkaupunkeja. Kiinnostukseni kuitenkin rajoitui ulkomaihin, enkä opetellut Suomeen liittyviä tietoja. Suomi näyttäytyi tylsänä maana, sillä täällä ei mielestäni ollut hienoja nähtävyyksiä tai kiehtovaa luontoa. Ihmettelinkin aina, kun ympärilläni olevat ihmiset puhuivat siitä, kuinka hieno maa tämä on. Itse olisin halunnut asua jossain paljon jännittävämmässä maassa, kuten Egyptissä tai Japanissa.

Ala-asteen viidennellä aloitimme kotiseutuopin opiskelun. Opiskelimme sitä muihin oppiaineisiin verrattuna vähän. Koko kouluvuoden aikana teimmekin vain kaksi projektia. Toinen oli Nurmijärvi-juliste, johon keräsim-

me tietoa omasta kotikunnastamme, ja toinen oli kiertoaajelu, jonka varrella oli nurmijärveläisiä nähtävyyksiä. Kävimme esimerkiksi Myllykoskella, Nukarin koulumu-seossa ja Aleksis Kiven synnyinkodissa. Nämä nähtävyydet jäivät mieleeni selkeinä kuvina.

Koulun kotiseutuopin oppitunnit olivat ehkä pienelle lapselle tylsiä, mutta ne onnistuivat lopulta tehtäväs-sään. Ne herättivät katselemaan ympärilleen. Samanlai-nen ihmetys syntyi, kun ensimmäistä kertaa kuulin Suo-men historian sodista. Hämmennyin siitä, että ihminen olisi valmis vaarantamaan henkensä oman kotiseutunsa ja Suomen puolesta. Jäin pohtimaan, mitä ihmiset ympäril-läni arvostavat kodissaan.

Varuskuntasoittokunta Parolannummella

Yläasteella nautin eniten historian tunteista. Vaikka edelleen minua kiinnostivat ulkomaihin liittyvät aiheet, huomioni alkoi vähitellen kiinnittyä myös Suomen historiaan. Kun oppitunneilla sain tietoa siitä, minkälainen menneisyys omalla valtiolla on ollut, aloin vähitellen ymmärtää muiden ihmisten arvostusta sitä kohtaan. En ollut ikinä aikaisemmin ymmärtänyt Suomen historiassa tapahtuneita ihmeitä.

Vielä yläasteikäisenä ajattelin, että kotiseudun arvostaminen ja isänmaallisuus on poliittista. Historian tunteilta jäi yläasteella mieleen, että nationalismi ja liian pitkälle menevä patriotismi ovat äärimmäisen vaarallisia asioita. Mieleni yhdisti automaattisesti kaiken isänmaallisuuden tähän kategoriaan, enkä sen takia halunnut olla isänmaallinen. Paheksuin kaikkea oman valtion ihannoimista ja kehumista.

Eräänä lukiovuosieni juhannusaattona, kun olimme mökillä nostamassa perheen kanssa lippua salkoon, äitini halusi, että laulaisimme lippulaulun. Itseäni ihmetytti tämä ajatus. Lippulaulun sanat vaikuttivat mielessäni lähinnä liialliselta isänmaallisuuden ihannoimiselta. Kun äitini huomasi minun olevan haluton, hän kysyi minulta: "Olemmeko mielestäsi liian isänmaallisia?" Tämä kysymys pysäytti minut. Huomasin, että vanhempani kunnioittivat ajatuksiani, ja että he ymmärsivät minua. Aloin vähitellen ymmärtää, että isänmaallisuus ei ole mustavalkoinen käsite. Ihminen voi olla kohtuullisen isänmaallinen, kuten vanhempani.

Vähitellen elämässäni tuli eteen aika astua palvelukseen. Palveluspaikakseni valikoitui Puolustusvoimien varusmiessoittokunta. Palveluksessa huomasin, kuinka isänmaan lisäksi myös oman kodin ja kotiseudun mer-

kitys korostuu. Varusmiessoittokunnassa palvelee tällä hetkellä lisäksi vain yksi nurmijärveläinen, joten koen jatkuvasti edustavani itseni lisäksi myös Nurmijärveä ja nurmijärveläisiä.

Varusmiespalveluksessa ymmärsin todella nopeasti, kuinka paljon menneet sukupolvet ovat tehneet puolustaessaan maatamme. En enää ihmettele, miksi he ovat tehneet sen työn. He ovat varmasti samalla tavalla ajatelleet puolustavansa maansa lisäksi kotiseutuaan ja kotiaan. Mielestäni isänmaallisuus onkin sitä, että rakastaa ja arvostaa kotiaan, ja ymmärtää sen olevan osa jotain suurempaa kokonaisuutta. Kotiseutunsa arvostaminen vaatii sen ymmärtämistä, että ruoho näyttää aina vihreämmältä aidan takana. Aidan yli voi katsoa myös toiselta puolelta..

Toivo Rovasalo

Toivo Rovasalon perhe muutti Vantaalta Nurmijärvelle vuonna 2000. Toivo Rovasalo oli silloin yksivuotias. Hän on asunut siitä lähtien koko ajan Nurmijärven kirkonkylällä. Hän on kirjoittanut ylioppilaaksi Nurmijärven yhteiskoulun lukiossa.

Tällä hetkellä Rovasalo suorittaavarusmiespalvelustaan Panssariprikaatissa Hattulan Parolannummella Varusmiessoittokunnassa. Hän on suorittamassa aliupseerikurssia.

Nurmijärven sotaorvot

Kotiseutulehti Klaneetin yhtenä teemana on tänä vuonna talvisota. Tuleehan lehden ilmestymisen aikoihin kulu-neeksi 80 vuotta talvisodan alkamisesta. 105-päiväinen so-ta aiheutti paljon aineellista tuhoa, tuhansia sankarivainajia ja sotainvalideja, sekä kotirintamalla sotaaleskiä ja sotaor-poja. Allekirjoittanut jäi sotaorvoksi, kun isä kaatui Viipu-rinlahdella 5. maaliskuuta. 1940. Täytin seuraavana päivä-nä kaksi vuotta. Tieto kotiin isän kuolemasta tuli vasta 13. päivä maaliskuuta, eli samana päivänä kuin tuli rauha. Ei siinä paljon rauhasta jaksettu iloita.

Talvi- ja jatkosotien sotaorpojen lapsuus ja nuoruus oli jokaisella omanlaisensa selviytymistarina. Osa lähetettiin Ruotsiin sotalapsiksi, ja useat täysorvot joutuivat orpoko-teihin tai kunnalliskoteihin. Mutta kaikille oli yhteistä se että piti tulla toimeen ilman omaa isää ja hänen neuvo-jaan ja tukeaan. Yhteiskunta tuki jonkin verran sotaorpo-jen ammattikoulutusta, mutta tiedottaminen siitä oli sii-hen aikaan hyvin sattumanvaraista, eikä monikaan osannut anoa tukea.

Kaatuneitten omaisten liitto järjesti vuonna 2009 val-takunnallisen sotaorpojen rekisteröitymisen sotaorpotun-nuksen saamiseksi, 16 000 sotaorpoa rekisteröityi silloin. 2013 valtioneuvosto myönsi sotaorvoille kunnianosoituk-sen uhrauksesta isänmaan puolesta ja sotaorpotunnuksen.

Nurmijärvelläkin satakunta sotaorpoa rekisteröityi ja sai tunnuksen. Sotaorpotunnuksen ei liity mitään talou-dellisia etuuksia, mutta joissakin kunnissa on myönnetty tunnuksen saaneille samoja etuja kuin sotaveteraaneille. Nurmijärvellä sotaorpotunnuksella pääsee maksutta Ra-jamäen uimahalliin. Nurmijärven sotaorvot kokoontuvat 3-4 kertaa vuodessa seurakuntakeskuksessa ja osallistuvat

Eero Peltonen

seppelpartioon sankarihaudoille itsenäisyyspäivänä ja kaa-tuneittenmuistopäivänä. Myös teatteriretkiä ja pikkujoulu järjestetään. Aivan kuten sotiemme veteraanit, myös sota-orvot alkavat olla korkeassa iässä, ovathan nuorimmatkin jo 75-vuotiaita.

Täytyy vain toivoa, että Suomen päättäjät osaisivat toi-mia niin, ettei koskaan enää tulisi uusia sotaorpoja.

Eero Peltonen,
kirjoittaja on talvisodan sotaorpo

Ari Tuhkanen

Nurmijärven seurakunnan kirkkoherra

AURAT MIEKOIKSI TAOTTAAN

Syntiinlankeemuksesta lähtien on - niin surullista kyllä – yhä uudestaan lähdetty auran varresta tarttumaan miekan kahvaan. Usein aivan konkreettisestikin, mutta myös olemalla muuten liikkeellä vihamielisin asentein tai sanan säilää lyömiseen käyttäen. Yhtä kaikki, aina nämä toimet ovat haavoittavia, elleivät suorastaan kuolettavia.

Meillä on kuitenkin mahdollisuus. Viime vuonna kirjoitin Klaneetissa sata vuotta sisällissodan päättymisen jälkeen rakkauden kaksoiskäskyn velvoittavan ja rohkaisevan kaikissa tilanteissa meitä rakastamiseen. Toki siis Jumalaa yli kaiken rakastamiseen – vaan siis myös lähimmäistämme niin kuin itseämme saamme rakastaa. Ja me tiedämme, että Jumala ei tarkoita lähimmäisellä vain oman kylän tyttöjä ja poikia. Sellaisia, jotka ovat varttuneet kanssamme jo vuosikymmeniä samat aapiset lukeneena ja samat kasviot keränneenä kuin sinäkin.

Vuosi 2015 vei meidät pohtimaan heidän rakastamistaan, jotka ovat lukeneet paikalliset aapisensa kaukana meistä ja keränneet ehkä kovin toisenlaiset kasviot omilla synnyinseuduillaan kuin Suomen kedoilta on löytynyt, ennen tuloaan tänne pohjoiseen. Silloin Klaneettiin kirjoitin tilanteessa, jossa tämä turvapaikanhakija-asia oli hyvin uusi ja ennen kaikkea laajuudessaan ennäkemätön. Nyt monien vaiheiden jälkeen moni näistä ihmisistä on poistunut maastamme ja moni on myös jäänyt ainakin toistaiseksi – osa on jäänyt myös ilman lupaa ja osa pysyvänkin luvan kanssa. Tämä monimutkainen kokonaisuus on herättänyt Suomessa monenlaisia tunteita puolesta ja vastaan. Samassa vyyhdessä ovat niin oikeasti turvaa tarvitsevat kuin turvallisuudelle riskiä aiheuttavat henkilöt, niin seksuaalirikok-

Kirkkoherra Ari Tuhkanen

sia tehneet kuin tavallista rauhallista elämää haluavat, niin paperittomat kuin pakolaisaseman saaneet.

On selvää, että kansainvälistä suojelua tarvitsevat henkilöt ovat suojaan oikeutettuja. Tätä asemaa ei voi viedä heiltä pois – sopimukset ovat velvoittavia – vetoamalla osan muista maahantulijoista tekemiin rikoksiin. Toisessa yhteydessä jo vuoden 2016 Klaneetissakin olen todennut yhtä selvää olevan, että rikoksen tekijät ovat eri asia. Heitä kohdellaan toki niin kuin oikeusvaltiossa kuuluukin – asiat tutkitaan ja tarvittaessa oikeusistuimet antavat tuomiot – ja käytettävissä on tarvittaessa lainsäädäntömme asettamin reunaehdoin myös maasta karkotus.

Kuitenkaan emme saa pelon ohjata suhdettamme esimerkiksi Irakista tai Syyriasta lähtöisin oleviin turvapaikanhakijoihin. Kristittyinä tehtävämme on rakentaa sillat yli pelon kuilujen. Tuo runolliselta kuulostava ajatus tarkoittaa kuitenkin kaikessa yksinkertaisuudessaan ystävällistä kohtaamista myös muiden kuin saman Aapisen – tai kännykän applikaation – kanssamme pienestä pitäen jakaneiden kanssa.

Meidän on muistettava, että emme saa kieltää ystävyyttä ja lähimmäisyyttä toisilta esimerkiksi eri uskonnon vuoksi. Meillä Suomessa on loistava esimerkki siitä, miten muslimit ovat jo toistasataa vuotta sitten integroituneet, liittyneet kiinteäksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Huomaat, että puhun Suomen tataareista.

Tärkeää on muistaa myös se, että moni Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista (osa turvapaikanhakijoista on toki alun perinkin kristittyjä) on täällä kääntynyt kristityksi. Aidosti uskontoa vaihtaneet ovat usein todellisessa vaarassa, jos heidät palautetaan takaisin lähtömaahansa.

Vaan kaikkiaan, pelon syrjään laittamalla ja luottamusta uusia ystäviämme, veljiämme ja sisariamme, kohtaan osoittamalla me olemme kääntämässä toisinpäin ikiaikaista kulttuuria aurojen tekemisestä miekoiksi. Kunnes Herramme ja Vapahtajamme lopulta kaikkialla maailmassa tulee miekat hävittämään: ”... Niin taotaan miekat auran teriksi ja keihäät vesureiksi. Yksikään kansa ei enää kohota miekkaa toista vastaan eikä harjoittele sotataitoja. Silloin jokainen saa istua mitään pelkäämättä oman viiniköynnöksensä ja viikunapuunsa alla. Näin on Herra Sebaot sanonut.” (Miika 4: 3-4)

Ole silti siis jo nyt ystävä vielä vieraalle maahamme tulijalle. Muista joka tapauksessa olla myös Jeesuksen ystävä. Silloin rauhasi Jumalankin kanssa kestää ikuisesti.

Outi Mäkelä

Nurmijärven kunnanjohtaja

Nurmijärveläisissä

Vielä silloin tällöin joku kysyy, että miltäs ne kunnanjohtajan saappaat ovat jalassa tuntuneet? Vastausta ei ole tarvinnut pitkään miettiä – tämän innostavampaa ja kiinnostavampaa työtä en tiedä. Kuluneet 540 päivää ovat jokainen olleet omanlaisiaan, ja vaikka vuosikello kulkee jo toista kierrosta, eivät vuodet näissä töissä ole veljeksiä. Olen innostunut Nurmijärvestä ja etenkin nurmijärveläisistä!

Katse meillä on tiukasti tulevaisuudessa. Nurmijärvi on kasvukunta, mikä pitää huolen siitä, että palvelutarpeiden osalta on jatkuvasti tsemppattavaa ja aktiivisuutta ja elinvoimaisuutta löytyy. Viime vuoden aikana maailma sai 1000 nurmijärveläisiä lisää, ja meitä on jo noin 43000. Olemme Suomen suurin kunta väkimäärältämme – siis kunta, joka ei ole kaupunki. Strategiamme on, että olemme ylpeästi maaseutukunta, emmekä edes haittele kaupunkititteliä. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettemmekö panostaisi myös taajamien tiivistymiseen ja palvelutarjonnan kehittymiseen. Vahvat taajamat ovat monitaajamaisessa ja pinta-alaltaan suuressa kunnassa elinehto.

Laiska töitään luettelee, sanovat viisaammat, mutta siitäkin huolimatta rohkenen hieman listata kuluneiden päivien aikana toteutuneita asioita:

Olemme päivittäneet organisaatiomme, jalkauttaneet kuntastrategiaa ja rakentaneet mittareita strategiaan liittyen. Olemme uudistaneet asukasillat toimialatoreiksi, olemme rekrytoineet uusia johtajia ja tehneet merkittäviä päätöksiä rakentamiseen ja infraan liittyen – mm. Klaukkalan kehätien, Vanha-Klaukan alueen, Rajamäen liikenneympyrän – muutaman mainitakseni – osalta. Myös isoja hankkeita on valmistunut, kuten Kirkkotien liikenneympyrä ja Rajamäen Lähde. Olemme tehneet päätöksen liittymisestä Keski-Uudenmaan Sote -kuntayhtymään ja toteuttaneet samalla kunnan näkökulmasta suurimman organisaatiomuutoksen kautta historian, kun yksi toimiala ja 600 työntekijää siirrettiin kuntayhtymälle. Olemme liittyneet Kiertokapulaan. Olemme toteuttaneet viestinnän auditoinnin ja ottaneet tiikerinloikan viestinnässä. Olemme parantaneet digitaalisia palveluita ja ottaneet käyttöön Solmu-asiointikanavan. Olem-

on sitä jotain!

me pitäneet jo kaksi Nurmijärvi-gaalaa, nostaneet esille ilmiöntekijöitä ja uudistaneet brändi-ilmeemme. Olemme toteuttaneet lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, tehneet NUUKA-ohjelman Nurmijärven kestävä kasvun turvaamiseksi, perustaneet yrittäjäyhdistysten kanssa yhteisen NEA ry:n, pitäneet Siisti-ilmiö -kampanjoita ja kannustaneet ihmisiä pitämään huolta ympäristöstä. Olemme saneeranneet, remontoineet ja huoltaneet tiloja ja ulkoalueita. Olemme käynnistäneet kunnan kotisivujen uudistamisen. Meille on myönnetty vuoden 2018 liikkuva koulu -palkinto, valtakunnallinen kunniamaininta perhetukikeskustyöstä ja uimahallimme on valittu vuoden vesiliikuntapaikaksi. Kunnassamme on myös kuvattu urbaania maalaiskomediaa – Kevyttä yläpilvää, joka tulevana keväänä avaa nurmijärveläisiä maisemia kaiken kansan nähtäväksi mm. Elisa viihteellä ja myöhemmin myös Nelosella.

Elämä ei ole ollut rauhallista – ja sepä vasta onkin ollut ihanaa!

Toivon osaltani voivani edesauttaa sitä, että Nurmijärvestä syntyisi entistäkin yhteisöllisempi ja vuorovaikutteisempi kunta. Haluan, että kunnalla, sen virkakunnalla ja päätöksentekijöillä on kasvot ja päätöksenteko, viestintä sekä vuoropuhelu ovat avointa ja aktiivista. Kunta on asukaidensa yhteisö, jossa pitää voida tunkea olonsa turvallisiksi, saada äänensä kuuluviin, elää aktiivista elämää ja osallistua matalalla kynnyksellä.

Kuntajohtajista tehty tuore tutkimus toteaa, että kunnanjohtaja ei voi olla vain toimistoonsa käpertyvä kamreeri, vaan kunnanjohtajan on oltava mukana tekemässä kuntansa brändiä, pystyttävä vuorovaikutukseen ja hallittava myös nykyaikaiset mediankanavat. Siksi pyrin kirjoittamaan viikoittain blogia ja viestimään päivittäin sosiaalisen median kanavissa. Tärkeä tekijä avoimuuden näkökulmasta on myös, että valtuustomme kokoukset ovat olleet jo pitkään nähtävillä suorina nettilähettyksinä sekä nauhoitteina jälkikäteen. Tulevaisuudessa haaveilemme myös uudelaista viestinnän ja vuorovaikutuksen tavoista ja tavoitteitamme on kokeilla ainakin videoblogeja, mahdollisesti podcastejakin.

Nurmijärveläisistä sanotaan, että meissä on jotain harkkankeaa ja takkutukkaista. Eikä se hullumpi meriitti

Kunnanjohtaja Outi Mäkelä

olekaan. Mielestäni nurmijärveläiset ovat toimeentarttuvia ja aikaansaavia, hauskoja, luovia ja innostavia – kerrassaan hurmaavaa väkeä. Ja tämä todettuna kaikella sillä vaatimattomuudella ja objektiivisuudella, jolla paljasjalkainen nurmijärveläinen asiaa voi tarkastella.

Se minkälainen Nurmijärvestä tulee ja mihin suuntaan me sitä viemme, riippuu meistä kaikista. Mutta hyvä tulee, kun yhdessä tehdään – eikös niin!.

Nurmijärven Sähkö 100 vuotta

Sähköntuotanto liittyi Nurmijärvelläkin aluksi paikallisiin koskiin – Myllykoskeen ja Kuhakoskeen. Myllykoski pyöritti generaattoreita aina vuoteen 1970 saakka. Sähkölaitoksen perustamiseen vaikutti merkittävästi yksi vahva mies, jonka visio ja periksiantamattomuus tuottivat lopulta sähköä kylälle. Sää vaikutti pitkään merkittävästi sähkön saatavuuteen – voimalaitos saattoi seistä pitkiä ajanjaksoja, kun joessa ei ollut vettä. Aikojen kuluessa sähkölaitoksesta kehittyi joustava ja ketteräliikkeen osakeyhtiö, joka on vahvasti mukana aikamme kehityksessä tarjoten kanta-asiakkailleen edullista ja puhdasta energiaa.

Suomeen sähkö tuli yllättävän nopeasti 1800-luvun lopulla. Tietävästi ensimmäinen ulkovalaistus sähkön avulla tapahtui heinäkuussa 1880, jolloin Ravintola Kaivuhuoneen edusta Helsingissä valaistiin kuudella sähkölampulla.

Sähköistystä hidasti se, että öljylamput olivat juuri tulleet markkinoille, jolloin sähkö tuntui etenkin maaseudulla tarpeettomalta muotivirtaukselta. Ensimmäinen kunnallinen sähkölaitos perustettiin Tampereelle 1888, mutta ennen Nurmijärven Sähkön perustamisvuotta 1918 Suomessa oli jo 59 sähkölaitosta.

Sähköhierontaa

Nurmijärven seudun vanhin sähköä tuottava laitos oli Perttulan-Uotilan kylien osuuskunnan Kuhakosken sähköasema, joka valmistui 1911. Valot paloivat ensimmäisen kerran Uotilan kylässä pääsiäislauantaina 1912. Voima-aseman toiminta päättyi 1952.

Perttulan sähköaseman jännite oli 3000 V. Sähkö tuotiin kuparijohtimilla kylän myllylle, mutta siitä eteenpäin taloihin halveempaa rautalankaa käyttäen. Kun koskessa oli vähän vettä, virta oli niin heikkoa, että voitiin ottaa ”sähköhierontaa” – lampun kiinnikekiertimeen saattoi tarttua paljain käsin, jolloin virta vain vähän pudisteli kehoa.

Vuonna 1917 Klaukkalan Vanhalle Myllylle Lepsämäjoen partaalle tuotiin generaattori, josta saatiin virtaa tuottamaan valoa myllyn lisäksi Julius Viktor Sinisalon taloon. Johtimina käytettiin rautalankaa. Lepsämäjoen vesi oli joskus vähissä tai padon alapuolella olevan veden pinta nousi korkealle, jolloin sähkövalo alkoi punoittaa, eikä valaissut.

Perustamiskokous 14. heinäkuuta 1918

Nurmijärvi oli saada sähkö jo 1908, kun apteekkari Albin Koposen kirkonkylällä sijaitseva lääkelaboratorio tarvitsi käyttövoimaa. Tarkoituksena oli rakentaa Myllykoskeen voimalaitos,

Myllykosken voimala, Nurmijärven museon arkisto

Voimala sisältä

jossa oli paitsi sähköntuotantolaitteisto, myös kaksi myllyä ja sahaa. Hanke kariutui varsin pitkälle edenneiden toimenpiteiden jälkeen. Toinen yritys oli vuonna 1913, mutta sekin kariutui – lisäksi ensimmäinen maailmansota vaikutti osaltaan.

Vuonna 1918 loppui polttoöljyn tuonti, jolloin ymmärrettiin sähkön tarve nimenomaan valaistustarkoituksiin. Öljypula käynnisti sähköistyksen ja Suomeen rakennettiin satoja voimalaitoksia.

Palojoen ja Kirkonkylän jakokuntien riita hidasti sähköyhtiön perustamishankkeita Nurmijärvellä. Riita päättyi oikeudenkäyntikuluihin, joista omaa puolikastaan kirkonkyläläiset eivät halunneet maksaa. Lopulta kauppias Väinö Vallinkoski ilmoitti, että hän maksaa puuttuvan summan, vaikkei hänellä ollut kosken kanssa mitään tekemistä.

Nurmijärven Sähkölaitos perustettiin koskenomistajain kokouksessa 14. heinäkuuta 1918. Koskenomistajat vuokrasivat Myllykosken Nurmijärven kunnalle 50 vuodeksi kunnallisen sähkölaitoksen perustamista varten. Kunnanvaltuusto hyväksyi vuokrasopimuksen ja valitsi sähkötoimikunnan 29. heinäkuuta 1918.

Myllykosken pato, kuva Taisto Sjöholm

Väliaikaiset generaattorit ennen Myllykosken voimalaitosta

Öljyä ei ollut ja syksy pimeni. Sähkötoimikunta päätti asentaa väliaikaisesti Myllykoskeen ja Nukarille sahan turbiiniin generaattorit valon saamiseksi. Pimeydestä pelastuivat Kirkonkylä, Palojoki ja Nukari.

Ponnistelujen tuloksena selvittiin talvisesta pimeydestä, mutta virta oli ajoin heikkoa. Kerrotaan, että Kirkkarin talon heikkonäköinen isäntä pani lasit silmilleen ja raapaisi tulitikulla tulta nähdäkseen, missä sähkövalo paloi.

Oman, pysyvän voimalaitoksen rakennustyöt aloitettiin keväällä 1919. Maailmansodan jäljiltä vallitsi korkeasuhdanne, mutta myös puute tarveaineista, kuten kuparista, sekä ammattimiehistä. Samanaikaisesti rakennettiin myös johdinverkkoa.

Myllykosken voimalaitos valmistui maaliskuussa 1920 ja siinä oli ensin yksi 250 hv:n generaattori, toinen asennettiin 1923. Koskeen rakennettiin myös pato ja 750 m pitkä putki johtamaan vettä turbiiniin.

Kalle Salon ponnistelujen lopputulos

Kalle Salo oli merkittävin yksittäinen henkilö Nurmijärven Sähkölaitoksen perustamisen takana. Hän oli mukana jo 1913 Sähköosuuskunnan hankkeessa. Sittemmin hän oli sähkökomitean puheenjohtaja sekä toimikuntien jäsen. Vaikka monet ikävyydet ja vaikeudet kohtasivat sähkölaitosta, ei tuo toimielias mies lannistunut.

Kalle Salo. Nurmijärven sähkölaitoksen historiikki 1968

Kun toimitusjohtajaksi valittiin ensin Einar Björkling, vaali raukesi ja toimitusjohtajaksi valittiin Kalle Salo. Hän hoitikin tehtävää joulukuuhun 1925. Kalle oli myös sähkölaitoksen johtokunnan pitkäaikainen puheenjohtaja.

Sähkölaitoksen ensimmäinen konttori sijaitsi Kalle Salon kotitalossa. Kun Yrjö Kosti Nordlund valittiin ensimmäiseksi varsinaiseksi toimitusjohtajaksi 1926, Kalle Salo jatkoi rahastonhoitajana. Kalle Salo kuoli 1938.

Sähkö levisi kymmenessä vuodessa koko pitäjään

Alkuun voimalaitoksen generaattoreita käytettiin kesällä vain päiväsaikaan, mutta syyskuun alusta ympäri vuorokauden. Suuremmilla kuluttajilla oli mittarit, mutta muut maksoivat lampujen koon mukaan. Väärinkäytöksiä ilmeni siten, että johdot ohjattiin ohi mittarin tai käytettiin suurempia lamppeja.

Jo vuonna 1923 oli 20 000 voltin korkeajännitelinjaa 37 km, 3000 V linjaa 12 km ja tavallista sähkölinjaa 230 km. Muuntoasemia oli 67, lamppeja 6432 ja mittareita 420. Ensimmäisen kymmenen vuoden aikana sähköjohdot oli vedetty lähes joka puolelle kuntaa.

Asentajat liikkui 1920-luvulla polkupyörillä ja hiihtäen. He saivat ostaa polkupyörän itselleen sähkölaitoksen laskuun, mutta heidän tuli lunastaa se kuukausilyhennyksin itselleen. Työntekijät käyttivät vuokra-autoja tai omiaan, mutta ensimmäiset omat autot sähkölaitos osti vasta jatkosodan päätyttyä.

Voimalaitoksen toiminta riippui veden määrästä Vantaajoen suulla. Neljä pulavuotta ja vielä poikkeuksellisen kuiva vuosi 1931 vähensivät tuloja, jolloin työntekijöiden palkkoja jouduttiin alentamaan 10 %. Vuonna 1933 voima-asema seiso i vedenpuutteesta 33 yötä, seuraavana vuonna 127 yötä ja pyhäpäivää.

Ukkonen aiheutti ongelmia. Eräänä kylmänä vapunaatto na salama välähti vain kerran, mutta poltti voima-aseman ge-

neraattorin. Vuonna 1927 ukkonen poltti generaattorit kolme kertaa.

Vuonna 1933 Erkki Kalliosta tuli toimitusjohtaja. Ensimmäinen ulkovalo saatiin vuonna 1934 Aleksis Kiven puistoon. Ensimmäisen toimitalon sähkölaitos sai vuonna 1936 Krannilapolulle. Talo on edelleen käytössä, nyt neuvolana.

Kolme työntekijää menehtyi maailmansodassa

Vuonna 1939 toimitusjohtajaksi valittiin sähkötekniikko Yrjö Rinne. Sähkölaitokselle päätettiin ostaa kaksi polkupyörää, koska näköpiirissä oleva sota aiheuttaisi polttoainepulaa.

Talvisodan pommitukset aiheuttivat keskeytyksiä virranjakelussa. Joulukuun 31. pommitettiin Nurmijärven kirkonkylää, joka aiheutti vaurioita sähköverkostolle. Piiriasentaja Yrjö Gustafsson lähti korjaustöihin, ja hänen ollessaan suorittamassa työtään kohdistui Kirkonkylään uusi vihollisen ilmahyökkäys, jossa Gustafsson haavoittui niin vaikeasti, että kuoli sotasaaralassa tammikuussa.

Kaikkiaan kolme työntekijää menetti henkensä talvisodassa ja useita haavoittui. Sodan kestäessä oli sotatoimissa mukana 22-26 sähkölaitoksen työntekijää. Koko sodan ajan Sähkölaitos maksoi palkkaa palveluksessaan olevien työntekijöiden omaisille.

Vesitilanne oli heikko 1939–1941 ja korjaantui vasta 1942–1944, jolloin tilanne oli vastaavasti erinomainen. Sähköstä ei sodan aikana varsinaisesti ollut pulaa, kun teollisuus ei käyttänyt sitä. Sodan jälkeen syntyi voimapula 1945 ja etenkin 1946, joka oli huono vesivuosi.

Valtakunnan verkkoon

Vuonna 1947 toimitusjohtajana aloitti Kauko Mäkelä, joka palveli sähkölaitosta yhteensä 34 vuotta ja 7 kuukautta vuoteen 1981.

Vuonna 1949 valmistui linja Imatran Voiman Tammiston muuntoasemalta Nurmijärven verkkoon, joka mahdollisti sen, että sähkölaitos saattoi ostaa riittävästi sähköä yleisvaltakunnallisella tukkutariffilla. Sähköpulan ajat olivat ohi. Sähkölaitoksen oma tuotanto väheni ja loppui vuonna 1970, kun huonoon kuntoon menneen Myllykosken voimalaitoksen toiminta lopetettiin.

Ulkovalaistus ei yleistynyt kovin nopeasti. Vasta vuonna 1951 alettiin rakentaa laajemmalti tievalaistusta, alkuun 24 uutta tievalopistettä eri puolille kuntaa. Vuonna 1965 kunnanvaltuusto teki päätöksen, jonka mukaan jokainen sähkönkuluttaja saa kunnan kustannuksella sähkövirtaa yhteen ulkovalopisteeseen. Kulutuksesta kunta maksoi 2/3, kuluttaja loput.

Kauko Mäkelä, Nurmijärven sähkölaitoksen historiikki 1968

Ensimmäinen lämpökeskus 1975, Nurmijärven sähkölaitoksen historiikki 1968

Tuolloin päätettiin myös rakentaa taajamiin tievalaistusverkosto. Vuonna 1967 Nurmijärvellä oli yhteensä 985 tievalaistuspistettä.

Nurmijärven sähkölaitos oli toimittanut sähköä Jokelaan alusta asti. 1950-luvun lopulla Jokelaan perustettiin konttori ja myymälä.

Uusi toimitalo valmistui Punamullantielle vuonna 1961

Sähkölaitos rakensi muuntoasemia toiminnan laajetessa. Pertulan sähköasema 1968, Mutaanmäen muuntoasema 1972, Klaukkalan sähköasema 1979, Jokelan sähköasema 1989, Valkjärvi 1992 ja Karhunkorpi 2008. IVO:n omistama Raalan sähköasema vuodelta 1956 purettiin 1980-luvulla.

Kaukolämpö vuonna 1975

Kaukolämmitys alkoi Nurmijärvellä vuonna 1975, kun Vesitorninmäelle rakennettiin siirrettävä lämpökeskus. Kaukolämmön tarkoituksena oli alunperin kerätä lämpökuormaa, jotta voitaisiin aloittaa sähkön ja lämmön yhteistuotanto, mutta se ei ole vielä tänä päivänäkään toteutunut Nurmijärvellä.

Aluksi kaikki vastustivat kaukolämpöä – isännöitsijät vastustivat ja sähkölaitoksen vanha kaarti vastusti. Kerrostaloja alkoi tulla mukaan pikkuhiljaa, kun ne vapautuivat omasta läm-

Vanha Toimitalo, kuva Jukka Nissinen

möntuotannosta, joka vaati yhden työntekijän. Kaukolämpö oli – ja on edelleen – vaivatonta.

Kaukolämmön yleistyttyä ilma Nurmijärvellä kirkastui ilmiselvästi – kaukolämpö oli ympäristöystävällistä, kun se ei tuottanut pienhiukkasia lähialueelle.

Osakeyhtiöksi 1992

Sähkölaitoksen toimitusjohtajia olivat 1981 Rauno Kangasniemi ja 1989 Heikki Koivisto. Nykyinen toimitusjohtaja Jarmo Kurikka aloitti 2011. Vuonna 1985 rakennettiin nykyinen toimitalo, joka remontoitiin 2014.

Yhteiskunnan lisääntynyt markkinahenkeys edellytti tehokkaasti toimivaa sähkölaitosta, joka katsottiin saavutettavan osakeyhtiömuodossa. Osakeyhtiömuotoisuus mahdollisti nopeamman ja joustavamman päätöksenteon, kun päätöksiä ei tarvinnut viedä kunnalliseen päätöksentekoon lautakuntiin tai valtuustoon.

Nurmijärven kunnanvaltuusto päätti 28.10.1992 perustaa Nurmijärven Sähkö Oy:n, jolle sähkölaitoksen liiketoiminnot siirrettiin vuoden 1993 alusta. Sähkölaitoksen palveluksessa oli 103 henkilöä. Vuonna 1993 koko henkilökunta lomautettiin viikoksi, jonka lisäksi vuoden lopussa käytiin YT-neuvottelut, joiden lopputuloksena yhtiössä oli vuonna 1994 töissä 25 henkeä vähemmän.

Sähkömarkkinoiden muutoksen vuosikymmen

Sähköhuollon kilpailua haluttiin 1990-luvulla lisätä uusimalla alan lainsäädäntöä. Uusi sähkömarkkinalaki ja uudet sähkön toimitusehdot tulivat voimaan kesäkuun alusta 1995. Marraskuussa markkinat avautuivat sähkön siirron vapautuessa yli

500 kW sähkön käyttäjille, jolloin sähkön siirrolle määritettiin myyntihinnoista erilliset siirtohinnot.

Tukkusähkö alettiin ostaa yhteishankintana Tripower Oy:n kautta Imatran Voima Oy:ltä. Tripower perusti yhdessä muiden sähkönhankintayhtiöiden kanssa Voimatorin, joka aloitti toimintansa 1995 sähköpörssiperiaattein osakkaitensa sähkökauppapaikkana. Suurasiakkaitten sähkösopimukset uusittiin.

Suomalainen sähköpörssi, joka oli yhteydessä pohjoismaiseen sähköpörssiin, aloitti toimintansa vuonna 1996. Sähkömarkkinat vapautuivat vuoden 1997 alusta. Pienkuluttajille sähkökauppa vapautui 1998 eli sai ostaa sähköä keneltä tahansa toimittajalta. Suurin osa asiakkaista liittyi Nurmijärven Sähkön kanta-asiakkaiksi – vain muutamat vaihtoivat sähkön toimittajaa.

Ympäristöystävällistä energiantuotantoa 2000-luvulla

Klaukkalaan rakennettiin kierrätyspolttoaineita käyttävä lämpökeskus jo vuonna 1998. Biopolttoaineet valtasivat alaa 2000-luvulla – Kirkonkylälle rakennettiin biopolttoainetta käyttävä kaukolämpölaitos vuonna 2002, Rajamäelle 2007 sekä Järvihaan ja Harjulaan pellettilämpökeskukset 2009. Klaukkalan biolämpölaitoksen laajennus toteutettiin 2014, jonka jälkeen kaukolämpö tuotettiin yli 95 %:sesti biopolttoaineilla. Nurmijärvi todettiin vuonna 2018 Suomen vähäpäästöisimmäksi kunnaksi.

Vuonna 2005 Nurmijärven Sähkö myi urakointiliiketoiminnan Eltel Networks Etelä Oy:lle ja teki palvelusopimuksen samaisen Eltelin kanssa rakentamis- ja kunnossapitopalveluista. Verkon rakennus ulkoistettiin. 23 yhtiön palveluksessa ollutta asentajaa siirtyi uuden yhtiön palvelukseen. Katsottiin,

Vanha Toimitalo, kuva Jukka Nissinen

että verkon rakentaminen oli nopeasti kehittyvä ala, joka vaati laajoja alan verkostoja ja jatkuvaa kouluttautumista.

Vuonna 2008 yhtiö lähti osakkaaksi Fennovoiman ydinvoimalahankkeeseen.

Vuonna 2011 aloitettiin etäluettavien mittareiden asennukset ja työ valmistui 2015. Yhtiö hyödynsi internetiä ja aloitti kotisivuillaan Venla-palvelun, jonka avulla asiakkaat saattoivat mm. seurata sähkönkulutustaan.

Vuonna 2013 yhtiö lähti mukaan tuulivoimatoimintaan ja osti Suomen Voiman kautta osuudet Haminan Mäkelänkankaan ja Raahen Kopsan tuulivoimapuistojen tuotannosta. Vuonna 2013 toimitalon katolle perustettiin aurinkovoimala, jota laajennettiin 2018.

2000-luvun pisin projekti oli ja on vielä pitkään säävarman verkon rakentaminen, joka alkoi jo vuonna 2014 ja jatkuu vuoden 2028 loppuun. Lain mukaan verkoston tulee olla säävarma vuoteen 2029 mennessä. Käytännössä säävarman verkon rakentaminen tarkoittaa kaapelien siirtämistä maan alle. Aivan kaikkia kaapeleita ei Nurmijärvellä tarvitse siirtää maan alle, esimerkiksi peltoaukeilla, joissa vaaraa puiden kaatumisesta linjojen päälle ei ole. Verkosta vastaa vuonna 2010 perustettu Nurmijärven Sähköverkko Oy, joka on Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiö. Käytännön työt tekee Eltel Networks Oy.

Juhlavuosi 2018

Nurmijärven Sähkö täytti sata vuotta heinäkuussa 2018. Juhlavuotta vietettiin tarjoamalla asiakkaille eli omistajille etu-

ja ja tapahtumia. Yhtiölle palkattiin energianeuvoja. Rajamäen uimahallille ja terveyskeskuksiin lahjoitettiin kännyköiden latauskaapit. Sähköautoille perustettiin latauspisteet Rajamäelle ja Klaukkalaan. Kaikissa Nurmijärven kahdeksassa hoivakodissa järjestettiin harmonikkakonsertti ja tanssit. Turvaliivejä lahjoitettiin päiväkodeille. Tuulihaukan pesälle sponsoroitiin kamera, jonka näkymä välitettiin internetiin. Taaborin kesäteatterin juhlanäytöksessä tarjottiin kakkukahvit yleisölle. Tansseihin ja kesäteatteriin arvottiin pääsylippuja. Yhtiö osallistui valtakunnalliseen Hyvä Joulumieli -keräykseen ja tarjosi paikallisille vähäväraisille joulukinkkuja – jouluapu Nurmijärven Facebook-keräyksen kautta. Duudsonit tuotiin Klaukkalaan luennoimaan koululaisille koulukiusaamista vastaan. Maltti ja Valtti esiintyvät Monikossa lapsiperheille ja eläkeläisille järjestettiin Olavi Virta -elokuvan näytöksiä.

Jukka Nissinen

LÄHTEET:

- Nurmijärven Kunnan Sähkölaitos 1918–1968, Mikko Sjöblom
- Nurmijärven sähkölaitoksen vuosikertomukset
- Nurmijärven Sähkön vuosikertomukset
- Nurmijärven Sähkön ja sähkölaitoksen työntekijöiden haastattelut
- Nurmijärven Sähkön asiakaslehdete

Ritva Stenvall:

Järjestötyö on myös elämäntapa

Ritva Stenvall Kansallis-Osakepankin Nurmijärven konttorissa viimeisenä työpäivänään.

Nurmijärvi-Seuran eräs pitkäaikaisin toimija on Nurmijärven kirkonkylässä asuva **Ritva Stenvall**. Kaikkiin 45 vuotta seuran rahastonhoitajana lukeutuu niihin lukumäärällisesti harvinaisempiin nurmijärveläisiin, jotka ovat syntyneet pitäjässä.

Äidin puoleinen suku on **Malakias Costianderin** ja isän puoleinen suku on **Aleksis Kiven** Stenvallien sukujuurta.

"Olen ainakin kuudennen polven nurmijärveläisiä", Ritva Stenvall laskeskelee.

*"Olen täällä Nurmijärvellä syntynyt. Isäni oli kauppias ja meni aikanaan naimisiin **Laila Bergstömin** kanssa. Lapsia perheessä oli kaksi, me tyttäret eli **Tuula** ja minä. Kauppa sijaitsi Aleksis Kiven tie 12:ssa ja talo seisoo edelleen paikallaan. Samassa talossa perheemme asui."*

Ritva Stenvall (vas) ja Kerttu Jokinen Nurmijärvi-päivän juhlassa ja pitäjän kansallispuvuissa.

Ritvan isä oli tosin rakentanut kivitalonkin kylän keskusta, nykyiselle Pratikankujalle. Talon myymälätilassa oli lihakauppa ja yläkertaan oli suunnitelmissa tulla ravintola. Sota 1939 kuitenkin muutti suunnitelmia ja hanke jäi sillensä. Talo myytiin yhteiskoulun kannatusyhdistykselle ja on edelleen olemassa kylämaisemassa.

Perheen elämä ja kaupanpito keskittyi siis Aleksis Kiven tien varrelle. Kauppa sijaitsi alakerrassa ja perhe asui yläkerrassa. Jos isä tarvitsi kaupassa apuvoimia, niin hän

kilautti kelloa, joka oli yläkertaan merkinä siitä, että alhaalla tarvittiin äitiä avuksi.

"Kotona oppi työn kunnioittamisen. Samalla sai kyllä hyvin niin sanottua hyötyliikuntaa, kun katualue piti aina syksyisin huolellisesti haravoida ja talvisin olivat sitten lumityöt. Äiti varsinkin oli hyvin tarkka, että autolla piti päästä hyvin kulkemaan ja piha piti olla hyvin lumesta puhtaana."

Isä siirtyi ajasta ikuisuuteen vuonna 1973. Kaupan pitokin oli päättynyt 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa. Ritva siirtyi pankkialalle.

*"Kirjoitin täällä Nurmijärvellä ylioppilaaksi ja meninkin heti sen jälkeen töihin Kansallis-Osake-Pankkiin. Konttori sijaitti ensin konttorinjohtaja **Lauri Kostian** kotitalossa. Talo sijaitsi nykyisen Aleksis Kiven tien ja Punamullantien risteyksessä. Vuonna 1964 konttori muutti Pratikankujalle uuteen kivituloon."*

Pankkineiti oppi tuntemaan hyvin asiakkansa ja kyläläisensä. Maailma oli hyvin toisenlainen, sillä kaupankäyntiä tehtiin käteisellä rahalla, jota ihmiset hakivat vastakirjallaan konttorin tiskiltä. Laskuja maksettiin ja rahaa talletettiin ja nostettiin. Lapset toivat tileilleen säästölippaidensa sisältöjä. KOP:n tapauksessa ne olivat Roope Ankan vartioimia pieniä raha-arkkuja. Pankkiala kilpaili palvelullaan.

"Kuinka paljon tehtiinkään niin sanottua ilmaista työtä, josta nykyään laskutetaan joka käänneessä. Konttorissa me kirjoitimme pankkisiirtoja, laskutettiin alennuksia ja muuta sellaista. Talletuskorot olivat korkeita ja laina-ajat hyvin lyhyitä nykyisiin verrattuna, sellaisia 5-10 vuotta. Autolaina saattoi olla parikin vuotta. Kylän väki tuli tutuksi ja osasi sen mukaan kunkin kohdalla toimia. Pankkipalvelu oli hyvin paljon henkilökohtaisempaa kuin nykyään. Muuan kylän emäntä toisti meidän tunnuslauseemme, että "siellä aina ystävä", kun oli ollut tyytyväinen saamaansa pankkipalveluun."

Vaikka entisinä aikoina pankkiryhmät saattoivat muodostaa eräänlaisia jakolinjoja, ei se varsinaisessa pankkityössä muodostunut ongelmaksi millään tavalla.

"Sitähän aikoinaan katsottiin, että Osuuspankki on enemmän maanviljelijöiden pankki, Säästöpankki keskiluokan ja KOP porvariston pankki. Kun käteistä kuitenkin pääasiassa käytettiin, niin saattoi käydä niin, että meiltä KOP:stä saattoi käteinen loppua. Pääkonttorista tietysti tilattiin lisää, mutta se saapui vasta seuraavana pankkipäivänä. Niinpä me lainasimme Osuuspankista käteistä siihen saakka, kunnes oma rahalahetyksemme tuli perille."

Vuonna 1974 Ritva Stenvallin entinen, jo eläkkeelle siirtynyt esimies Lauri Kostia, pyysi tunnolliseksi ja tarkaksi tuntemaansa pankkineitiä tulemaan Nurmijärvi-Seuraan taloutta hoitamaan.

Kostia oli pitkään seurassa toiminut aktiivi ja mm. seuran sihteeri. Hän oli myös seuran joululehden toimistokunnassa. Nyt tarvittiin luotettavaa rahankäsittelijää.

"Lauri Kostia oli seuran sihteerinä ja entinen esimieheni ja tunsin minut työajalta. Sitten hän oli niin kiltti ihminen, että eihän siinä voinut kuin suostua. Nyt rupeamaa on kestänyt tosin 45 vuotta", Ritva Stenvall hymyilee.

Kaiken kaikkiaan Ritva Stenvall edustaa perinteisiä, lähestulkoon klassisia piirteitä elämässään: mihin sitten ryhdytäänkin, niin kesken ei jätetä. Hän on tuntenut elä-

mänsä hyväksi juuri kotiseudullaan Nurmijärvellä, mis-
sä on vietetty lapsuus ja nuoruus, koulut käyty ja työ-
ura tehty. Ensimmäisestä ja pitkäaikaisesta työpaikastaan
hän siirtyi eläkkeelle vuonna 1995. Hän palveli KOP:n
Nurmijärven konttoria 33 vuoden ajan.

*"Olen ollut toki mukana myös Kivi-juhliissa yli 30 vuotta. Vuonna 1957 aloitin Nummisuutarien hääväessä. Purpurin ohjaajan kuoltua sain hänen tehtävänsä. Nurmijärven kirkonkylän martoissa olen ollut myös pitkään mukana sekä Nurmijärven Sydänyhdistyksessä. Siellä olen vetänyt liikunnanvastaavana kerran kuussa tuolijumppaa. Rajamäen Tanhuajissa-
kin olen ollut yli 50 vuotta."*

Keskustelua Ritvan kanssa käydään Nurmijärven kirjaston Kivi-huoneessa, mikä lienee nimenomaan oivallinen haastattelupaikka näin perin juurin nurmijärveläisen kotiseutuaktiivin kanssa. Hänen kotiseuturakkautensa ja toimeliaisuutensa ei ole itseään korostavaa tai erikseen esille tuovaa, vaan rauhallista ja hyväntuulista tekemistä. Mistä tämä energia ja into, joka kantaa vuosikymmeniä?

"Kysymyksessä on yhteisöllisyys. Järjestö- ja seuratoiminta ovat aina jollakin tavalla kuuluneet minun elämäni. Ken tämän kokee mielekkääksi, niin hänellehän se on elämäntapa. En osaa sanoa, onko järjestötoiminta sinänsä muuttunut näinä vuosikymmeninä, mutta tekijöitä on tietysti vähemmän kuin ennen. Uusia toimijoita ei ole ihan hirveästi tarjolla. Itselleni tämä on antoisaa ja mielekästä toimintaa yhteisissä riennöissä."

Hetken Ritva Stenvall tapaa ajatuksiaan, jotka kiettyvät toisen kotiseutuaktiivin runovärssyyn:

*"Elämää ja toimintaa ajatellen haluan asettaa
ajatukseni Saima Lahtelan sanoin:*

*"Kun miel' on hyvä,
lämmän ja hellä,
on kiitoskin silloin sydämellä.
Suur' kiitost',
paljo kiitoksii' elämäl'!"*

Sanottakoon vielä siunatuksi lopuksi, että mitään jäähyväishaastattelua ei oltu tekemässä, sillä haastattelua seuraavana päivänä Ritva Stenvall valittiin Nurmijärvi-Seuran vuosikokouksessa jatkamaan johtokunnassa ja taloudenhoitajana. Syke ei todellakaan sammu.

Jaakko Ojanne

Liikuntaan sijoittaminen on panostus elämälle

Nurmijärven kunnan liikuntapäällikkö on ollut vuodesta 1995 alkaen **Antero Lempiö**. Hänen työkaudellaan ovat kasvanut niin Nurmijärven kunta kuin sen liikuntatoimikin. Jo vuonna 1990 kunnan liikunnanohjaajana aloittanut mies tekee työtään niin kokemuksellaan kuin vakaumuksellaankin:

”Arkiliikunnan merkitys ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle korostuu koko ajan. Sanoisin, että arkiliikunnan mahdollisuuksien tarjoaminen ihmisille on kunnan ensisijainen tehtävä. Juuri sillä kehitetään kuntalaisten hyvinvointia ja kohennetaan elämän laatua. Liikunnalla on suuri merkitys esimerkiksi diabeteksen torjumisessa ja senioriliikunnalla on huomattava vaikutus lihaskunnan säilymiselle. Ikäihmisten jalkojen voiman säilymisellä ja tasapainon ylläpitämisellä on ratkaiseva merkitys elämän laadulle. Toisaalta lapsia ja nuoria ajatellen liikkuvan lapsen ja nuoren ihmisen opiskelukyky on parempi. Liikunta on oppimisen perusta, koska juuri sen avulla erilaiset motoriset taidot kehittyvät ja harjaantuvat. Liikkuva lapsi menestyy muutenkin paremmin.”

Vanhaan aikaan sanottiin, että jokainen liikuntaan sijoitettu markka poiki neljä takaisin.

”Nyt saman voi kertoa euron kurssiin muutettuna”, Lempiö naurahtaa.

Muuntokurssi on 5,94573.

Nurmijärven kunnan slogan on kuulunut: *”Nurmijärvi – tilaa liikkuu”*. Kunta tarjoaakin hämmästyttävän runsaan valikoiman erilaisia liikunnan muotoja ja tilaisuuksia halleille. Liikuntapaikkoja löytyy Nurmijärven kirkonkylän, Klaukkalan ja Rajamäen lisäksi Karhunkorvesta, Nukarilta, Nummenpäästä ja Röykästä. Päätaajamissa niitä on useampiakin.

”Tarjontamme on laajaa ja monipuolista läpi vuoden. Tarjontaa on myös kaikenikäisille ihmisille. Vaikka toisaalta liikunnan tilanne Nurmijärvellä on verrattain hyvä, kunta kasvaa kaiken aikaa ja kysynnän määrä kasvaa samassa suhteessa. Lisää tarvitaan ehdottomasti.”

Keskustelussa siirrytään luontevasti Nurmijärven kasvavan kirkonkylän liikuntapuistoon. Krannilan tilasta lohkaistulle liikuntapuistoalueelle Rajamäentien varressa on ollut suunnitelmia ja määräraha-anomuksia jo 1980-luvulta alkaen. Viisaasti kunnan päättäjät ovat ennakoineet liikunnallisten palveluiden kasvavaa tarvetta, mutta valitet-

Liikuntapäällikkö Antero Lempiö

tavasti tämä ei ole realisoitunut investointisuunnitelmissa tarvittavissa määrin.

”Noin kolmannes alueesta on saatu toteutettua. Nyt liikuntapuistossa on tekonurmikenttä, joka talvisin toimii tekojää kenttänä. Muutaman vuoden ajan paikalla on ollut jo pukusuoja WC-tiloineen sekä kalustovarasto. Nämäkin investoinnit ovat jo olleet erittäin kannattavia, sillä vuoden 2018 marraskuussa, kun jää oli ensimmäistä päiväänsä käytettävissä, laski porttilaskuri 3 200 kävijää. Marraskuusta 2018 kauden loppuun, maaliskuuhun 2019 käyntejä on ollut jo noin 60 000.”

Kirkonkylän liikuntapuistohankkeelle on joka vuosi esitetty investointimäärärahaa, mutta vuodesta toiseen se on jäänyt valitettavasti odottamaan aikaa parempaa. Tarvittava summa on noin 5,5 miljoonaa euroa. Mitä sillä saataisiin?

”Kun liikuntapuisto lopulta jossakin vaiheessa toteutuu, siitä tulee Nurmijärven kirkonkylän liikuntakeskus. Kylä kasvaa koko ajan tiiviimmäksi liikuntapuiston ympärille. Eri ikäisiä käyttäjiä tulee läheisyyteen jatkuvasti, koska alueelle rakennetaan uusia kerros- ja omakoti taloja. Suunnitelmaan kuuluu lähipuisto, jossa on sekä seniorikansalaisten että aikuisväestön hyödynnettävissä olevia ulkokuntoilu laitteita. Lähiliikuntapaikkaan on suunniteltu tennis-, parcour-, squash-, jalkapallo- ja rantalentopallo kenttiä. Mukana ovat tietysti koripallotelineet. Lisäksi suunnitelmaan kuuluvat juoksusuorat sekä bump-track pyöräily-

alue, ja skeittiramppi ja –alue. On huomattava, että kaikki suunniteltu tarjonta olisi kuntalaisten vapaasti hyödynnettävää yhteistä hyvää. Tällä mahdollisuudella on sitten niitä jo aikaisemmin kerrottuja terveyden ja hyvinvoinnin vaikutuksia eri ikäisille kuntalaisille”, Lempiö korostaa.

Vaikka tarjonnan kirjo olisi merkittävä ja kansanterveydelliset hyödyt huomattavia, on 5,5 miljoonan investointi ollut toistaiseksi liian suuri. Liikuntapuistolle onkin voimassa olevassa taloussuunnitelmassa arvioitu myönnettäväksi vasta vuonna 2023 50 000 euroa suunnittelurahaa. Tulossa on siis vajaa 1 % tarvittavasta investoinnista. Tarvittaisiin merkittävä tahtotilan muutos tai suorastaan kansanliike ajamaan tämä erillishanke maaliin.

”Korostan, että kysymyksessä on oma ja erillinen investointinsa, joka ei ole muualta pois. Vierastan erityisesti vastakkainasetteluja. Tämä investointi on kaikille lisää. Vanhasta liikuntapaikkakannasta tulee pitää edelleen hyvää huolta. Vertaisin asiaa mielelläni Klaukkalan Monikkoon ja sen välittömässä läheisyydessä olevaan urheilualueeseen. Molemmat palvelut tukevat toisiaan ja ovat helposti kasvavassa taajamassa kaikkien saavutettavissa. Vastaavaan tilanteeseen on perusteltua pyrkiä myös Nurmijärven kirkonkylässä. Rajamäellähän puolestaan on uimahalli ja Rajakaaren liikuntatilat naapureina. Sekä kunnan parhaat ulkoilu mahdollisuudet”

Tehty suunnitelma kaikkienensa on hieno, mutta sitä ei voida tässä esittää.

”En voi antaa sitä, kun investointimäärärahaakaan ei ole hankkeelle annettu.”

Hienoja suunnitelmia siis on ja kunnan väkimäärä kasvaa koko ajan. Kysyntä tuo liikuntatoimelle lisää paineita.

”Liikuntapuiston toteuttamisella on myös tehokkuusperusteensa. Nyt kunnan tekninen keskus mm. huolehtii talviaikaan 33:a luonnonjäädystä, kun kaikkiaan 22 koulua edellyttävät tietenkin omien jääalueidensa huoltamista. Uutta rakennettaessa tulee pohtia tätä taustaa vastaan myös ylläpitoresurssin näkökulmasta. Kun kunta ostaa joutuu ostamaan osan jääkenttien hoidosta yrittäjältä, on huolto sen varassa, että löytyykö jatkossa hyvä urakoitsija. Jos tulee jokin häiriötilanne, vaikkapa laiterikko tai sairastumistapaus, niin kovin laajalla alueella ja hajallaan olevia liikunta-alueita on hankalaa tyydyttävästi saada huollettua. Nykyisin kun talvella urakoitsija lähtee lumisena aamulla liikkeelle, niin yleensä vasta puolilta päivin on puolet kentistä saatua auratuiksi. Tämä realiteetti kannattaa huomioida myös tilanteessa, kun uutta lähdetään toteuttamaan.”

Nurmijärven liikuntapuisto palvelisi toteutuessaan yhä suurempaa määrää kuntalaisia. Vaikka investointisumma 5,5 miljoonaa on kertasijoituksena suuri, voidaan leikitellä laskutoimituksia käyttäen, että sen tuotto aikaisemmin kerrotulla kaavalla olisi kansanterveydelle noin 22 miljoonaa euroa. Se ei tietenkään ole kukkaroon kilisevää tuloa, mutta se on saman verran sinne säästyvää rahaa tulevien vuosien aikana. Lisäksi koko ajan liikuntapuiston tyhjänä oleva alueen ympärille nousee kerrostaloja, joiden ikkunoista yhä useampi uusi nurmijärveläinen katselee pohdiskellen, että mitähän tuolle alueelle mahtaa tulla?

Jaakko Ojanne

Tiiranrannan uimaranta.

Nurmijärvi tarjoaa upeita liikunta- ja lenkkeilyreittejä.

Nurmijärven kunnan teknisen keskuksen kautta hoidettuja liikunta-alueita

Jäähalli (2 ratainen)

Tekojäärata

Ulkojäitä 27 kpl

Hiihtolatuja yli 100km

Tekonurmia 3 kpl, joista 1 lämmitettävä

Yleisurheilukenttiä 2kpl

Nurmikenttiä 37 000 m²

Uimarantoja 2 kpl ja uimapaikkoja 6 kpl

Hiekkakenttiä 27 kpl

Frisbeegolf-ratoja 3 kpl

Kuntoratoja ja polkuja

Lisäksi kunnalla on 24 erilaista koulujen liikuntasalia, joihin jaetaan viikoittain noin 1000 tuntia käyttövuoroja.

Nurmijärven liikuntapuisto Kirkonkylässä.

Vanha seurakuntatalo

Nurmijärven vanha seurakuntatalo osoitteessa Keskustie 16 rakennettiin hirsirunkoisena vuonna 1923, jolloin sen koko oli 179 m². Laajennus- ja muutostyöt tehtiin Heikki Siikosen suunnitelmien pohjalta vuosina 1952-53. Tuolloin rakennus tehtiin kaksikerroksiseksi ja pinta-alaksi tuli 476 m². Nurmijärven seurakunnan toiminta päättyi vanhassa seurakuntatalossa 1985 lukuun ottamatta joitakin 1990-luvun puolivälin tienoille olleita tilaisuuksia. Rakennuksen käyttö lopetettiin, kun päävesijohto rikkoutui. Noin vuosituhannen vaihteesta lähtien rakennusta ei ole lämmitetty.

Rakennuksen kuntoarvio

Rakennusteknisessä, LVI- ja sähkötutkimuksessa vuonna 1996 suurin osa rakennuksen rakenneosista sai lausunnon välttävä tai huonokuntoinen. Jo silloin havaittiin homekasvustoa sauna- ja peseytymistiloissa. Lisäksi LVI- ja sähköselvityksissä todettiin, että laitteisto on pääosin alkuperäistä vuodelta 1953 ja näin ollen käyttöikänsä päässä.

Lausunto rakennuksen korjauskelpoisuudesta 2017-2018

Vuosina 2017 ja 2018 seurakuntarakennuksen kunnosta ja korjaustarpeesta tehtiin kuntoselvitykset ja tarkennettavia tutkimuksia. Rakenteista otettiin poraamalla näytteitä, jotka lähetettiin laboratorioon tutkittaviksi.

Yhteenvetona todettiin seuraavaa: kulkuyhteys yläkertaan on poistettu välipohjan palkkien taipuman johdosta, rakenteissa on mikrobikasvustoja, jotka ilmaisevat lämmöneristeiden laaja-alaista kosteusvaurioitumista. Rakennus-

nesuunnittelijoiden lausunnossa rakenteista vuonna 2018 todettiin seuraavasti: Rakennuksen vanha osa on hirsirunkoinen ja uudempi osa pääosin rankarunkoinen. Ullakon välipohjien palkkien kantavuus ei ole riittävä, mistä johtuen kulku ullakolle on kielletty. Tehdyn katselmuksen perusteella on selvää, ettei vanhan seurakuntakeskuksen kunnostaminen ole taloudellisesti ja etenkin rakenteiden ja niiden kunnan vuoksi perusteltua. Johtopäätöksenä katselmuksessa oli, että rakennus on viisasta purkaa ja paikka siistiä.

Rakennushistoriallista arvoa kiinteistössä laskevat siinä 1950-luvulla tehdyt muutokset.

Seurakunnan tekemät korjaukset
2004 julkisivumuutoksia
2005 ulkopuolen maalaus

Tulevaisuus:

Seurakunta päätti vanhan seurakuntatalon purkamisesta jo 1980-luvun puolivälissä. 2014 kirkkovaltuusto päätti, että Nurmijärven seurakunta hakee vanhan seurakuntatalon rakennuksen osalta alueelle Kirkonmäki Rn:o 2015 kaavamerkinnän muutosta puistoalueeksi.

Nurmijärven seurakunta haki 2018 poikkeuslupaa vanhan seurakuntatalon purkamiseen rakennuksen huonon kunnan vuoksi. Seurakunta on saanut luvan 2019, mutta yksittäisen henkilön valituksen vuoksi asia on tällä hetkellä Helsingin hallinto-oikeudessa.

Heikki Nisula
Nurmijärven seurakunnan kiinteistöpäällikkö

“Niin muuttuu maailma”

Vanha muuttuu uudeksi ja sekin vanhenee

Vanhana nurmijärveläisenä muistan rakennusten uudistukset.

Kunnansairaala oli rakennettu puusta.

1950-luvullarakennettiin uusi sairaala, myöhemmin vanha sairaala purettiin.

Kunnalliskoti oli mäen päällä, siihen kuului maatala, navetta ja lammikko. Muistan, kun maitoauto ajoi sairaalan koivukujaa pitkin mäkeen. Navetta purettiin, samoin puurakennukset. Siihen nousi uusi Palvelukoti.

Vuonna 1963 muutin täysin remontoituun omakotiin. Tuli öljylämmitys, se oli edullinen ja hieno, nyt täysin kielletty. Asuin 10 vuotta siellä. Talo purettiin ja tilalle nousi kerrostaloja.

Klaukkalaan rakennettiin seurakuntakeskus ja myöhemmin kirkko.

Rukoushuone purettiin.

Seurakunnalla oli kirkonkylässä Pappila, jossa toimi kirkkoherranvirasto, Pappilan vuokralaisen talo sekä navetta, seurakuntatalo ja hevostalli.

Keskustie Perttulan tieltä Aleksis Kiven tielle vei kaikki parkkipaikat seurakuntatalolta.

Seurakuntakeskus rakennettiin kirkon viereen. Siinä on iso sali ja kaksi pikkusalaa, kappeli, keittiö, seurakuntatoimisto, diakoniatoimisto ym.

Yläkerrassa on tilat lasten päiväkerholle, kirkonmäki lasten leikkiä turvallisesti. Nuorisolla on oma talo.

Pappilan vuokralaisen talo sekä navetta ja hevostalli on purettu. Seurakuntatalo ei ole käytössä, se on epäkäytännöllinen, ajan hammas on purrut. Vanha voi väistyä, on tehtävänsä tehnyt.

Seurakunta ei kaipaa turhaa tilaa.

Muistakaamme: ”Jumalalle kunnia luonnossa
ja turvallisissa tiloissa!”

Salkolantiellä Terttu Vuorensola

Jääkäri Zapfin kohtalo oli Nurmijärvi

Jääkäri **Gustav Heinrich Zapf**, s. 24.7.1884, kuului kenraalimajuri, kreivi Rudiger von Goltzin komentamaan Saksan Itämeren-divisioonaan (saks. Die Ostsee-Division), sen 3. Reservijääkäripataljoonaan, komppanianpäällikkönään kapteeni Max Wedde.

Zapfin komppania nousi maihin Hangossa 3. huhtikuuta 1918. Hangosta komppania eteni Tammissaaren, Karjaan ja Lohjan kautta Helsinkiin. Helsingin valtauksen jälkeen komppania marssi huhtikuun 14. päivänä Pasilan asemalta Vantaankoskelle, jonne se saapui samana päivänä. Välillä 14.-18. huhtikuuta ei tapahtunut mainittavaa. 19. huhtikuuta alkoi Klaukkalan valtaus. 20.4.1918 tapahtumista kapteeni Wedde kertoo:

”Huhtikuun 20. päivänä lähdimme klo 6 liikkeelle. Klo 7 kohtasimme vihollisen, joka oli pohjoisesta päin tulossa meitä vastaan. Kärkipartiomme sai Valkjärven pohjoispään kohdalla kosketuksen viholliseen. Hetken kuluttua tuli luutnantti Abelilta, jonka johtama kärkijoukkue oli saavuttanut jokilinjan, ilmoitus, että joukkue ei enää päässyt etenemään. Vihollinen oli konekivääreillä varustettuna asettunut lujiin aseisiin sillan takana. Tilanne ei meidän kannalta ollut hyvä. Oikealla puolellamme oli Luhtajoki, vasemmalla Valkjärvi. Tie kulki näiden välissä verraten korkealla. Kärkipartion ilmoituksen saatua lähitin yhden joukkueen kahdella kevyellä ja kahdella raskaalla k:lla vahvistettuna kiertämään Lepsämän kautta punaisten selkään. Itse kiirehdin kärkijoukkueen luo päästäkseni perille vihollisesta. Luutnantti Abel selvitti minulle tilanteen. Koko päivän oli vallinnut hyvin tiheä sumu. Nyt sumu aivan yhtäkkiä hävisi. Seisoimme aivan kuin maalitauluina. Punaisten avasivat heti vimmatun tu-

Gustaf Zapfin hautamuistomerkki Nurmijärven kalmistossa.

len meitä kohti. Luotien viheltäessä korvissamme hyppäsimme maantien ojaan. Punaisten toinen konekivääri oli heidän oikealla siivellään verraten lähellä meitä, toinen vasemmalla siivellä puutarhassa. Punaisilla oli käytössään tykistöä ja pian jouduimme kranaatti- ja shrapnellituleen. Urhollinen oberjäger Thiele haavoittui kuolettavasti, saaden kranaattinsirpaleen päänsä lävitse. Hän eli muutaman päivän kuollen vasta sairaalassa Helsingissä. Luutnantti Abel haavoittui hankin. Jääkäri Zapf haavoittui vatsaan, kuollen myöhemmin. Hänet haudattiin Nurmijärvelle. Ojaan päästyäni ryömin parisataa metriä taaksepäin. Saavuin siten komppaniani luo. Olimme ristitulen alla, sillä vihollinen ampui meitä jokilinjalta ja järven takaa asetimme konekiväärimme ase-

miin. Luutnantti Paulsenille annoin kuitenkin tehtäväksi vyöryttää punaisten asemat oikealta käsin. Vihollinen huomasi luutnantti Schinzin osaston saartoliikkeen ja ryhtyi kiireesti tyhjentämään Perttulaa. Luutnantti Paulsen joutui vielä heidän kanssaan taisteluun ja otti kylän haltuunsa. Hänen osastostaan haavoittui yksi mies”.

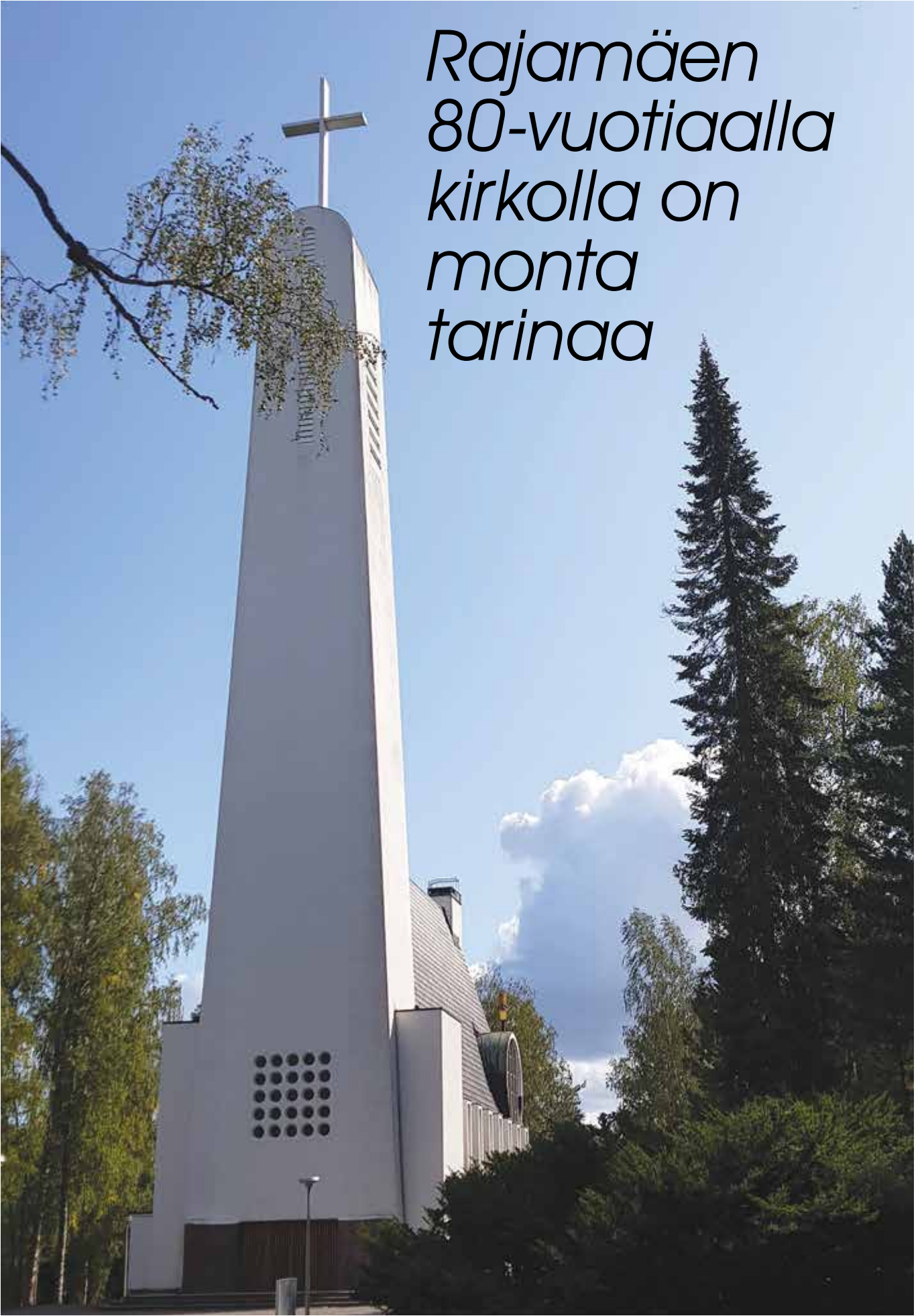
Gustav Zapf oli kotoisin Schirnrodin kylästä keski-Saksasta. Hänellä oli vaimo Anna ja kaksi lasta, 7-vuotias Lucy ja 4-vuotias Franz. Ammatiltaan Zapf oli teurastaja. Hänet haudattiin 33-vuotiaana Nurmijärven hautausmaalle, siunauksen suoritti pastori Hannes Pihlmaa. Nurmijärveläiset keräsivät Zapfin leskelle raha-avustuksen 500 markkaa, joka lähetettiin leskelle. Leski vastasi kirjeellä:

”Kirjeenne herätti uudelleen unohtumattoman, rakkaan miesvainajani kuoleman aiheuttaman surun ja tuskan. Siitä huolimatta olen ylpeä siitä, ettei hänen elämänsä mennyt hukkaan, kun hän sen sai uhraata tuollaisen jalon kansan puolesta, joka ei unohda leskeä ja orpoja heidän hädässään. Suojelkoon Jumala teidän kalliisti ostettua vapauttanne monin keroin kaiken sen, mitä hyväksemme olette tehneet”.

Nurmijärveläisten juhliessa pitäjänsä vapauttamista 20.4.1923, Zapfin kaatumisesta tuli kulu-neeksi viisi vuotta. Zapfille pystytettiin hautapaasi punagraniitista. Nurmijärven suojeluskunnalla ei ollut varoja hautapaateen, joten se organisoi kansalaiskeräyksen. Kansalaiskeräys tuotti 3000 markkaa, eli n. 2 miljoonaa Valtakunnanmarkkaa. Ylijääneet varat lähetettiin leskelle, joka hankki varoilla pienen maatilan.

Zapfia muistettiin Nurmijärvellä aina vuoteen 1944 saakka 20.4. pitäjän vapautumisen muistopäivänä. Tämän jälkeen hauta ja sen paasi on yritetty poistaa hautausmaalta useaan otteeseen, mutta sen poistaminen on kaatunut vastustukseen. Vuonna 2012 järjestettiin pienimuotoinen keräys, jonka varoilla paasi kunnostettiin ja samassa yhteydessä paasi todettiin kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi. Näin ollen muistomerkki ei siis enää ole poistouhan alla. Vuonna 2013 Zapfin kuolemasta tuli kuluneeksi 95 vuotta. Tänä päivänä Nurmijärven seurakunta huolehtii haudasta.

Mika Ekholm

A photograph of the Rajamäen church tower, a tall, white, modern structure with a cross on top. The tower is surrounded by trees, and the sky is blue with some clouds. The text "Rajamäen 80-vuotiaalla kirkolla on monta tarinaa" is overlaid on the right side of the image.

Rajamäen 80-vuotiaalla kirkolla on monta tarinaa

Juhlamessu 28.11.2018. Ehtoollista jakaa Pirkko Vatanen.

Syksyllä 2018 vietti 80-vuotisjuhliaan Rajamäen kirkko, tarinoiden kirkko. Jo sen syntyhistoria 1930-luvulla on nykyajan näkökulmasta katsoen erikoinen.

Seurakunta painosti Alkon Rajamäen tehtaita rakentamaan kylään hengellisiä palveluja varten rukoushuoneen. Ja kun tehdas sellaisen päätti tehdä, seurakunta ei ollut siitä tietoinen.

Alko väänsi piispan kanssa kättä siitä tuleeko rakennuksesta rukoushuone vai kirkko. Piispa voitti: kirkko siitä tuli.

Tarinaa jatkuu niin, että Alko myös palkkasi kirkkoon papin ja muutakin henkilökuntaa toimintaa varten. Ja kun kirkkoon hankittiin alttaritaulua 1950-luvulla, ei toimikunnassa ollut yhtään teologia tai muuta seurakunnan edustajaa.

Tämä oli muutama vuosikymmen sitten aivan luonnollista. Uskonto oli enemmän koko yhteiskunnan yhteinen asia, kun se nyt on enemmän rajattu ihmisten yksityiselämään kuuluvaksi. Hengellinen elämä on nykyään sisäistetty seurakuntiin.

Nurmijärven kirkkoherra Kosti Kankainen toivoi, että jo vuonna 1936 saataisiin ”sosiaaliministeriön suosiollisella avulla Rajamäelle oikea rukoushuone Herran kansan kokoontumispaikaksi”.

Kankainen kavahti elokuvia, huvittelua ja taisi pitää viinaa kirouksena, mutta viinatehdas kävi kyllä kirkon rakentajaksi. Vai ajateltiinko, että kirkko olisi vastavoima viinan tekemisen synnille? Alkon kannalta lienee ollut kysymys henkilökunnan tarpeiden ajattelemisesta. Aloitteen tekijöiksi Rajamäen kirkon kohdalla on mainittu yhtiön hallintoneuvoston puheenjohtaja **Tyko Reinikka** ja pääjohtaja **Gustaf Waldén**. Vaikutuksensa lienee ollut myös **Kosti Kankaisen** sekä seurakunnan ja Nuorten kristillisen yhdistyksen aloitteilla.

Talvella 1937, kun Alkoholiliikkeen johtokunnassa jo oli käsiteltävänä arkkitehti **Erkki Huttusen** piirustukset tulevasta kirkosta, kirkkovaltuusto ja seurakunta olivat tästä tietämättömiä. Näin tuskin enää meneteltäisiin. Alkoholiliike oli suunnitellut kirkkoa Rajamäelle jo vuonna 1936, ehkä pidempäänkin. Lopulliset päätökset tehtiin kesällä 1937. Ruukit ja tehdasyhteisöt ovat kyllä rakentaneet kappeleita ja muita tiloja työntekijöiden hengellisiä ja maallisia tarpeita varten, mutta harvoin kirkkoa. Ja että tehdas vielä varsin pitkälle rahoitti ja järjesti seurakunnallisen toiminnan kirkossa!

Toki hanke oli perusteltu. Alkon Rajamäen tehtaat rakensi vuonna 1938 valmistuneen kirkon suuren henkilökuntansa tarpeita varten. Se kuului samaan sarjaan kuin

Eteläsivun Kristus-ikkuna.

asuntotonttien varaaminen, asuntojen rakentaminen tai siinä avustaminen, uimahalli ja muut tehtaen ulkopuoliset palvelut.

Funktionalismi on yksi Rajamäen kirkon tarinoista. Kirkon suunnitteli arkkitehti **Erkki Huttunen** (1901 – 1956). Huttunen tuli tunnetuksi erityisesti funktis-arkkitehtinä. Hän suunnitteli paljon tuotantorakennuksia ja jotain muuta Alkollekin. 1940-luvulla hän toimi rakennushallituksen pääjohtajana.

Valkoinen kirkko edustaa melko harvinaista funktionalismia ja niinpä sitä käydään katsomassa myös arkkitehtuurinsa vuoksi. Funktionalismi löi itsensä arkkitehtuurissa läpi 1920-luvulla. Sen mukaan rakennuksen muoto perus-

tuu sen tehtävään, rakenteeseen ja materiaaliin. Rajamäen kirkko oli tyyliuunnan ensimmäisiä edustajia Suomessa.

Funktionalismin tapaan kirkossa on runsaasti kristillistä symboliikkaa. Pyöreä ikkuna puhuu iankaikkisuudesta ja pitkien sivujen yhtenäinen valu muistuttaa Jeesuksen saumattomasta ihokkaasta.

Pyhään kolminaisuuteen viittaavat kolme **Paavo Tynelein** suunnittelemaa kattokruunua ja kirkkosalin kolmiosainen poikkileikkaus. Pyöreä, alttarille valoa antava Kristus-ikkuna eteläseinällä taas symboloi Jumalan valtakunnan iäistä valoa. Alttarisyvennys on tehty muistuttamaan avattua kirjakääröä.

Kirkon torni on noin 48 metriä korkea ja sen huipulla on seitsemän metriä korkea risti. Kirkon sähkökoneistoiset kellot, ensimmäiset Nurmijärven seurakunnassa, sijoitettiin torniin. Tornin etuseinään on sijoitettu viiden ikkunan riveihin 25 pyöreätä pienikokoista ikkunaa. Tornista tulee mieleen se, kun Ville Kalliokoski useana uuden vuoden yönä soitti sieltä trumpetilta. Olisiko kappale ollut *Maa on niin kaunis*?

Tehtaan johto oli aidosti kiinnostunut kirkosta ja tehtailla oli myös taloudellisia resursseja varustaa kirkkoa. Niinpä sinne hankittiin sen ajan huipputaiteilijoiden töitä, kuten **Gunnar Uotila**, **Paavo Tynell**, **Unto Pusa**, **Lennart Segerstråle** ja **Väinö Aaltonen**. Kaikki olivat ja ovat vieläkin aikakautensa arvostettuja huippuja.

Kirkko naamioitiin havuilla toisen maailmasodan aikana, jotta pommittajat eivät olisi sitä ilmasta havainneet. Vihollista Rajamäki kiinnosti ilmeisesti nk. Molotovin cocktaileja valmistavan tehtaan vuoksi. Olisiko pulloista löytynyt Rajamäen tehtaiden leimat?

Sotilasjohdosta kerrotaan tulleen jopa ehdotuksen tornin kaatamisesta, mutta se torjuttiin yhtiön taholta. Kirkon torni näkyy kauas kylää eri suunnista lähestyttäessä. Kerrotaan siviililentäjienkin käyttävän suunnistaessaan kirkon tornia maamerkinä.

Sodan aikana kirkon tiloissa toimi myös kansakoulu. Monet vielä muistavat sen ajan koulun käymisen sodan aikana, mihin liittyy paljon kertomuksia.

Sähköurkujen hankinta ja kohtalo ovat oma tarinansa. Alkon johdon suurta ja aitoa kiinnostusta kirkkoa kohtaan osoittaa, että he kävivät henkilökohtaisesti valitsemassa Hammond-soitinta Helsingissä Fazerin musiikki-liikkeessä. Soitin otettiin käyttöön vielä samana syksynä 1938.

Soittimen kävi lopulta huonosti. Sähköurut tuhoutuivat tulipalossa 18. toukokuuta 1974. Ilmeisesti oikosulun aiheuttama palo syttyi kesken konfirmaatiojumalanpalveluksen.

Nykyiset urut rakensi siihen aikaan vielä voimissaan ollut Kangasalan urkutehdas. Urut vihittiin juhlallisesti käyttöönsä 1. adventtina vuonna 1976. Vihkimisen suoritti aamulla ennen jumalanpalvelusta Alkon hallintoneuvoston puheenjohtaja **Olavi Lähteenmäki**, joka oli myös pappi ja entinen kansanedustaja.

Anekdoottina mainittakoon, että Lähteenmäen teologian väitöstutkimuksen aiheena vuonna 1955 olivat Lutherin avioliittokäsitykset! Siihen aikaan kirkossa keskusteltiin kiivaasti eronneiden vihkimisestä.

Nykyinen Rajamäen kanttori **Julia Hyyrynen** sanoo kirkon urkujen olevan ”kompromissiurut, joilla voi soittaa mitä vaan”.

Rajamäen kirkko siirtyi Alkolta seurakunnalle 5.5.1985. Kirkko peruskorjattiin vuonna 1988 vietet-

tyyn 50-juhlaan mennessä. Rajamäen tehtaiden isännöitsijänä vuosina 1972 – 83 toimineen **Ahti Suomalaisen** arvellaan vastustaneen kirkosta luopumista. Ehkä siitä johtuen kirkko siirtyi seurakunnalle vasta Suomalaisen jäätyä eläkkeelle. Papin palkkauskkin oli siirtynyt kokonaan seurakunnalle jo **Artturi Marttisen** jäätyä eläkkeelle vuonna 1971.

Laajemminkin tehtaiden politiikka muuttui, keskityttiin ydintehtäviin, yhteiskunnalliset tehtävät jätettiin kunnan ja seurakunnan huoleksi.

Kirkko peruskorjattiin vuosina 1987–88 turkulaisen Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkinen-Raunion suunnitelmien mukaisesti. Alkolaisen, kunnallisneuvoksen nimityksen myöhemmin saaneen **Jorma Jokisen** vetämä rakennustoimikunta, arkkitehdit ja rakentajat tekivät peruskorjauksen kanssa huolellista työtä.

Uudelleen vihkimisen suoritti Aleksi Lehtosen nyt Helsingin piispana toiminut poika **Samuel Lehtonen**, kun kirkon vihkinyt isä Aleksi oli Tampereen piispa. Nurmijärven seurakunta on vaihtanut hiippakuntaa aina kun uusi kirkko tullut käyttöön. Uusimman Klaukkalan kirkon vihki Espoon hiippakunnan piispa 2004.

Omia muistikuvia on minullakin monilta kirkkokäynneiltä Rajamäen kirkossa. **Jukka Iso-Herttua** ja **Pirkko Vatanen** pitivät 90-luvulla jouluaaton hartauksia, joissa he havainnollistivat ja elävöittivät joulun kertomusta ja muunkin kirkkovuoden jumalanpalveluksia eri tavoin.

Mieleen on jäänyt seimi heininen ja siinä lapsinukke alttarin edessä. Niihin osallistuttiin muualtakin Nurmijärveä ja ne loivat uraa vuosikymmenen jumalanpalvelusdistukselle.

Muutoinkin Nurmijärven seurakunnan kolmella kirkkopiirillä on oma luonteensa, niin Rajamäelläkin. Rajamäen papit ja seurakuntalaiset ovat usein luoneet omaa profiilia.

Kirkko on palvellut rajamäkeläisiä monin tavoin. Sodan aikana kirkko palveli kouluna. Se on ollut suosittu vihkikirkko, siellä ovat partiolaiset antaneet lupauksensa ja siellä on kuultu monenlaista musiikkia. Kirkon kuoro on toiminut aika ajoin hyvinkin vilkkaasti.

Lasten päiväkerhojen tultua seurakunnan toimintaan mukaan, ovat kerhot kokoontuneet kirkon alakerrassa. Suosittu kaakaopöytäkoulu on ollut suorastaan uraa uurtava työmuoto. Ennen muuta kirkkoon on kokoonnuttu jumalanpalveluksiin.

Markku Jalava

Musiikkikoulu Tiluliin alkutaival

Musiikkikoulu Tiluliin omassa Pesässä on tunnelma korkealla; musiikista nautitaan, opettajat ja perheet ponnostavat yhdessä tekemiseen, arvokasta työtä tehdään intohimoisesti ja täydestä sydäimestä.

Tilulii avoin yhtiö perustettiin tarpeeseen tammikuussa 2017, se on musiikkipedagogi Terhi Kuparisen ja oopperalaulaja Jarmo Ojalan perustama yksityinen, taiteen perusopetusta tarjoava, pieni ja persoonallinen musiikkikoulu Klaukkalan keskustassa Kiikkaistenkujalla. Tiluliin kohta kolmen vuoden historian aikana on ehditty tehdä ja kokea jo monenlaista.

MIKSI OMA KOULU?

”Muutin Nurmijärvelle vuonna 1991, jolloin olin valmistunut alamme ensimmäiseltä vuosikurssilta Päijät-Hämeen Konservatoriosta, Lahdesta. Silloin minut valittiin heti

Itä-Helsingin musiikkiopiston (Suomen suurin musiikkiopisto) MLKO-toimeen. Opetusnäytelautakunta oli huikea: Ellen Urho, Géza Szilvay ja Sini Rautavaara. Helsingin Konservatoriossa tein jatkotutkinnon, myös ensimmäiseltä vuosikurssilta ja sain 1999 lehtorin paperit ja päivitin Stadiassa AMK-tutkinnon 2004 ja maisterin tutkinnon YAMK 2008, joka sekin oli laatuaan Suomen ensimmäinen vuosikurssi.

Nurmijärven musiikkiopisto houkutteli ja valitsi minut vuonna 2004 johtamaan MLKO-toimeen, olin ollut jo vuo-

Terhi Kuparinen ja Jarmo Ojala.

Musiikkikoulun esiintyjiä jouluisissa tunnelmissa.

desta 1990 alkaen tuntiopettajana. Kehitin ja laajensin musiikkileikkiosastoa; olihan minulla siihen vapaat kädet ja pää täynnä uusia ideoita. Järjestin Numossa mm. musiikkileikin kesäleirejä 1990-93 ja aloitin koko perheryhmätoiminnan syksyllä 1993 (alle 3v + aikuinen yhdessä), jolloin oppilaikseni ilmoittautui heti valtavat määrät: 4 ryhmää Klaukkalaan ja 4 ryhmää Kirkonkylään. Aloitin myös isojen elämyskonserttien organisoinnin jo vuonna 2003.

Irtisanouduin VaMO-toimestani joulukuussa 2016, koska vuoden ajan Nurmijärven musiikkiopiston hallinnon toimet, ratkaisut ja uudet suunnitelmat sotivat ammattietiikkaani ja työmoraaliani vastaan niin, että katsoin parhaaksi lopettaa työni siinä opistossa ja suuntasin energiani uusiin tuuliin” Terhi tilittää menneitä.

Siitä alkoi uusi vaihe työhistoriassani; muutos on suuri, kun vertaa palkansaajiin, joille palkka ”juoksee” automaattisesti joka kuukausi työpanoksesta riippumatta. Silloin mietin myös, että olenkin aina ollut yrittäjä-henkinen. Itse paljon töitä tekemänä huomaan arvioivani usein toisia niin, että kenet palkkaisin töihin. Jos intohimo, ammattitaito, sydämellisyys, oikeudenmukaisuus, huumorintaju ja energisyys puuttuvat, en palkkaisi.

Maaliskuussa 2017 Tilulii sai hankittua oman vuokratiilan Klaukkalasta, jonne päästiin rakentamaan vihdoinkin kaivattua musiikkipesää. Musiikkikoulu Tiluliin oma

Pesä on paikka, jonne voi tulla opettamaan perheille sopivaan aikaan ja jonne voin jättää kaikki opetustarvikkeet ja rekvisiitan omille paikoilleen.

Jarmon tytär taiteiden kand. Sanni Ojala maalasi seinälle tilaustyönä Höpötintin Pesäpuun, Höpötintti on oma maskottimme, joka visertelee oppilaille. Asianmukaiset kalusteet, akustiikkalevyt, soittimet ja muut tarvikkeet hankittiin. Tiluliin Pesä on kaunis ja suunniteltu pienryhmätoimintaan.

TILULII HOUSE BAND

Perustimme myös oman yhtyeen; Tilulii House Bandin, jossa soittavat Tiluliin opettajat: pianistit Kai Himberg ja Ritva Viitala-Aaltio, huilisti Katja Sirkiä, kitaristi Anu Raines ja Terhin omat lapset Topi kitaraa ja bassoa, Teppo rumpuja ja Telma selloa. Jarmo ja Terhi toimivat laulajina ja juontajina, Terhi lisäksi organisoii ja käsikirjoittaa konsertit.

THB esiintyy kaikissa koulumme juhlissa ja on tilattavissa muihinkin tilaisuuksiin.

Isoja juhlia onkin jo kertynyt: Tiluliin Kevätkarkelot ja Musiikkia maailmalta Roinelassa sekä Tiluliin Kuusijuhlat ja Virpomisjuhlat Monikkosalissa. Lisäksi Sadonkorjuujuhlat vietettiin Suomi 100 juhluvuonna (6 konserttia Syksy Soi! Nurmijärven Musikantit ry muusikoiden kanssa).

Tilulii kokoaa yhteen kokonaisia perheitä ja tuo jo pienokaiset mukaan musiikin maailmaan.

Näissä juhlissa kaikki oppilaamme ovat päässeet esiintymään, riemulla.

LUPAKÄSITTELYT

Heti oman tilan vuokrattuamme alettiin selvittää taiteen perusopetuksen lupa-asioita kunnasta. Sain vastaukseksi, että kaikki muu (riittävä koulutus mus.ped.YAMK, pitkä työkokemus 30 vuotta, hyvät toimitilat ja oppilaat) näyttäisi olevan kunnossa, mutta teiltä puuttuu vain opetushallinnon tutkinto. Siitä paikasta ilmoittauduin Opetushallituksen järjestämään opetushallinnon koulutukseen syksyn kurssille. Taiteen perusopetusta tarjoavilla kouluilla pitää olla rehtori, joten suoritin Opetushallinnon tutkinnon syksyllä 2017 ja toimin siitä alkaen myös koulumme rehtorina.

Saimme luvan kunnalta taiteen perusopetuksen yleiselle oppimäärälle sivistyslautakunnan kesäkuun 2018 kokouksessa. Se tarkoitti sitä, että saimme arvonlisäverosta vapautuksen ja palkkasimme soitonopettajia töihin.

Vaikka kunta myönsi Tiluliille TPO-luvan, niin jäimme kuitenkin ilman kunnan Opetushallitukselta saamaa tukirahoitusta, jota kaikki muut taiteen perusopetusta

antavat tahot saavat. Se on ristiriitainen yhtälö. Mielestäni kunnan avustussääntöä tulisi muuttaa niin, että tuki koskisi automaattisesti kaikkia taiteen perusopetuksen tunteja.

MUSIIKKIKOULU TILULII

Musiikkikoulu Tiluliin tarjonnassa on varhaisiän musiikinopetusta ja koulutusta, piano-, huilu-, kitara-, laulu- ja yhteismusisointitunteja, Höpötintit-kuoro, esiintymispalveluja ja rehtorilla on pätevyys toimia myös varhaisiän musiikinopetuksen ohjaavana opettajana.

Kiinalaiset ystävämme, jotka ovat tutustuneet toimintaamme parin vuoden aikana, halusivat jopa perustaa oman Tilulii-koulun Kiinaan. Saimme kutsun 7 miljoonan asukkaan Yantain kaupunkiin 2 viikon vierailulle heinäkuussa 2019. Matkamme oli mielenkiintoinen; meille esiteltiin kiinalaista kulttuuria ja tapoja. Pääsimme tutustumaan lastentarhaan, jossa pidin pari kertaa musiikkileikkikertaa ryhmälle, jonka kanssa esiinnyimme meidän kunniaksi järjestetyssä Yantain ensimmäisessä Suomi-Kiina gaalassa mm. paikallisten tanssiryhmien kanssa; juhlasta oli kooste jopa Kiinan televisiossa. Yhteistyöm-

Tiluliin esitykset ja lavastukset tihkuvat väriä ja mielikuvituksen lentoa.

me kiinalaisten kanssa jatkuu ja Tiluliin oppilailla on mahdollisuus vierailla Kiinassa.

Musiikkikoulumme tämän syksyn 2019 elämyskonsertin teemana marraskuussa on Tiluliin Peikkojuhlat ja helmikuussa 2020 Talvirieha, kummatkin konsertit ovat Monikkosalissa.

Tiluliin ryhmiä voi tilata keikalle kuten Nurmijärvi-Seura on nyt parina vuotena kutsunut Nurmijärvi -päivään, jonne tulemme ilolla lapsiryhmien kanssa esiintymään.

Olemme esiintyneet palvelutaloissa, päiväkodeissa, kyläjuhlilla ja perhejuhlissa.

Meillä on loistava Tilulii-yhteisö, jonka ikähaarukka on aina vauvasta vaariin ja kummista mummiin sekä tunneillamme että yleisön puolella.

Toivotamme kaikki lämpimästi tervetulleeksi joukkoomme mukaan.

Kuvia ja videoita yms. on nähtävissä netti-, facebook- ja Instagram -sivuillamme.

#tiluliimuskari

www.facebook.com/tilulii/

www.tilulii.com

Terhi Kuparinen, rehtori
Musiikkikoulu Tilulii

Suomen talvisota (30.11.1939-13.3.1940) ja sen pitkä varjo

Sodan alkamisesta 30.11.2019 tulee kuluneeksi 80 vuotta

Sodan enteitä 1939

Ranskalainen toimittaja ja valokuvaaja Denise Bellon vieraili Suomessa keväällä 1939. Hänen vierailunsa aikana otamistaan kuvista toimitettiin kirja: Onnen maa – Suomi elokuussa 1939. Denise Bellon valokuvien kuvailee tätä maamme viimeistä rauhan kesää ennen raskaita sotavuosia. Samassa kirjassa kirjailija Lea Pennanen kuvaa samaista kesää novellissa ”Kahden tytön kesä 1939”. Seuraava katkelma on tästä aikalaisnovellista: *”Aurinko lämmitti jo toukokuussa aivan ihanasti, puistot syttyivät viheriään. Viralliset sääennustukset olivat toiveikkaita ja sinä kesänä vanha kansa odotti hyvää satoa. Oli tulossa suloinen, lämmin kesä. Elokuu saapui, illat pimenivät. Paria iltaa ennen kaupunkiin lähtöä me istuimme maitolaiturilla. Oli jo hämärää. Sitten alkoi taivaalla leimahdella, ensin hiukan, sitten voimakkaasti. Elosalamoita! Ihmeellinen suvi oli loppumassa, viileä henkyyks leyhähti maitolaiturin yli. Syksy oli tulossa.”* Kesä olikin harvinaisen lämmin ja kasvulle otollinen. Vähitellen alettiin pelätä mahdollista sotaa.

Hälyttäviä uutisia

Kansa sai lukea lehdistöstä huolestuttavia uutisia. Neuvostoliitto oli uudistanut vaatimuksensa vuokra-alueista, niitä se oli nyt pakolla ottamassa Suomelta. Huhuja ja arveluita oli, mutta toivottiin, ettei jouduttaisi sotaan.

Talvisotaan lähtö

Maassamme oli elintaso noussut ja oltiin toiveikkaita, sillä Suomi oli päässyt lamavuosista ja sisäpoliittisesta sekavuudesta. Odotettiin muun muassa Helsingin olympialaisia. Kisat pidettäisiin heinäkuun 20. ja elokuun 4. välisenä aikana 1940. Mutta – toinen maailmansota muutti kaiken. Vanhat ihmiset lukivat luonnosta ennusmerkkejä, se ei tiennyt hyvää. Poikkeukselliset revontulet loimusivat yli taivaanrannan verenpuinaisina ja liikkui edestakaisin. Ne merkitsivät, että jotakin kauheaa on tulossa.

Varustautumista ja ylimääräiset kertausharjoitukset – liikekannallepano

Neuvottelut Moskovassa eivät johtaneet tulokseen. Kanaksen linnoittaminen oli aloitettu, mutta nyt sitä pidettiin yhä tärkeämpänä. Linnoitustöitä alettiin tehdä suurisuun-

Rauhallista Joulua

Joulukortti rintamalta

taisen suunnitelman mukaisesti. Näin syntyi puolustuslinja ”Mannerheim-linja”, joka ulottui Suomenlahdelta Laatokalle. Mahtipontinen nimi syntyi kansainvälisen lehdistön tarpeisiin. Myöhemmin sitä käytettiin hyväksi myös propaganda-sodassa. Nurmijärveläiset miehet olivat mukana linnoituksissa.

Ylimääräiset kertausharjoitukset

Nurmijärvellä, niin kuin monessa muussakin Suomen pitäjässä, miehet kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin 9.10.1939. Haluttiin puhua ylimääräisistä kertausharjoituksista, jotta siviiliväestön pelkoja mahdollisesta sodasta hälvennettäisiin. Varsinainen ylimääräisten kertausharjoitusten päivä oli kuitenkin Nurmijärvellä 13.10.1939. Suomen pitäjissä monin paikoin käsky lähteä ylimääräisiin kertausharjoituksiin tuli viedä perille henkilökohtaisesti. Viestin vieminen ei ollut helppoa. Isäni aikoinaan oli viemässä tätä viestiä polkupyörällä pitäjän tutuille miehille. Äitini kertoi, että tultuaan takaisin kotiin isä oli fyysisesti ja henkisesti aivan poikki. Tehtävä oli ollut raskas. Sotaan lähtijät kokoontuivat esimerkiksi kansakoulun tiloihin. Sitten kirkkoherra piti puheen ja hartaustilaisuuden, rukouksen ja siunauksen. Saattajia oli paljon. Yhdessä laulettiin ”Jumala ompe linnamme”. Nurmijärvellä lähtijät kokoontuivat kirkonmäelle ja Jumalanpalveluksen jälkeen lähtivät marssien eteenpäin. Monin paikoin tämän lähdön muistoksi on pystytetty muistokiviä ja -laattoja. Kuvassa on Nurmijärven muistolaatta. Yli kuukauden kestävät harjoitukset tarjosivat sotilaille mahdollisuuden tutustua sota-ajan joukko-osastoon. Joukkojen pääosa oli valmiina itärajalla 20.10.1939. Tultiin marraskuuhun 1939. Neuvostoliit-

to hyökkäsi Suomeen ilman sodanjulistusta 30.11.1939. Puna-armeijan joukot vyöryivät yli itärajan. Helsinkiä ja muuta Suomea pommitettiin. Oli alkanut talvisota. Maa oli joutunut poikkeusoloihin. Alkoi raskas taistelu niin sota- kuin kotirintamallakin.

Sodan synty oli täysi yllätys. Suomihan oli puolueeton maa. Eräs sotilas kertoo: ”Olimme viemässä muonaa Viipurin liepeiltä kaupunkiin ja sieltä Muolaaseen linnoittajille. Oli vielä hämärä ja lunta sateli hiljalleen. Olimme nousemassa autoihin. Joku kysyi, mitäs tuolta tulee? Koneet lensivät ylitsemme. Ihmettelimme, mitä tämä saattoi olla. Koneet pudottivat lastinsa Viipuriin, josta alkoi nousta savua”. Näin kuvasi opettaja ja myöhemmin Vänrikki Vilho E. Pulkki, joka oli toimittamassa tarvikkeita Mannerheim-linjan rakentajille Muolaaseen. Hyökkäyksen alettua siirrettiin kuljetukset yöksi. Päiväsaikaan ei enää ajettu.

Miehet olivat sodassa. Kotiin jäivät ikänsä puolesta vapautetut, naiset ja lapset. Naisista osa oli Lotta-työssä. Heille riitti töitä sotarintamalla ja muun muassa ilmavalvontatehtävissä. Heidän panoksensa oli korvaamaton. Siviiliväestö pyöritti arkea kotona ja teollisuudessa. Tämän vuoden marraskuun 30. päivä tulee kuluneeksi 80 vuotta talvisodan syttymisestä. Sodan alusta lähtien epätasapaino maamme ja Neuvostoliiton välillä oli suuri. Suomella oli varustettuna noin 337 000 sotilasta ja naapurilla 1 000 000 sotilasta. Suomen armeijalla ei ollut antaa kaikille sotilaille edes kivääriä. Vain 250 000 sai kiväärin käyttöönsä. Muutkin varusteet olivat puutteellisia. Valtion puolesta kaikki saivat ainakin kokardin hattuuksa. Puhuttiin malli-Cajanderista. Maaseudun miehet olivat tottuneet pukeutumaan villa- ja sarkavaatteisiin ja heillä oli myös asialliset jalkineet. Kaupunkien kasvateilla ei näin aina ollut. Maal-

Talvisodan tuhoja sammutetaan.

ta tulleet myös mieluummin pitivät omia vaatteitaan kuin armeijan vastaavia. Ne olivat epäkäytännöllisempiä ja kylmiä. Kun sitten talvipakkaset olivat jopa -40 astetta, niin kotirintaman vaatepaketit olivat todella tärkeitä. Silti paleltumat olivat sotilaiden keskuudessa yleisiä.

Epätasapaino paitsi sotilaiden määrässä myös muussa aseistuksessa oli suuri. Suomella oli vain 32 panssarivaunua Neuvostoliiton yli 2000 vastaan. Samoin lentokoneita Suomella 121 ja Neuvostoliitolla 600. Pieni ja sisukas Suomi taisteli talvisodassa sinnitellen. Ulkomailta tuli joitakin vapaaehtoisia, mutta suurta apua ulkovalloilta ei saatu. Osaksi poikkeuksellinen talvi koitui myös vihollisen kohtaloksi. Puna-armeijan varustukset eivät kestäneet ennätyksellisiä pakkasia. Suomalaisen hiihtotaito ja sissitekniikka aiheuttivat pelkoa vihollisleireissä. Sotilaillamme oli kaikesta kuitenkin pulaa, jopa sukista. Tärkeää oli yhteishenki, joka levisi myös kotirintamalle. Kansainvälinen lehdistö kirjoitti maamme sotilaista sisukkaina taistelijoina, joilla oli ”Molotovin cocktailit” aseina panssarivaunuja vastaan. Tällä kirjoittelulla oli oma merkityksensä ”Pieni, urhea Suomi taistelee idän suurta vihollista vastaan”. Talvisodan alettua Neuvostoliitto oli aikonut vallata maamme lyhyessä ajassa. Suomalaisen vastarinta ja voitot olivat kuitenkin yllätys. Suomen talvisodan ihme on käsite. Kaatuneiden ja kadonneiden luvut myös kertovat, että vastarinta on ollut suurta. Suomalaisista kaatui talvisodassa 26 000 ja Neuvostoliiton puolelta 200 000. Haavoittuneita suomalaisia oli 45 000 ja Neuvostoliitolla 260 000.

Maaliskuu 1940

Ylivoimaista vihollista vastaan oli mahdoton ennen pitkää puolustautua. Helmikuussa 1940 oli suurhyökkäys. Sotilaamme olivat fyysisesti väsyneitä, tappiot olivat suuret, eikä reserviä ollut. Ei ollut aseitakaan. Neuvostoliiton johtaja Stalin painosti maata rauhaan. Maaliskuussa 1940 pääministerimme Risto Ryti johti valtuuskuntaa ja alistui rauhaan 8-10.3.1940. Suomen oli hyväksyttävä ankarat rauhan

Sota vaati aseisiin kaikki asekuntoisen suomalaiset miehet.

ehdot. Rauhansopimus allekirjoitettiin 12.3.1940. Rintamalla taistelutoiminta päättyi 13.3.1940 klo.11 alkaen. Oli taisteltu 105 kunnian päivää. Rajamme pienenivät, mutta itsenäisyys säilyi. Seuraavana päivänä 14.3.1940 Ylipäällikkö Mannerheim antoi Päiväkäskyn numero 34. Tämä Päiväkäsky on sodan päätyttyä eräänlainen testamentti kaikille, jotka olivat sodan kokeneet. Kuka mitenkään – eri tavalla. Sotilaille Ylipäällikkö antaa täyden tunnustuksen: *”Olen taistellut monilla tantereilla, mutta en vielä nähnyt vertaisianne sotureita.”* Hänen mukaansa kaikki maamme asukkaat ovat olleet yhtä arvokkaita sodan keskellä. Kaikkien uhri on ollut tärkeä. Myöhemmin kenraali Adolf Ehnrooth on todennut: *”Uhrin ansiosta lippu liehuu”*.

Kotirintama

Lokakuussa 1939 palvelukseen oli kutsuttu ikäluokat 1900-1918. Helmikuussa 1940 aseisiin kutsuttiin vanhemmatkin ikäluokat 1894-1899 syntyneet. Päävastuun kotirintaman puolustuksesta hoitivat suojeluskuntalaiset, osa heistä oli alaikäisiä sotilaspoikia. Niin sanottujen ilmasuojelujoukkojen tehtäviin kuuluivat erilaiset vartiointitehtävät, desanttien torjunta, väestönsuojelu sekä palon- ja kulon torjunta. Sotarintamalla vallitseva ”kaveria ei jätetä” -henki levisi myös siviiliväestöön. Yhteen hiileen puhaltaminen jatkui läpi sota-vuosien ja jälleenrakennuksen. Se jatkui aina sotakorvausten ja velanmaksun suorittamiseen saakka.

Talvisodan aikana työvoimapula oli huutava. Miehet olivat sodassa ja naisten työpanos oli suuri. Näissä oloissa nuo-

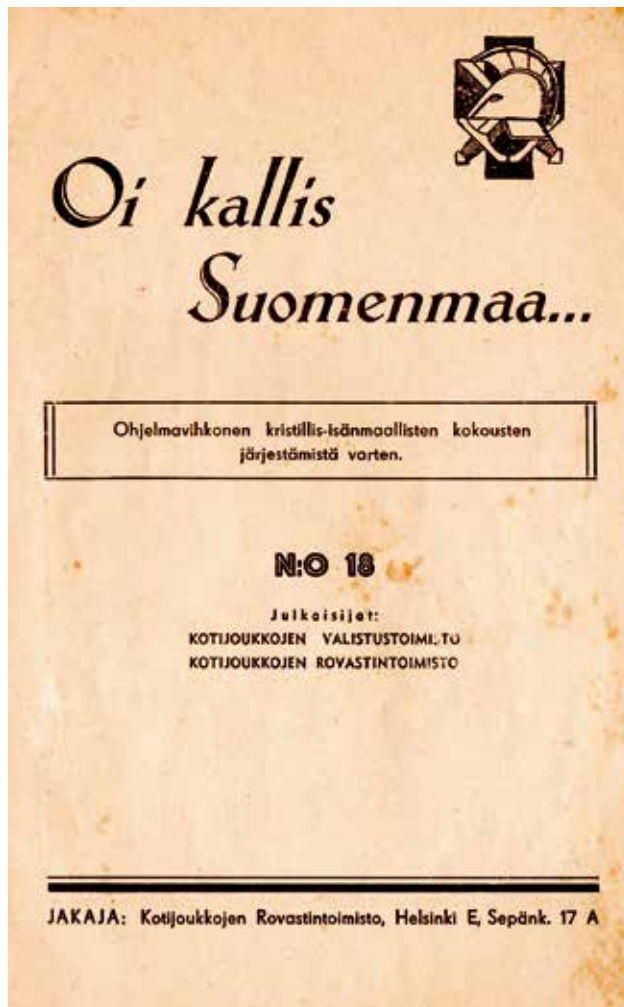
Monen suomalaislapsen elämän alkutaivalta leimasi sota-aika.

Silti lapset elivät lapsuuttaan sodan kaikuessa taustalla.

ret ja jopa lapsetkin olivat pakotettuja tekemään raskaitakin töitä. Asiaa vaikeutti myös aina vain paheneva elintarvikepuula. Kaikesta muustakin oli huutava pula. Sodan edetessä alkoi toistuva pakettien laitto rintamalle. Parin kilon laatikoihin pantiin tuohirasiaan voita, paistettua lihaa, villasukkia, villalapsia ja joskus myös pullaa. Aina ei tahtonut löytyä paketin päälle päällyspaperiakaan. Kirjeet sotarintamalle ja rintamal-

Evakkolapsia

Sodan riehuessakin oli koululaisten koettava taivaltaa opintietään.

ta kotiinpäin olivat tärkeä yhdysside. Kirjeitä kirjoitettiin sodan aikana ennätysmäärä. Kenttäposti saattoi myös sensuroida postia. Monen mieleen – niin kotona kuin rintamalla on jäänyt sotajoulu 1939. Kun jo hyvissä ajoin oli lähetetty rintamalle joulupaketit ja tervehdykset, oli aika kotona valmistautua joulun viettoon. Kuusen koristeet olivat yksinkertaisia. Olkikoristeet ja pumpulipallosomisteet, kreppipaperilla päällystetyt perunat muistuttivat kummasti punaisia omenoita. Pimennysverhot olivat juhla-aikanakin käytössä.

Monesta perheestä jouduttiin sotaan luovuttamaan hevonen, jopa kaksi. Suuri kärsimys oli sotatiellä kaikkien luontokappaleiden osa. Evakkomatkalle joutuivat lehmät ja muu karja, ne joutuivat usein eroon omistajistaan. Kerrotaan, että erään evakkolehmän silmistä valuivat ruskehtavat kyynelvet. Monet lehmät myös kuolivat sodan jaloissa. Pakolla sotaan otetuista 134 000 hevosesta oli sodassa surmattu 22 000. Hevonen saattoi palata takaisin sodasta, mutta oli traumatisoitu. Kun esimerkiksi tällainen hevonen kuuli lentokoneen äänen, se paneutui nopeasti makuulle.

Evakot

Sodan alta joutui väestö lähtemään kiireesti usein vain muutaman tunnin varoitusajalla. Ohessa otteita erästä evakkomatkastasta: ”Kotikyläni koululla aika vieri verkkaan. Autokyytiä

ei kuulunut. Illalla tuli tieto, että kyyti tulisi vasta huomenna. Me nimme vielä yöksi kotiin. Ennen unen tuloa näin ikkunasta, kuinka Kuhmon suunnalla taivaanranta punotti roihuvista tulipaloista. Meille lapsille laitettiin pahvista lappu, johon tulivat henkilötiedot. Seuraavana päivänä matka jatkui kuorma-autolla rautatieasemalle. Vuokatin asemalla nousimme härkävaunuihin. Päämäärää ei tiedetty. Lotat muonittivat meitä asemilla. Epätietoisuus tulevasta hirvitti. Sydäntä särkevää oli lehmien ammunen asemilla. Niillä oli nälkä ja jano, lisäksi kiristi lypsämätön maito. Kun viimein tultiin pääteasemalle oli siellä miehiä hevosineen odottamassa”. Moni evakko sai tuntea olevansa epätoivottu vieras. Oli myös niitä perheitä, jotka ottivat väsyneet ja surulliset evakot hyvin vastaan. Monesti evakkoperhe menetti sodassa joko veljen, pojan, aviomiehen tai isän. Silloin elämä tuntui vielä paljon raskaammalta. Kun välirauha tuli, niin moni evakko tahtoi lähteä takaisin entiseen kotiinsa. Suurin toivein taas asetuttiin kotiin, kunnes oli taas lähdettävä.

Evakkojen tilanne Nurmijärvellä

Maaseudulle tuli evakkoja kunnista, jotka olivat sota-alueiden lähellä ja myös suuremmista kaupungeista lähdettiin evakkoon. Myöhemmin tuli myös inkeriläisiä. Nurmijärvelle tuli evakoita muun muassa Kirvusta, Suur-Perosta, Uudestakirkosta ja Viipurin maalaiskunnasta. Siirtoväen majoi-

Kaksi kotinsa menettänyttä.

tukseen oli vastaanottotilat. Tällaisia olivat esimerkiksi kansakoulut ja seurantalot ja myös Rajamäen kirkko. Kesäkuussa 1940 annettiin siirtoväen pika-asutuslaki, jonka mukaan siirtoväelle tuli hankkia maatiloja, joko vapaaehtoisin keinoin tai pakkolunastusteitse. Kunnissa siirtoväen huoltamisesta ja perustarpeiden tyydyttämisestä huolehtivat huoltojohtajat. Poliisijohto oli mukana suunnittelemassa majoitusta. Pyrittiin pitämään siirtoväen omaisuudesta rekisteriä. Haasteena oli muun muassa karja, jolle oli etsittävä suojapaikka. Vuonna 1940 Moskovan välirauhan aikaan maassa oli 400 000 karjalaista, joka oli 12 % Suomen silloisesta väkiluvusta. Evakkoväestä noin 55 % sai elantonsa maanviljelyksestä, joka oli nyt menetetty. Nurmijärven huoltojohtajana toimi maanviljelijä August Koponen ja toimistoapulaisena Iida Salminen. Myös Nurmijärvelle syntyi tällöin uusia maatiloja. Syksyllä vuonna 1941, kun siirtoväki halusi palata entisiin kotikyliinsä Nurmijärveltä lähti 98 prosenttia siirtolaisista takaisin. Helsingistä Nurmijärvellä oli evakossa noin 7 000 henkeä.

Rajan tuntumassa

Lähellä sotatantereita asusti väestöä, joka ei joutunut lähemmään. Eräs muistelijä kertoo: ”Sodan aikana elettiin yöllä päivää ja päivällä yötä. Ikkunat olivat tiukasti peitetyt. Saunakin lämmitettiin yöllä. Äiti leipoi yön pimeydessä. Usein aamulla herätessä

oli tuvan lattia täynnä nukkuvia sotilaita. Partaisia, likaisia ja uupuneita miehiä. Miehet oli tuotu muutamaksi päiväksi lepoon rintamalta. Äiti leipoi ja laittoi ruokaa nälkäisille miehille. Pakkasot olivat ankaria, joten jokapäiväinen puheenaihe oli, kuinka he kestivät. Varusteet olivat puutteelliset ja kylmetymisen vaara oli suuri.” Evakkoon lähtenyt muistelijä kertoi, että työn tekeminen ja hyödyksi oleminen veivät silloin ajatukset pois sodan kauheudesta. Mutta myöhemmin joka paikassa, missä näin sotamiehiä, tuli aina nuoruus mieleen. Hänen sukupolvensa miehet ja naiset menettivät parhaat nuoruusvuotensa sodan jaloissa.

Seuraavassa opettaja ja lotta Kerttu Erkkilä kuvailee talvisodan alkua: ”Kun sota alkoi koulunpito loppui. Koulutalo otettiin suojeluskunnan haltuun. Olohuoneestani tuli kanslia, luokkaan kerättiin tavaraa kylältä lähetettäväksi sotilaille rintamalle. Tehtiin lumipukuja, leivottiin leipiä, pidettiin tallukkurssitkin. Opettaja oli usein näiden talkoitten vetäjä. Kudottiin villavaatteita. Joulun jälkeen lähdin rintamalotaksi. Kokkolan asemalla oli saattamassa lottapiiriin puheenjohtaja Tyyne Pohjanpalo ja sain tavata myös Veikko Antero Koskenniemen puolison Vieno Koskenniemen. Lähdin erään toisen nuoren opettajan kanssa kohti Viipuria. Matka kesti neljättä päivää. Kaikki oli Viipurissa autiota ja tyhjää. Viipuri oli vallattu. Me olimme viimeiset naiset, jotka siellä olivat. Meidät kiidätettiin kiireesti Luumäelle. Meidän piti muonittaa nostomiehiä, mutta sillä he olivat etupäässä sotilaita, joita muonitettiin. Tehtiin hirssi- ja

tattaripuuroa ja hernerokkaa. Meidät siirrettiin Levolan kartanoon. Keittopaikka oli metsässä. Sinne oli mentävä aukean pellon yli. Minulla oli aamuvuoro mennä aamiaista laittamaan. Tulikin kone ja ampuu matalalla. Lumipukuni helmassa oli kaksi mustaa reikää. Lähellä oli minunkin hengenlähtöni.”

Koulunpitoa talvisodan aikana ja poikkeusoloissa

Vuonna 1939, kun Helvi Haapalehto oli 11-vuotias, hän muistelee seuraavasti: ”Syksyllä isä lähti radan rakennustöihin lähelle itärajaa. Meitä lapsia ei haluttu huolestuttaa. Ei haluttu näyttää pelkoa. Kerran kotiin koulusta tullessa oli oven pielessä pastillipussi, jossa kirjoitus – sedältä terveiset, ehkä viimeiset. Silloin me itkimme. Koulutyö kuitenkin jatkui. Käsiyötunneilla ompelimme kengänpohjallisia sotilaille. Ne tehtiin sanomalehtipaperista, joihin päällimmäinen kerros leikattiin ja ommeltiin kankaasta. Ne lähetettiin tuntemattomalle sotilaille. Tuli hyvä mieli, kun sai jollain tavalla olla auttamassa. Joululoman jälkeen ei koulu enää alkanutkaan. Koululle tuli asumaan evakoita ja he olivat siellä koko talven. Talvi koetteli kovilla pakkasilla. Vähitellen kaupoista alkoi loppua elintarvikkeet – oli alkanut korttiaika. Koko sotien ajan koululaisetkin ahkeroivat talkootyössä. Kilpailumielessä sai osallistua työhön esimerkiksi talkooleijonan saamiseksi. Se oli rintamerkki, jonka sai määrätyn pistemäärän saavutettuaan.”

Eri osissa maatamme koulunkäynti jatkui poikkeusoloissa vaihtelevasti. Koulua pyrittiin pitämään, mutta aina se ei onnistunut. Nurmijärvellä esimerkiksi Metsäkylyn koululla vuonna 1941 kevtlukukausi alkoi 8.3 ja päättyi 15.6.1941. Talvisodan aikana tuli tilapäinen nousu oppilasmääriin. Evakojen lapsia ja myös inkeriläisiä tuli kouluun. Opettajapula oli valtava. Pätevät miesopettajat olivat rintamalla ja monet naisopettajat Lottina. Opettajalta vaadittiin joustoa jatkuvien muutosten edessä. Luokkien kokoonpanot vaihtuivat jatkuvasti juuri karjalaisten ja yleensä evakojen lasten tullessa kouluun. Opettajilla saattoi olla vaikeuksia saada oppilaat rauhoittumaan. Oppilaat olivat usein kokeneet sodan kauhut. Vanhemmille oppilaille pidettiin jatkokoulua. Tilanne normalisoitui vasta 1950-luvun alussa.

Oli myös evakko-opettajia. Koulun tilat olivat joko evakojen tai sotaväen käytössä. Sotavuosina ja niiden jälkeisinä vuosina koulun toimintaan löi leimansa Kotirintama-projekti, eli lasten ja nuorten vapaaehtoinen talkootoiminta. Se käynnistyi nuorisojärjestöjen toimesta. Toiminta alkoi jo talvisodan aikana, mutta pysyvä organisaatio luotiin syksyllä 1941. Toiminta jatkui aina vuoteen 1949 saakka. Tämän toimintamuodot olivat keräykset, maatalous tai muu tuontantotyö, yleinen auttaminen, virkistystoiminta, säästämistoiminta sekä henkinen valmennus, johon liittyivät leirit ja talkoojuhlat. Talkookasvatus tähtäsi epäitsekkyuden kehittämiseen. Talkootyöt toivat vaihtelua koulunkäyntiin, kun joukolla lähdettiin esimerkiksi pellolle perunannostoon. Se oli myös haluttua, sillä talon emäntä antoi talkoolaisille ruoan. Varsinkin kau-

punkien koululaiset kärsivät aliravitsemuksesta ja talkooruoka oli haluttu lisä ruokahuollossa.

Koululaisilla oli puutetta myös vaatteista ja kengistä. Yleisimmät jalkineet olivat puupohjakengät tai kumiteräsaappaat. Keväisin ja syksyisin käytiin koulua paljain jaloin. Varattomien kotien lapsille annettiin jalkineiden ostolupia. Sodan jälkeen lahjoitusjalkineita ja vaatteita saatiin Ruotsista ja Yhdysvalloista.

Oppilaat tekivät monenlaista talkootyötä. Tehtiin esimerkiksi puukaasupilkkeitä. Palkintoina koulu saattoi saada kymmeniä kirjoja oppilaskirjastoon. Konkreettisen toteutuksen hoiti Nuorten talkookeskus. Opettajat oli velvoitettu ottamaan vastaan suoritukset ja laskemaan pisteet. Se kuului virkavelvollisuuksiin. Talkoomerkkijärjestelmässä pisteet merkittiin talkookirjaan.

Erilaisia talkoomerkkejä

Rintamerkkejä oli työhön, yhteistoimintaan ja säästäväisyyteen. Symbolikuvia olivat lapio, sahra ja muurahainen. Mottitalkoissa oli merkki, jossa oli kirveen kuva. Koko maata ajatellen talkootoiminta lievensi tavarapulaa. Maaseudulla oli tärkeää naapuriapu. Kenenkään viljat eivät jääneet peltoon. Talkoilla autettiin naapuria.

Keräystoiminta

Kun Suomen ulkomaankauppa vaikeutui sodan takia, oli aloitettava korviketuotteiden käyttö. Elintarvikkeita säännösteltiin. Määrättiin ostoluvat. Myös hinnat ja palkat säännösteltiin. Keräyskohteet olivat moninaiset. Koululaiset osallistuivat keräyksiin. Maanpuolustusta varten kerättiin metalli- ja kumiromua. Kansakoulun oppikirjoja kerättiin ”korsukansakoulua” opiskeleville sotilaille. Ajoneuvot tarvitsivat puukaasupilkkeitä. Vadelmanlehtiä kerättiin teen korvikkeeksi. Marjat, kuusen- ja pajun kuoret, lumput, eläinten karvat, lääkekasvit, pihka, rautanaulat, lasi ja pullot olivat keräyskohteita. Maahan pudonneet tähkäpää ja jätetuotot olivat myös keräyksessä. Valtiovalta kehotti erilaisin julistuksin; ”Älä jätä keräämättä sieniä, marjoja – pienikin apu on tarpeen”. Kilpailuilla innostettiin keräämään.

Vuonna 1942 Suomen ja Ruotsin kesken oli marja- ja apurehumaaottelu. Osallistujat saivat kunniakirjan, jossa oli vuoden talkootunnus Suomen leijonan kuva. Vuoden 1942 tavoite oli, että koulun kaikilla oppilailla olisi tallukat. Tallukkatalkoita järjestettiin opettajien johdolla. Niiden oli tarkoitus helpottaa kenkäpulaa. Sotilaspojat olivat myös järjestönä keräämässä monia tuotteita, ja vastaavasti myös pikkulotat. Järjestettiin monenlaisia tempauksia, osittain mielialan kohottamiseksi. Marssimaaottelu järjestettiin toukokuussa 1941, sen maamme voitti. Oppilaiden koulualueilla tapahtuvaa kasvi- ja tarhatoimintaa tehostettiin entisestään. Myös oppilaiden kotona oppilaat viljelivät osana koulukasvitarhaa, esimerkiksi porkkanaa ja lanttua. Keittolaa varten oppilaat toivat marjo-

Sota-ajan koululuokka.

ja tai perunoita. Talkoot ja talkoojuhlat olivat tärkeitä. Niissä oli ohjelmaa ja usein talkoomarssi kuului asiaan. Ohjelma oli isänmaallista ja kotiseuturakkaus oli nähtävissä.

Nuorten talkootyön merkitys oli suuri. Kokemukset paransivat luonnontuotteiden ja kierrätystavaroiden tuntemusta. Muun muassa jätepaperin uusiokäyttö alkoi. Talkootyöllä oli myös kasvatuksellinen merkitys. Oppilaita totutettiin taloudellisuuteen ja ahkeruuteen sekä kunnioittamaan työtä. Talkoot lähensivät oppilaita, opettajia ja koteja toisiinsa. Sodan kokeneet lapset olivat usein aliravittuja. Vuonna 1943 eduskunta sääti lain, että kaikkien kansakoululaisten on saatava joka koulupäivä maksuton ateria. Laki tuli voimaan 1948, se oli edistysellistä koko maailman mittapuun mukaan katsottuna.

Vaikeuksista voittoon

Kun sodat olivat viimein ohi ja vuonna 1952 lähti viimeinen sotakorvausjuna, oli kansakunnalla edessään kesäolympialaiset Helsingissä. Pienen kansan valtava yhteisponnistus onnistui. Suomen joukkue saavutti 22 mitalia. Suomi siirtyi sodan jälkitunnelmista normaaliaikaan. Maamme sai myös mainetta, kun Armi Kuusela vuonna 1952 tuli valituksi Miss Universumiksi. Tämä kaikki kohotti kansalaisten itsetuntoa. Sotien synkkä varjo lepäsi vielä monen suomalaisen yllä. Oli menetetty lähiomainen, moni oli kadonnut, haavoittunut, koti oli menetetty. Suomessa jäi sodista 55 000 sotaorpoa ja 30 000 leskeä. He jäivät. Uhraukset olivat suuret, mutta maamme itsenäisyys säilyi.

Kotirintaman marssilaulu

(sanat Tatu Pekkarinen, sävel Matti Jurva)

*Kaikki kansa Suomessa nyt peltomaata raivaa.
Kotikonnun mullasta sen elinvoimaa kaivaa.
Eihän saavu ulkomailta monta viljalaivaa.
Hei, kotirintama toimeksi vaan.*

*Naiset, lapset, vanhukset on kuokkajääkäreitä.
Eihän tuttu työ ja toimi pelästyttä meitä.
Kuokkamiehet kulkevat myös esi-isäin teitä.
Hei, kotintama toimeksi vaan.*

Lähteet:

- Lea Pennanen (2007) Kahden tytön kesä. Teoksessa: Ulla Paavilainen & Sini Sovijärvi (2007)
- Denise Bellon: Onnen maa. Suomi elokuussa 1939. Oy Finn Lectura Ab, 15-32.
- Irja Sormunen (1974) Nurmijärven pitäjän historia III. Vammalan kirjapaino Oy.
- Pekka Varismäki (2018) Perhe talvisodan keskellä. Seniori-lehti.
- Jaakko Ojanne (toim.) (2007) Klaukkalan Metsäkylän kyläkirja.
- Mikko Laakso (toim.) (2003) Eilispäivän Suomi. Valitut palat.
- Sotaveteraanien muisteluita.
- Lines Nikula (toim.) (1996) Vaikeuksista voittoon. Naisten muistelmia sotiemme ajoilta. EKE-tuote.
- Rainer Palmunen (toim.) (1999) Läpi tulen ja veden. Suomi 1939-1945. Valitut palat.
- Talvisodan ja jatkosodan lehdistö.
- Hannu Syväoja (n.d) Kansakoulu sodan ja pulan vuosina. Artikkel.
- Arja Ahlsvedin oma arkisto.

Arja Ahlsved

Röykän-Leppälammen Nuorisoseura 100 vuotta Mukana paikkakuntalaisten elämässä

Röykän-Leppälammen Nuorisoseura on kasvanut ja vartunut vakaan aikuisen kypsään ikään pulavuosien, sotien ja maalta muuttovirtojen kautta. Vuoden 1918 sodan jälkeen kaivattiin henkistä eheytymistä, joten oli luonnollista, että lähdettiin mukaan nuorisoseuraliikkeeseen. Pulavuodet vaikeuttivat toimintaa, mutta taloudellisistakin vaikeuksista selvitettiin valtavan innostuksen ja talkootyön voimin. Sotavuosina toiminta hiljeni jatkuakseen taas vilkkaana miesten palattua rintamalta. Viime vuosikymmeninä nuorisoseura on pyrkinyt vastaamaan uuden ajan haasteisiin säilyen edelleen harrastus-, valistus- ja kulttuuriseurana. Toiminta on kulkenut vuorenhuipulta toiselle poiketen välillä laaksoissa ja viiptyn peltoaukeilla.

Seuran perustaminen

Heinäkuun 7. päivänä joukko kyläläisiä kokoontui puutarhuri **Salomo Peltolan** koolle kutsumina Nygrannin tilalle keskustelemaan mahdollisesta nuorisoseuran perustamisesta. Sota oli päättynyt ja kaivattiin toimintaa, joka keräisi kyläläiset yhteen rakentaen rikkirevityt henkiset voimavarat uudelleen. Keskustelussa todettiin nuorisoseuran vastaavan paikkakunnan tarpeita ja mahdollisuuksia. Sääntöjä laatimaan ja perustavaa kokousta valmistelemaan valittiin kuusihenkinen toimikunta, johon kuuluivat **Edith Saxelin, Anna Lindfors, Olga Hänninen, Hanne Toivonen, Matti Paronen** ja **Salomo Peltola**.

Varsinainen perustava kokous pidettiin 21. päivänä heinäkuuta 1918 Nygrannin tilalla, jossa päätettiin perustaa Röykän-Leppälammen Nuorisoseura. Seuraa perustamassa oli 16 paikka kuntalaista: **Salomo Peltola, Hulda Peltola, Heikki Pulliainen, Maria Pulliainen, Oskar Oksanen, Ida Oksanen, Teodor Lindfors, August Niemelä, Jalo Terho, Viktor Sainio, Kustaa Laine, Johan Wuori, Otto Handolin, Anton Toreninus, Olga Hänninen** ja **Urho Heinonen**. Väliaikaisen toimikunnan sääntöehdotus hyväksyttiin pienin muutoksin. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin **Salomo Peltola** ja sihteeriksi **Helmi Reuna**.

Perustavassa kokouksessa valittiin myös jäsenet johtokuntaan ja huvitoimikuntaan. Sovittiin, että seura liittyy jäseneksi Uudenmaan Nuorisoseuraan. Keskusseura hyväksyikin seuran säännöt Helsingissä lokakuun 26. päivänä 1918. Hyväksymisen ovat vahvistaneet **Juho Kala** ja **Hannes Myllylä**.

Yhdistysrekisteriin seura merkittiin sosiaalihallituksessa maaliskuun 8. päivänä 1920.

Vasta perustettu seura herätti suurta kiinnostusta ja mukaan toimintaan pyrki kaikenikäisiä kyläläisiä. Jouduttiin harjoittelemaan alaikärajan asettamista, mutta päätökseksi tuli, että kaikkien halukkaiden on päästävä mukaan. Päätettiin perustaa lastenosasto alle 15-vuotiaille (ensimmäinen maakunnassa). Osaston hoitajiksi valittiin **Anni Helle** ja **Anton Toreninus**. Lastenosasto toimi vuoteen 1924, jolloin se voimavarojen puuttuessa jouduttiin lopettamaan. Lapset olivat toki senkin jälkeen mukana toiminnassa mm. ohjelman suorittajina, mutta varsinaisesta lastenosastosta puhuttiin seuraavan kerran vasta sotien jälkeen.

Ensimmäiset toimintavuodet

Lokakuussa 1918 perustettiin kirjasto, jonka pohjarahastoksi varattiin 100 markkaa. Tätä rahastoa päätettiin vähitellen kartuttaa. Kirjastolle valittiin viisihenkinen toimikunta sekä hoitaja. Kirjoja lainattiin aina kuukausikokousten yhteydessä, mutta kovin suuriin lukuihin ei kirjaston nidosmäärä kuitenkaan noussut.

Jo perustamisvuonna tuli esille myös oman talon hankkiminen. Toistaiseksi oli saatu kokoontua Nygrannin tilan salissa. Marraskuussa 1918 Tuomistononjan talossa pidetyssä kokouksessa valittiin rakennustoimikunta vauhdittamaan oman talon rakennusasiaa. Toimikunta tilasikin tulevaa taloa varten piirustukset rakennusmestari **Oskar Oksaselta** ja **Einari Granbergiltä**. Johtokunnan kokouksessa toukokuussa 1919 hyväksyttiin Granbergin ehdotus. Oksasen piirustusten mukaan talosta olisi tullut huomattavasti pienempi kuin tämä toteutettu rakennus.

Talon urakkasopimus allekirjoitettiin kesäkuun lopulla **Einari Granbergin** ja **Johan Löfgrenin** kanssa. Rakennus nousi omalle 3600 m²n tontille, joka oli ostettu Hyvinkään Osuuskaupalta 1 000 markan kauppahinnalla. Seuratalo valmistui ripeästi oman kunnan säästöpankilta saadun 75 000 markan pitempiaikaisen rakennuslainan turvin ja saman vuoden syksynä eli 19. päivänä lokakuuta 1919 pidetyssä vihkiäisjuhlassa se sai nimekseen **Tapiola**.

Alkuvuosina kokouksia pidettiin usein samoin myös iltamia varojen hankintaa varten. Ennen seuratalon valmistumista iltamia vietettiin eri taloissa ja jopa naapurikyliäkin.

Röykän-Leppälammen nuorisoseurantalo.

Arpajaisia ryhdyttiin järjestämään heti, kun päätös oman talon rakentamisesta oli tehty. Joulukuussa 1918 päätettiin järjestää 50 000 arvan arpajaiset, jotka tosin epäonnistuivat. Asiasta ei kuitenkaan lannistuttu, vaan yritettiin uudelleen ja onnistuttiin. Arpajaisia onkin järjestetty vuodesta ja vuosikymmenestä toiseen aina 1980-luvulle asti. Arpajaisten jälkeen on usein pystytty lyhentämään velkaa ja korjaamaan taloa.

Ompeluseuratoiminta käynnistyi samanaikaisesti arpajaisten järjestämisen kanssa ja nämä tapahtumat ovatkin kulkeutuneet rinta rinnan läpi vuosikymmenten. Koska arpojen lukumäärä oli usein 10 000 kappaletta ja tavoitteena oli, että joka kymmenes arpa voittaa, tarvittiin voittoja paljon. Päävoitoiksi hankittiin muutamia suurempia esineitä, mutta pääosa voitoista valmistettiin yhteisissä ompeluilloissa, joissa myös keskusteltiin ja päätettiin seuran tulevista tapahtumista.

Aika ennen sotia

Näytelmätoiminta alkoi jo perustamisvuonna, mutta vilkastui voimakkaasti 1920- ja 1930-luvulla. Ensimmäinen näytelmä ”Multa-aatelia” esitettiin nuorisoseuran ensimmäisissä iltamissa Ihantolan ladossa elokuussa 1918. Lopullisen sysäyksen näyttämöharrastukselle antoivat kiertävät teatteriseurueet. Mm. Eero Alpin, Kaarlo Halmeen, Bror Niskan ja Kirsti Suonion vierailut seurantaloon näyttämöllä innostivat huvitoimikuntaa siinä määrin, että uskaltauduttiin itsekin esittämään vaativia näytelmiä, kuten ”Seitsemän veljestä” vuonna 1929 ja ”Pohjalaisia” vuonna 1935. Näitä näytelmiä viettiin myös oman pitäjän ulkopuolelle.

Arpajaisjuhlien lisäksi järjestettiin kesäjuhlia, äitienpäiväjuhlia, pikku jouluja ja tavallisia iltamia. Arpajaiset ja kesäjuhlalat olivat useimmiten koko päivän kestäviä tilaisuuksia käsittäen urheilu kilpailuja ja kenttäpelejä päivällä sekä ohjelmallisen iltajuhlan. Tapaninpäivä, laskiainen ja helluntai olivat pe-

Kunniavartio sankarivainajien muistotaululla seuran 100v juhlista 2018

rinteiset iltamien ja muiden tilaisuuksien järjestämispäivät. Syksyllä 1921 seuran alue jaettiin itäiseen ja läntiseen kyläpiiriin iltamaohjelmien järjestämiseksi vuorotellen eri voimin. Tämä käytäntö ei kuitenkaan ollut pitkään voimassa. Eri tilaisuuksien yleisömenestys oli hyvä, joten taloudelliset vaikeudet voitettiin vähitellen ja toiminnasta kertyneillä varoilla voitiin korjata taloa ja hankkia uutta kalustoa. Näytelmien ohella puhutulla sanalla oli suuri merkitys juhlien ohjelmistossa. Esitelmätoimijoiden ja puheenpitäjien joukossa oli monia huomattavia eri alojen asiantuntijoita, mutta myös seuran oman jäsenistön piirissä oli usein käytettyjä puhujia.

Ns. aatteellinen toiminta oli voimakasta 1920-luvulla, mutta lamaantui seuraavalle vuosikymmenelle siirryttäessä.

Nuorisoseura kamppaili raittiuden ja yleisen tapakulttuurin puolesta. Luvaton väkijuomien myynti kylässä pyrittiin lopettamaan, tupakointi kiellettiin kokouksissa ja kokouspuheen- vuorot käytettiin seisaalleen nousten.

Vuonna 1920 seuran perustettiin puhujaseura sekä voimistelu- ja urheilu seura ja vuonna 1924 viulunsoittoseura ja oma seuralehti ”Korven Kontio”. Näistä vain urheiluseura jäi elämään pidemmäksi aikaa, mutta niillä kaikilla oli varmasti merkityksensä nuoren seuran voimavarojen kokeiluna.

Keskusseuran kokouksiin ja opintokursseille osallistuttiin aktiivisesti. Vuonna 1922 seura sai omalle talolleen keskusseuran järjestämät opinto kurssit.

Seuran oman toimialueen ulkopuolellekin ulottuvia aloitteita tehtiin. Mm. vuonna 1921 esitettiin, että Nurmijärvelle hankittaisiin Aleksis Kiven patsas.

Sodat ja sotien välinen aika

Sotavuodet heikensivät suuresti seuran toimintaa. Muutamia kokouksia kuitenkin pidettiin ja joitain juhlia järjestettiin, mm. pikkujoulut 1941, vappujuhla 1942 ja helluntai-iltamat 1943. Opintokerhotyö pääsi alkuun 1943. Ensimmäisinä ohjaajina toimivat Aino Pulliainen (myöh. Söderena) ja Annikki Alen (myöh. Satuli). Opiskeluaiheina olivat kirjat ”Elämän oppilaana” ja ”Oma yhteiskunta”.

Seura sai hoitaakseen pitäjässä karjalaisperheen hyväksi toimeen pannun keräyksen. Keräysvaroilla ostettiin perheen asunnoksi mökki, joka kun nostettiin talkoovoimin.

Aikakausi sotien jälkeen

Ensimmäinen toimintakausi sodan jälkeen oli hyvin vilkasta aikaa. Opintokerhossa otettiin tavoitteeksi nuorisoseuramerkin suorit taminen. Seuralle hankittiin oma lippu, joka vihittiin Askolassa. Talolla suoritettiin suuret korjaustyöt ja rakennettiin alakertaan talon miehen asunto sekä ryhdyttiin vuokraamaan taloa säännöllisesti elokuvayhtiölle. Järjestettiin iltamia, arpajaiset ja pikkujoulu.

Myös tanhutoiminta lähti käyntiin ja huipputapahtumaksi muodostui mukanaolo koko maan nuorisoseuraväen suurjuhlassa Helsingissä kesällä 1946.

Vuonna 1949 seuran jäseniä oli mukana Etelä-Suomalaisen Osakunnan ja keskusseuran yhdessä järjestämällä näytelmäkursilla Helsingissä. Muuten toiminta tuntui vähän hiljentyneen sodan jälkeisen alkuinnostuksen jälkeen.

Voimakas kipuaminen aallonpohjasta tapahtui 1950-luvun alkupuoliskolla. Maakunnan nuorisoseurojen välisessä kokotoimintakilpailussa seuramme sijoittui kolmanneksi 1958.

Jo 1920-luvulla seuran toiminnassa esillä olleeseen raittiuskysymykseen kiinnitettiin nyt uudelleen huomiota. Vuonna 1953 valittiin seurassamme ensimmäisen kerran erityinen raittiustoimikunta.

Ompeluseuratoiminta säilytti valta-asemansa 1950- ja 1960-luvulla. Ne pidettiin 1960-luvulla opintokerhona. Sa-

malla kun keskusteltiin seuran asioista, syntyi runsaasti kauniita käsitöitä arpajaisvoitoiksi. Arpajaisia järjestettiinkin tällöin vähintään joka toinen vuosi ja ne onnistuivat hyvin.

Heti sodanjälkeen käynnistynyt tanhutoiminta voimistui vuosi vuodelta. Taitoa oli hankittu keskusseuran järjestämillä kursseilla, mutta myös omalla talolla oli järjestetty erilaisia liikuntakursseja. Vuonna 1958 saavutettiin tanhukilpailussa toinen sija. Seuralle hankittiin 1955 neljä Nurmijärven miesten kansallispukua, jotka seuran naiset valmistasivat. Pukua valmistettiin lisää 1980, samoin poikien liivejä.

Nurmijärvellä 1955 pidettyjen maakunta juhlien järjestelyyn seuramme osallistui yhdessä pitäjän muiden nuorisoseurojen kanssa.

Tanhutoiminta jatkui tasaisena myös 1970- ja 1980-luvulla, mutta toiminta oli aikaisempaa tavoitteellisempaa. Vuositaiset yhteisesitykset eivät olleet ainoa päämäärä, vaan pyrittiin kehittämään myös yksityisenä ryhmänä mm. pitämällä tavoitteena valtakunnallista tanhuryhmien luokittelua.

Ehkä tyypillisin 1970-luvun toimintamuoto oli vilkas Kalevan Nuorten toiminta. Tanhuamisen ja näyttelemisen lisäksi osallistuttiin henkisiin kilpailuihin laulaen, lausuen, piirtäen ja kirjoittaen.

Myös kansainvälistä väriä on toiminnassa ollut, sillä kesällä 1977 vieraili talollamme saksalainen nuorisoryhmä esittäen omia kansantanssejaan. Vireän tanhutoiminnan ohella sai 1970-luvun lopussa yhä suurempaa jalansijaa näytelmätoiminta. Röykän asukasluvun kasvettua kokeiltiin toimintaa myös Röykän uudella koululla ja entisen asemarakennuksen tiloissa. Koululla kokoontui vuosina 1985-87 lasten liikunta-kerho ja asemalla jo vuodesta 1981 Kalevan Nuorten kerho aluksi erilaisen vapaan toiminnan parissa ja myöhemmin tanssi- ja tanhukerhona.

Muusta liikuntatoiminnasta mainittakoon hiihto, lentopallo ja yleisurheilu. Jäsenten välisiä kilpailuja pidettiin ja keskusseuran hiihtokilpailut seura järjesti mm. 1955 ja 1967 sekä 1983, jolloin talkoilla tuotiin 50 traktorikuormallista lunta lähiympäristöstä. Näissä kisoissa seuramme onkin usein menestynyt hienosti, mm. 1958 saavutettiin kaikissa sarjoissa ensimmäinen sija. Vuonna 1964 seura sai järjestettäväkseen keskusseuran kesäkisat. Lentopalloturnauksessa harrastelijat saavuttivat toisen sijan vuonna 1981 ja kilpasarjalaiset ensimmäisen sijan 1988.

Näytelmäharrastuskin jatkui vireänä, mutta väheni 1960-luvun lopulla. Iltamissa oli aina ohjelmanumerona näytelmä, 1953 saatiin uudet kulissit ja 1958 oltiin mukana näytelmäkilpailuissa. Helsingin Operettiteatteri vieraili seuran talolla 1962. Myös tällä sektorilla seurasi hiljaisen kauden jälkeen uusi nousu 1980-luvun lopulla.

Iltamien ja arpajaisten lisäksi järjestettiin kesäjuhlia ja äitienpäiväjuhlia sekä pikkujoulu usein yhdessä Korven Urheilijoiden kanssa. Iltamat vaihtuivat tansseiksi 1960-luvulta lähtien ja tanssit nuorten diskoiksi 1980-luvun puolivälissä.

Kotiseuturetki. Yhdessä asukasyhdistyksen kanssa järjestetty kotiseutukierros 2011

Metsäretki. Mentiin lasten kanssa yhdessä metsään retkelle ja yöpymään 2000. Yhteinen Korven Urheilijoiden kanssa

Laskiais- ja jääriehat, kirpputorit, kerpputalkoot, myyjäiset, matkat ulkomaille ja teatteriretket olivat muita uusia toimintamuotoja.

Uuden ajan myötä on esiinnytty myös televisiossa. Vuonna 1979 Tapiolassa pidetty huutokauppa televisioitiin ja vuonna 1983 muutama tanhupari esiintyi ”Lauantaitansseissa” polkaten. Vuonna 1980 osallistuttiin Elokuvakurssille ja Nuorisoseuran perinteet talteenkurssille.

Varsinaisen toiminnan ohella on seurantaloa jatkuvasti korjattu ja uusittu. Myös pihaa kunnostettiin ja lipputanko hankittiin 1985. Talonmiehen asunto peruskorjattiin 1987 ja seuraavana vuonna rakennettiin saunatilat.

Kahdeksas vuosikymmen vuodet 1988-1997

Kuluneen kymmenen vuoden aikana seuran toiminta on jatkunut tasaisena ja suurin piirtein entisin toimintamuodoin. Harrastustoiminta on ollut monipuolista ja muuttanut muotoaan ajan hengessä eli on pyritty järjestämään sitä mitä kulloinkin kaivataan.

Kiinnostus teatteriin jatkui vahvana yli vuosikymmenen vaihteen. Valtakunnallisille teatteripäiville Kankaanpäässä osallistuttiin koko näytelmäkerhon voimin vuosina 1988-92. Luovan ilmaisun kurssi järjestettiin vuonna 1989 ja ohjaajana toimi Lea Wallin. Vuonna 1997 seurastamme oli mukana kymmenkunta elokuva-avustajaa sota-aikaan sijoittuvan koko illan elokuvan ”Pikku sisar” kuvauksissa. Myös aikuisten ja lasten teatteriretkiä on järjestetty. Muuten näytelmäkerho-toiminta oli ehkä hieman vaisumpaa kuin menneinä vuosina, kunnes vuosijuhlan kynnyksellä 1998 jälleen ryhdistäydettiin ja valmistettiin näytelmä ”Kissa ulos”.

Kiinnostus vaihtui 1990-luvulla takaisin tanssin suuntaan, ei tosin tanhuun, vaan mitä moninaisimpiin tanssin alalajeihin kuten lava-, lattari-, disko- ja vatsatanssiin, joista järjestettiin runsaasti osanottajia keränneitä kursseja.

Entisen kaltaista ompeluseura- ja arpajaistoimintaa ei tällä vuosikymmenellä ollut. Tilalle on tullut vuosittaiset kynttilänvalutalkoot ja muut askarteluillat.

Saksalaiset. Nuorisoryhmän vierailu Rökässä 1977

Seurantalolla on kokoontunut vuodesta 1990 lähtien nuorten toimintakerho tarjoten vapaata toimintaa ja pelejä valvotusti.

Uusimpia toimintamuotoja ovat muksupiiri, jossa vanhemmat ja lapset tapaavat leppoisasti toisiaan, ja lasten lentopallokerho; molemmat aloittaneet vuonna 1997.

Urheilu on pysynyt merkittävänä toiminnan muotona läpi vuosien. Erityisesti hiihto ja lentopallo jaksavat kiinnostaa edelleen. Hiihtolomalla on järjestetty joinakin vuosina retkiä Pyhänturille Keropirtin majalle. Lentopalloa on pelattu kahdessa eri kerhossa jatkuvasti. Maakunnallisiin lentopalloturnauksiin on osallistuttu vuosittain ja voittojakin on tuotu kotiin, mm. 1995 Porvoosta D-naisten sarjassa. 1990-luvun uutta liikuntatoimintaa on naisten jumppa, jota on järjestetty yhdessä Kansalaisopisto Jukolan kanssa.

Näytelmäpiirien valmistettua näytelmiä on vietetty oikein iltamiakin. Lapsille on järjestetty peuhapäivä 1992 ja pari kertaa on pidetty kirpputoria ja myyjäiset.

Vanhan ja arvokkaan seurantalonsäilyttäminen vaatii jatkuvaa ja kärsivällistä suunnittelu- ja korjaustyötä. Viimeisen vuosikymmenen aikana on tehty paljon. On uusittu lämmityslaitte, paranneltu sähköistystä, rakennettu WC:t, korjattu lattioita, parannettu pihaa, suunniteltu keittiötä ja maalattu talon julkisivuja. Ja paljon töitä on edelleen listalla: 1996 käynnistetty peruskorjausprojekti mm. lahojen tukirakenteiden uusimiseksi ja vesikaton korjaamiseksi jatkuu edelleen. 80-vuotisjuhlaa silmälläpitäen ehostettiin myös sisätiloja. Talokootuntien määrä on valtava ja arvokas ja vielä moninverroin arvokkaampaa on niiden tuntien tuomat tulokset: hieno nuorisoseurantalotapiola!

Suuret työt talossa vaativat rahaa. Avustusten lisäksi on pyritty löytämään uusia varainhankintamuotoja. Sellaisia ovat olleet kynttilöiden myynti, jättepaperin keräys, kentän ja latujen kunnossapito, joulukuusien myynti jne. Vuonna 1996 järjestettiin virallinen rahankeräys ja myytiin puita karjalaismökin tontilta talon peruskorjausprojektin rahoittamiseksi.

Vuosisadan loppu ja uusi vuosituhat eli aika 1998–2008

Uusi alkanut vuosituhat on alkutaipaleellaan osoittanut seuramme muuntautumiskykyiseksi ajan haasteita vastaanottamaan. Ikääntyneinäkin olemme varsin kehittyneitä ja eteenpäin katsovia nuoria. Toiminnan monipuolistuminen, uuden etsiminen unohtamatta perinteen vaalimista, on seuramme elämisen elinehto. Emme kuitenkaan ole unohtaneet juuriamme. Yksi menneiden polvien arvonanto on Hermanni- ja Hermanska-arvonimien myöntäminen pitkään seuramme toiminnassa mukana olleille.

Teatteritaide elää edelleen vahvana seuran toiminnassa. 80-vuotisjuhlien jälkeen 1999 valmistettiin näytelmä ”Ruma Elsa”.

Näyttämötaiteen virtuoosia tuntuu myös kasvavan Kalevan Nuorten keskuudesta, niin hienoja ovat nuorten esitykset. Pienimuotoista näyttämötaidetta on harjoitettu kaiken aikaa, sillä joka vuonna pikkujouluihin pitää myös saada ohjelmaa pienten näytelmien ja sketsien muodossa. Oman mielenkiintoisen lisän näytelmäharastukseen tuo myös avustaminen elokuvien teossa. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita TV-elokuva Vaarallista kokea, joka kertoo kirjailija Aila Meriluodon elämästä. Kyseistä elokuvaa filmattiin osin myös Rökän sairaalan tiloissa. Vaarallista kokea esitettiin televisiossa vuonna 2003.

Kuninkaalliset kutsut seurantalolla 2001. Satutapahtuma lapsille ja nuorille

Seuramme toiminnan painopiste ja toimintamme tarkoitus on kasvattaa ja ohjata lapsista ja nuorista hyviä ihmisiä ja kunnan kansalaisia. Kalevan Nuorten toiminta on juuri tätä tärkeätä toimintaa.

Alusta on kuitenkin aloitettava, siksi seurassamme on kehitetty ja aloitettu vauvajumppa eli vauva-vanhempi kerho. Ensimmäinen merkintä kerhosta löytyy vuodelta 1999 se lie-nee ensimmäisiä kerhoja, jossa ei alaikärajaa tunnettu. Kerho on saanut vakiintuneen kannatuksen paikkakunnalla. Satujummat, muksupiirit, tenava-, taapero- ja liikunta-tanssikerhot toimivat myös erittäin aktiivisesti rakkaan seurantalomme suojissa.

Lasten kansantanssiharrastus on myös virisi uudelleen, kun 2005 syksyllä aloitti keskusseuran ohjaajan avittamana kaksi kerhoa 6-8 ja yli 8-vuotiaille kohdistettuna. Ryhmiin toivottiin kuitenkin lisää poikia.

Kalevan Nuorten toiminnassa houkuttimena toimivat usein suuret yhteiset tapahtumat kuten kesäleirit Aarresaa-ri, Iku-Turso, Hopeajärven intiaanit, jne. Tunnelmaltaan ei voi myöskään unohtaa omia pienimuotoisempia leirejä esim. Märkiön leirikeskuksesta.

Toimintaan ovat kuuluneet kaiken aikaa aktiiviset lentopallokerhot ja hyvin suosittu naisten jumppa, jonka seura on, Kansalaisopisto Jukolan vetäydyttyä pois Leppälammelta, ot-
tanut omaan huomaansa. Uutuutena on myös viime vuonna alkanut kesäjumppa urheilukentällä unohtamatta uusia tulok-
kaita Bailasalsa-, Pilates- ja naurujoogakerhoja. Liikunta- ja peli-illat Kalevan Nuorille ovat olleet myös suosiossa tällä vuosituhan-
nalla.

Hiihtäjät ja lentopalloilijat ovat myös osallistuneet keskus-
seuran järjestämiin maakunnallisiin koitoksiin varsin hyvällä

menestyksellä. Lentopalloa on pelattu myös Nurmijärven kunnan harrastelentopallisarjassa 2000-luvun alkuvuosina.

Jatkuvana vuosittain toistuvana perinteenä jatkaa edelleen seuran oma pikkujoulu, joka kokoa vuosittain täyden salin lämminhenkiseen joulujuhlaan. Toisena vuosittaisena tapah-
tumana kevään alkajaisiksi järjestetään laskiaisrieha. Pulkka-
mäen rinnalla suosittua on nykyisin moottorikelkka- ja he-
voskyyti.

Toimintavuosiin ovat vakiona kuuluneet myös ala-astei-
käisten limudiskot, joita on järjestetty 4-7 kertaa vuodessa
varsin hyvällä menestyksellä. Toimintapahtumia ovat olleet
myös hengenkohotusilta, miniolympialaiset, lasten toiminta-
päivä sekä vuonna 2001 järjestetty lasten satusseikkailutapahtuma,
joka sai hyvän vastaanoton keräten yli 150 osallistujaa.

Rakasta kotiseutua on myös muisteltu, ja uusillekin paik-
kakunnalle muuttaneille esitellyt, järjestämällä asiasta kiinnos-
tuneille kotiseuturetteki yhdessä Röykän Asukasyhdistyksen
kanssa vuosina 2006 ja 2007. Retkille on ollut tarvetta pää-
tellen niihin osallistuneiden määrästä. .

Seuratalo, meidän rakas "Tapiolamme" seisoo edelleen,
ikääntyneenäkin, ylväänä jo tutuksi tulleella paikallaan.

Vuosituhan-
nen alun (2001-2002) suuri urakka oli salin
lattian uusiminen ja sisäkaton palauttaminen paneloinnilla al-
kuperäisen näköiseksi.

Suuri urakka oli myös toteuttaa kauan hellitty ajatus nyky-
aikaisen keittiön rakentamiseksi seurantalolle. Vanha keittiö
ja ravintolahan olivat lojuneet omassa, arvolleen sopimatto-
massa olotilassaan romuvarastona jo vuosikymmeniä. Nyt ti-
la vihdo-
in palautettiin sille kuuluvaan arvoonsa EU-rahoituk-
sen avustamana. Tämä merkittävä ponnistus saatiin valmiiksi
2006. Uusien ajankäytön keittiö- ja ravintolatilojen (asti-

astoineen) ansiosta on myös talon vuokraus ulkopuolisille selvästi lisääntynyt.

Väheksyä ei sovi myöskään lahjoituksena tai nimellisellä korvauksella saatujen kalusteiden saamista seurantalolle. Viimeisin uudistus on juhlasalin tuolit.

Talon kunnossapito ja toiminta vaativat jatkuvasti rahaa. Ratkaiseva apu vuosituhanneen alun remonteihin saatiin myös vuonna 2000 karjalaismökin myynnistä kertyneestä kauppahinnasta ja sitä ennen tontilta kaadetuista puista.

Vuosisata seuratoimintaa täyttyy ja uusi alkaa

Näytelmäkerhotoiminta

Muutaman vuoden tauon jälkeen innostuttiin taas ja vuosittain harjoiteltiin uusi näytelmä esityskuntoon. Näytelmissä oli mukana 8-10 henkilöä ja väkeä katsomossa 80-140 henkeä/tilaisuus.

Syyskaudella 2011 ja vuonna 2012 näytelmäkerho piti taukoa, mutta syksyllä 2013 aloitettiin taas harjoitella uutta näytelmää, jota esitettiin keväällä 2014 neljä kertaa. Vuorossa oli näytelmä ”Hunajaa johtaja Ketarainen” ja katsojia oli keskimäärin 50 henkeä/näytös.

Vuonna 2016 näytelmää ”Kinkku kylmänä” esitettiin kevään aikana neljä kertaa, joita kävi katsomassa yhteensä 279 maksanutta katsojaa.

Syksyllä 2017 aloitettiin jälleen uuden näytelmäesityksen suunnittelu ja harjoitukset tavoitteena nuorisoseurantalo Tapiolan 100 v-juhla vuonna 2019.

Käsityöt ja askartelutoiminta

Uusinta käsitöihin liittyvää toimintaa on käsityökahvila/ neulekahvila, jossa kahvitelun ja ajatusten vaihtamisen lomassa tehdään omia käsitöitä sekä kahvipussin uusi elämäniminen kerho, jossa askarrellaan käyttäen materiaalina vanhoja kahvipusseja.

Liikunta

Vuonna 2012 alkoi uutena ryhmänä jooga ja miesten sportti.

Yhdessä Korven Korvenpoikien, Korven Urheilijoiden ja Röykän Metsänkävijöiden kanssa järjestettiin elokuussa 2017 ja syyskuussa 2018 Vaaksinjärven valtaus -juoksutapahtuma. Muita uusia liikuntamuotoja mm. 100v juhluvuotena alkanut kahvakuula.

Kalevan Nuoret

Seurastamme on ollut osallistujia mukana myös valtakunnallisissa tanssitapahtumissa. Kalenat on pidetty Lappeenrannassa ja Pispalan Sottiisi Tampereella. Vuonna 2011 tehtiin omalla bussilla tanssimatka Tanskaan Barnlek -tapahtumaan, jossa seurastamme oli kahdeksan tanssijaa isojen tanhutyttöjen ryhmästä ja neljä huoltajaa. Kokkikerhossa pikkukokit

Tandemhiihto. Hauskaa hiihtoharjoittelua neljän hengen yhteishiihtoon Talviriehassa silloin kun lunta vielä oli riittävästi

ovat kehittäneet taitojaan talomme uudessa keittiössä vuonna 2007-2008.

Tyttöjen sportti -kerho toimi keväällä 2013 ja sitä ohjasivat tyttöjen äidit.

Nuorten tanssiharrastus jatkui keväällä 2014 kahdessa Tanssi Torstai -nimisessä kerhossa, joita vetivät HUMAKin opiskelijat.

Yhteistyö HUMAKin kanssa jatkui koululaisten kerhon muodossa, jossa ohjelmassa oli pelejä, leikkejä, liikuntaa ja musiikkia.

Kalevan nuorten kerhoista uusin on juhluvuonna alkanut sirkus-kerho, jossa ala-asteikäiset ovat opetelleet sirkustaitoja ja temppuja.

Juhlat ja tapahtumat

Hiihtolomaviikolla 2014 talolla oli koko viikon kestänyt perheleiri. Keväällä 2016 pidettiin kuninkaalliset pidot. .

Perinteisen puurojuhlan elvyttäminen aloitettiin jouluna 2016. Sitä vietettiin yhdessä Korven Urheilijoiden kanssa. Juhlissa nautittiin riisipuuroa ja pienistä sketsiesityksistäkin päästiin nauttimaan. Tarkoituksena on elvyttää yhteistoimintaa ja saada myös vanhempi väki / jäsenistö enemmän mukaan toimintaan myös juhlien muodossa.

Suomen itsenäisyyden 100v-juhluvuoden merkeissä järjestettiin vuonna 2017 joulun aikaan Suomen Nuorisoseurat ry:n tukemana lapsille ja nuorille juhladisko ja joulupolku.

Vuonna 2017 seura järjesti yhdessä Nurmijärven Opiston kanssa Leppälammen ja Röykän kylien historiaa ja elämää käsittelevän luentosarjan osan, jossa tutustuttiin kyläalueen muodostumiseen, kylien asukkaisiin ja heidän harrastuksiinsa sekä kylien omaehtoista toimintaa edistäneeseen Matti Mattilaan. Onnistunut tapahtuma, jossa oli mukana n. 130 henkeä.

Ajanmukaisia keittiötiloja on hyödynnetty. Seura osallistui ensimmäistä kertaa maailmanlaajuiseen Ravintola -päivään marraskuussa 2014.

Karjalaismökki 1990 luvulla pihapuutalkoot käynnissä

SPR järjesti syyskuussa 2015 seurantalolla tiedotustilaisuuden Rökän sairaalaan avattavasta turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksesta. Seura sai järjestää puffetin tilaisuuteen. Paikalla oli n.130 henkeä.

Seuratalo Tapiola

Korjaustöihin ja toimintaan on rahaa saatu avustusten ja lahjoitusten lisäksi iltama- ja diskotoiminnasta, seurantaloon vuokrauksesta, kirpputorimyyjäisistä, kynttilöiden myynnistä, jätepaperin ja lannoitesäkkien keräyksistä, kentän ja latujen kunnossapidosta, joulukuusien myynnistä, rahankeräyksestä, puiden ja myyntituloista.

Yhdessä muiden Nurmijärven nuorisoseurojen kanssa kerättiin vuosina 2011-2014 talteen tietoja oman pitäjän nuorisoseuratoiminnasta sotien aikana. Seuramme hoiti tämän projektin hallinnollisen puolen muiden seurojen puolesta. Projekti sai arvoisensa päätöksen, kun kirja julkistettiin helmikuussa 2015 Ahjolassa pidetyssä tilaisuudessa. Tilaisuudessa oli paikalla edustajia kirjaa koostaneista seuroista sekä kunnan edustajia. Kirja lahjoitettiin kunnan kirjastoihin kunta-laisten käyttöön. Lisäksi jokainen osallistunut seura sai jaettavakseen edelleen 50 kpl kirjoja.

Kiitokset toiminnassa mukana olleille

Seuran historian 100 vuodesta voidaan todeta, että seura on aina ollut mukana paikkakuntalaisten elämässä. Varmasti lukemattomat ovat ne henkilöt, jotka ovat seuran hyväksi toimineet. He kaikki ansaitsevat julkisen tunnustuksen ja kiitoksen työstään. Pitkään seuran toiminnassa mukana olleita onkin muistettu seuran vuosijuhlien yhteydessä arvonimillä ja ansiomerkeillä. Vuosien kuluessa on jo 100-v juhlaan mennessä myönnetty 44 Hermanni-/Hermanska arvonimeä ja 3

kultaista ansiomerkkiä sekä useita hopeisia ja kuparisia ansiomerkkejä. Täyttyneen 100-v kunniaksi kutsui seura myös pitkän päivätyön tehneitä veteraanejaan kunniajäsenikseen. Niinpä juhlan yhteydessä arvonimien ja ansiomerkkien määrä taas kasvoi mm kultaisella harrastusmerkillä, hermanska-arvolla, sekä 16 kunniajäsenellä.

Erityismaininnan varmasti ansaitsee pitkäaikaisin puheenjohtajamme Mauri Aalto, joka johti seuraa yhtäjaksoisesti hieman yli 50 vuotta tammikuusta 1962 toukokuuhun 2012, kuolemaansa asti. Toista näin pitkää kautta saa hakea koko nuorisoseurakentästä. Hänelle on perustelluista ansiosta myönnetty nuorisoseurajärjestön korkein kultainen ansiomerkki vuonna 1998. Valtakunnan vuoden Hermannin arvonimeä ja käätyjä Mauri sai pitää hallussaan vuonna 2006. Mauri siunattiin haudan lepoon vain läheisten läsnäollessa. Nuorisoseuralla oli kunnia olla mukana saattamassa Mauria viimeisellä matkalla. Seuramme järjesti hänelle Suomen lipun ja Rökän-Leppälammen Nuorisoseuran lipun kunniaavartion sekä siunaukseen että haudalle. Mauri jätti meille täytettäväksi suuret saappaat ja yhteisöllisen tavan toimia. Rökän-Leppälammen Nuorisoseura kiittää Mauri Aaltoa seuran hyväksi tehdystä hyvästä työstä ja jatkaa hänen viitoittamallaan tiellä.

Kohti tulevaa

Toivokaamme, että Rökän-Leppälammen Nuorisoseura pysyy ajan hermolla myös alkaneella uudella vuosisadalla säilyttäen samalla entiset, jalot tavoitteensa: ”hyvän ihmisen ja kelpo kansalaisen kasvattamisen”.

**Historiikin kirjoittaneet ja muotoilleet edellisistä
historiikeistä ja toimintakertomuksista
Marja-Liisa ja Valo Aatrokoski**

Toimintaa Leppälamella sotatilanteissa

Karjalaismökki

Vähävaraisten siirtolaisten asuttamisen helpottamiseksi oli Leppälammen kylillä kerätty varoja. Varoja tarkoitukseen anottiin myös Nurmijärven kunnalta. Niinpä 09.08.1940 oli kunnanvaltuuston käsittelylistalla sen 12 §:n kohdalla käsiteltävänä keräystoimikunnan anomus 8 000 markan lisärahan saamisesta talon ostoa varten karjalaisperheen asumisen mahdollistamiseksi. Kunnanvaltuusto asiaa käsiteltyään päätti myöntää anottun avustuksen ko. toimikunnalle. Varat siihen kunta otti saamastaan kunnan osalle tulleesta Alkoholiliikkeen voittovaroista. Kunnan avustuksen ehtona oli, ettei taloa tontteineen saanut antaa karjalaisperheelle omaksi ja siihen valittavan perheen täytyi olla jo kotikunnassaan kuulunut varattomaan väestöön, eikä täten tule saamaan valtion antamaa omaisuuden korvausta.

Asiaa kehittelemään oli asetettu ”Karjalakotitoimikunta”. Nuorisoseuran kokous 01.05.1941 käsiteli karjalakotitoimikunnan ehdotusta ja pyyntöä, että nuorisoseura lähtisi ”ns huoltajaksi hoitamalla juritiset asiat ja yleensä huolehtia Karjala Kodin juoksevista asioista”. Keskustelun ja äänestyksen jälkeen seura päätti ottaa asian hoidettavakseen ehdolla ”ettei asiasta aiheudu seuralle taloudellisia menoja Karjala Kodin huollosta”. Äänestyksen tulos 10 jaa, 2 ei ja 2 puolueeton.

Seuran johtokunta 18.05.1941 valitsi Karjala Kodin asiakirjan allekirjoittajiksi puheenjohtaja Paavo Nikin ja varapuheenjohtaja Vilho Vuoren. Seuran yleisessä kokouksessa 04.06.1941 käsiteltiin Karjalaiskodin hankkimiseen liittyvä välikirja ja kaupakirja, jotka hyväksyttiin yksimielisesti.

Johtokunta päätti 19.09.1941 Karjalaiskodin vuokraksi 50 mk/kk kesäkuusta alkaen. Karjalaismökissä oli siis tuoloin jo asukas, mutta sitä eivät säilyneet aikakirjat kerro kuka. Myöhemmin välähtää sellainen nimi kuin Ranki. Karjalaiskodin perunamaa myytiin johtokunnan päätöksellä 26.10.1941 T. Kahmalle 1 200 mk hinnasta. Karjalaiskodin omistama maa päätettiin vuokrata eniten tarjoavalle johtokunnan päätöksensä 30.03.1943. Marraskuussa samana vuonna päätettiin vuokrata maa V. Soinille vuodeksi 1944 hintaan 500 mk. Karjalaiskodin lainhuudatuksen kuluista päätettiin kääntyä Suomen huollon puoleen toivossa saada lainhuudatuskulut Suomen huolloilta. Kodin vuokraa päätettiin 10.01.1945 tarkistaa niin, että se on 150 mk/kk. Nuorisoseuran omistaman Karjalaiskodin vuokraajalle Antti Kupariselle ehdotettiin 30.10.1946, että hän saa asua siinä 10 vuotta, mikäli rakentaa saunan ja kaivon sekä pitää huolen hoidosta ja maksuista, joita ehkä tulee. Vuokrasopi-

mus 10:ksi vuodeksi allekirjoitettiin 18.12.1946 Antti Kuparisen kanssa. Kuparisen leskelle korjattiin 1957 mökin savupiippu, sekä laitettiin uusi huopakatto. Vuonna 1964 asukasperheen viimeinen jäsen luovutti pois muuttaessaan Karjalaiskodin avaimet Paavo Nikille, jolta olivat ne aikanaan saaneet. Näin päättyi Karjalaiskodin karjalaisasutus reilut 20 vuotta toisen maailmansodan jälkeen.

Karjalaismökki oli vielä tämänkin jälkeen vuosia vuokralla. Mökin kunnan huomioon ottaen vuokralaisten kiinnostus kuitenkin väheni ja loppui sitten kokonaan. Uusien vuokralaisten saaminen mökkiin olisi edellyttänyt sen varsin perusteellista korjausta, johon seuralla ei kuitenkaan ollut varoja. Tämän johdosta seura päätti luopua karjalaismökin omistuksesta. Myynnin edellyttämät valmistelut olivat jo varsin pitkällä 1990-luvun alussa, mutta sitten iski se tunnettu lama ja hinnat romahdivat, joten asia päätettiin siirtää tuonemmaksi. Myyntiasiaan palattiin vuosikymmenen lopulla niin, että lopullinen kauppa-kirja voitiin allekirjoittaa toukokuun 25. päivänä 2000. Karjalaismökin kauppahinnaksi tuli 168 000 markkaa, mikä käytettiin nuorisoseuran toimintaan ja seuran omistaman talon kunnostukseen.

Seuratalo Tapiola armeijan hallussa sotien aikana

Talvisota 1939-1940

Sodan alkaessa talo oli hetken aikaa siirtoväen kokoontumis- ja edelleenohjaamiskeskuksena. Hyvin pian puolustusvoimat tarvitsivat seuratalon kokonaisuudessaan käyttöönsä armeijan huoltovarmuuden turvaamiseksi. Niinpä seurantalolla toimi miltei koko talvisodan ajan armeijan ompelimo eli ”Korven varuskunta”, jossa paikkakuntalaisten muistelujen perusteella korjailtiin ja valmistettiin mm. teltoja, lumipukuja, reppuja, jopa laskuvarjokankaita puolustusvoimiemme kiireelliseen tarpeeseen.

Seurantalolla toimineen yksikön johdossa oli majuri Lautkari, apunaan sotilasvirkamiehet A.S. Arpiainen ja R. Öhman. Tästä ompelimon johdosta Lautkari asui Iltaella, musiikkimies ja musiikkiliikkeen omistaja Arpiainen Mäkelässä sekä Öhman Ihantolassa. Eivät he tosin yksin olleet, vaan tarvittiin myös niitä töiden tekijöitä, joiden lukumäärästä (kirjoittajan arvio 10-20 henkeä) ei ole sen tarkempaa tietoa. Erään tiedon mukaan pääosa ompelijoista olisi ollut virolaisia naisia, mutta ainakin joku-nen suomenkielinenkin nimi on asian tiimoilta vilahdellut.

Olisiko tieto tästä varuskunnasta kiirinyt myös viholliselle, koska seurantaloo yritettiin pommittaa 27.02.1940 siinä kuitenkaan onnistumatta. Vahingot seurantalolle olivat vain särkyneitä ikkunoita. Lähimmäksi osunut pommi putosi n. 40 metrin päähän talon länsipuolelle tuhoten osittain naapurissa olleen asuintalon.

Ilmavalvonnan pöytäkirjojen mukaan ilmahälytys annettiin klo 16.30 ja ilmavaara oli ohi klo 17.10. Pöytäkirjassa lukee kohdassa tapahtumia seuraavaa: ”Kolme hävittäjää tuli Nummenpään yli Korpeen. Pommittivat ja ampuivat n. 5-7 minuuttia klo 16.45-16.55 välisenä aikana Korven asemaseutua, Röykkää ja Nummenpäättä. Korpeen heitettiin 5-10 pommia. Koneet palasivat tulosuuntaansa takaisin. Yksi koneista oli mahdollisesti pommikone.

Tapahtuman tiedustelukertomuksesta selviää lisäksi, että sää tuona helmikuuisena päivän oli voimakkaan länsituulen hallitsema ja taivas oli vetäytymässä heikkoon pilveen. Koneiden hyökkäyssuunta oli etelä-lounaasta eli miltei Hangon radan suuntaisesti. Koneista kaksi oli kaksitasoisia hävittäjiä ja yksi yksitasoinen pommitus- tai tiedustelukone. Kaikki kuitenkin yksimoottorisia. Pommituskorkeus 200 m ja tapa syöksymällä. Koneet toimivat hajallaan, eivät muodostelmas- sa. Korpeen pudotettiin 3 kpl miinapommeja ja 3 kpl palopommeja, siis yhteensä 6 pommia. Tuloksena tästä oli yksi osin tuhoutunut asuinrakennus. Rakennuksen tuhoutuneessa lautarakenteisessa osassa ollut 48 v ompelijatar Ida Ojala kuoli saatuaan niinsanotusti täysosuman. Toisessa päässä miltei ehjänä säilyneessä hirsirakenteisessa osassa taloa olleista 8 henkilöstä vain yksi sai lasinsiruista naarmuja kasvoihin pyrkinessään ulos talosta muiden säilyessä vahingoittumattomina. Raportti toteaa lisäksi, että koneet ampuivat sekä tulotta paluumatkallaan k:lla Nummenpään kylää, jossa ainakin Satulin ja Pyörlän taloihin osui luoteja. Samoin ampuivat koneet Korvessa ja Röykkässä koko pommituksen ajan n. 5-7 minuuttia, jolloin muutamia ikkunaruujuja särkyi osumista. Koneet saapuivat suoraan Korpeen ja palasivat samantien takaisin pommituksen suoritettuaan, joten pommitus ei ollut mikään ohikulkiessa suoritettu. Tästä voinee tehdä toteamuksen, että kohteena oli nuorisoseurantaloo eli sotilaallinen kohde. Yhden täysosuman lisäksi tulokseksi jäi neljä monttua suoperäiseen maahan, joista 2 rautatien läheisyyteen ja 2 muualle. Yhden pommin putoamispaikka jää näin ollen selvitetyksissä kohdentamatta.

Omaakohtaista kokemusta Korven (Leppälammen) pommituksista on mm. Tauno Nikillä. Hän oli pommitusten aikaan juuri viemässä hevosella maitoa Korven koululle, jonne oli majoitettuna pakolaisia. Pommituksen johdosta hevonen vauhkootui ja reki kaatui, jolloin lastina ollut 50 litraa maitoa kaatui maahan. Maitoa oli sitten haettava uusi lasti Harjulta, kunhan hevonen ensin löytyi Leppäahon portin piel-
lestä. Itsensä Tauno Nikki löysi reen kaaduttua pajunippujen seasta Otto Luseniuksen kanssa. Pajuja käytettiin korsujen kattovahvikkeina ja niitä lastattiin Korvessa rautatievaunu-
ihin edelleen kuljetettavaksi käyttöpaikoille.

Eero Puurula taas muistelee pommitusten hetkellä hake-
neensa maitotonkia Nybackan maitokopilta ja piiloutuneensa koneiden lähestyessä maitokoppiin, vaikka hänelle huudettiin käsky mennä kopin alle. Osumia ei tullut, mutta asia jäi kyllä mieleen miltei 9-vuotiaalle pikkupojalle.

Terttu Jokinen puolestaan muistelee, että heidän suunnalta oli mammoja Kiven kaupassa asioimassa. Heille tuli kiire kau-
pasta kotiin, mutta kun koneet kaartelivat hetken kylän yllä ampuen vähän kaikkea liikkuvaa, oli mammojen piilouduttava kuusten alle piiloon pommituksen ajaksi. Ojalan Idan kohtalosta Terttu muistaa jonkun sanoneen Idalle tämän lähtiessä omalle puolelleen, että älä mene kotiin. Olisiko tuo neuvo pelastanut Idan? Ehkä, mutta sitä on enää turha jossitella.

Ilmeellistä varjelusta on silloin ollut myös Eino Sainiolla. Hänen veljensä Kauko Sainio muistelee Einon olleen läh-
dös-
sä tuona päivänä sovittamaan pukua Ojalan luo. Veljesten äiti oli kuitenkin sanonut pojalleen, ettei tämä lähtisi, kun on niin kirkas ilmakin. Eino kuitenkin lähti nuoren miehen päättäväs-
sydellä kiellosta huolimatta matkalle. Hetken kuljettuaan hän kääntyi kuitenkin jostain syystä takaisin. Tuo hetken mielijoh-
teen aiheuttama matkan peruuttaminen ehkä pelasti silloin Ei-
nonkin hengen.

Jatkosota 1941-1944

Välirauhan aikana sekä suuren osan jatkosotaa seurantaloo oli jälleen seuran omassa käytössä. Seurantaloo kohtasi myös myös vuonna 1943 jonkinlainen tulipalo, koska tileissä on merkintä palovahingon korvauksesta 8000 markkaa.

Kuitenkin asiakirjat, mm. kunnan sotilasmajoituslautakun-
nan pöytäkirjat, kertovat talon olleen puolustusvoimien käy-
tössä esim. 2-3.9 ja 5-6.9.1943. jolloin siellä oli majoitettu-
na 16 miestä ja 2 aliupseeria. Edelleen talo on ollut 1.3.1944-
14.01.1945 välisen ajan puolustuslaitoksen hallinnassa. Tilikir-
jojen mukaan on majoituksesta maksettu vuokraa myös kesä-
kuussa 1943, kuun alussa sekä kuun lopulla.

Siitä, mikä yksikkö paikalla on ollut, ei valitettavasti ole tie-
toja, mutta ainakin yhden paikalla olleen radioasentajan jouk-
ko-osastona on ollut PM Rad. P. ja henkilö on ollut määrätty-
nä Var. K:aan. Toisaalla kiinteistön vastaanotto/luovutusasiakir-
joissa on loppuajalta 15.07.1944 merkintä yksiköstä 1039/7,
mutta yksikön tehtävää ei kerrota. Yksikköä kirjan toimittaja ei
kuitenkaan ole onnistunut löytämään sota-arkistosta. Majoitus-
listan mukaan paikalla on ollut 1 majuri nimeltään Lautkari (oli-
siko sama kuin talvisodan aikana), 2 kapteenia, 2 luutnanttia, 6
muuta upseeria, 1 vääpeli, 2 kanslia-apulaista, 5 lottaa, 1 työn-
johtaja, sekä ylikersantti V. Rautio ja 3 aliupseeria. Miehistö on
ilmeisesti ollut nuorisoseurantalolla ja työväentalolla majoitet-
tuna. Tuosta ajasta on jäljellä ainakin yksi valokuva, jossa ”sota-
lippu” liehuu seurantaloon pääoven yläpuolella olevassa salossa.
Kuvan ottamisvuotta ei varmuudella ole tiedossa se voisi olla
1943 tai 1944.

Seurantaloo on vuokrattu sotien aikana myös elokuva- ja
näytelmäkiertueille useita kertoja. Muita vuokraajia olivat mm.
Rukoushuoneyhdistys ja Leppälammen Pienviljelijäyhdistys.

Monikko – monien mahdollisuuksien talo

Minulla oli unelma. Unelma siitä, että Klaukkalassa olisi talo jossa kaiken ikäiset ihmiset voisivat harrastaa ja kohdata toisensa. En ollut ainut, joka tällaisesta talosta unelmoi. Elettiin 90-luvun alkua. Aika kauan me unelmoijat saimme odottaa tällaisen unelmiemme talon rakentamista. Lähes 30-vuotta.

Kesällä 2017 valmistuneen Nurmijärven monitoimitalo Monikon syntyhistoria ulottuu siis jo 90-luvun alkuun. Nurmijärven kunnan investointiohjelmaan se merkittiin valmistuvaksi 1995. Tuli taloudellinen taantuma ja monet koulu-, päiväkotit ja muutkin rakennushankkeet ohittivat monitoimitalon rakennushankkeen. Matkan varrella taloon suunnitelluksi ajatelleet toiminnot tippuivat pois kuten uima- ja moottorihalli. Vuodesta toiseen nuorisolautakunta piti hanketta tärkeänä ja esitti Klaukkalan monitoimitalon rakentamisen investointisuunnitelmaan.

Syksyllä 2012 valmistui Klaukkalan monitoimitalon rakennushankkeen hankesuunnitelma. Hanke oli usean eri toimijan yhteishanke, joka palvelee monipuoli-

sesti nuorison, liikunnan, kulttuurin sekä taiteen perusopetuksen tarpeita. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli luoda monikäyttöinen rakennus, jolla ratkaistaan toimijoiden pitkäaikaista tilantarvetta sekä luodaan edellytyksiä nurmijärveläisten elämänlaadulle nykyaikavapaa-ajan keskuksena. Tämän 5300 k-m2 suuruinen hanke oli suunniteltu valmistuvan vuonna 2015.

Monien selvitysten, päätöstenteon yms. jälkeen Nurmijärven monitoimitalo valmistui kesäkuussa 2017. Pitkään oli hanketta kysytty ja nimikin oli vaihtunut Klaukkalan monitoimitalosta Nurmijärven monitoimitaloksi.

Talolle haluttiin talon toimintaa kuvaava nimi. Avoin nimikilpailun sadosta nimeksi valikoitui nimi Monikko. Talossa oleva konserttisali nimettiin Monikkosaliksi.

Talon nimi kuvaa hyvin talon moninaista toimintaa monien eri toimijoiden järjestämänä. Talosta saivat kodin Klaukkalan nuorisotilat, urheilualueella harrastavat, lii-

Monikko valmistui Klaukkalaan vuonna 2017.

Monikko on nimensä mukaisesti monen mahdollisuuksien tyyssiä.

Monikon juhlasali tarjoaa jatkuvasti monipuolista ohjelmaa monipuoliselle yleisölle. Vastaavasti rakennuksen monet harjoitustilat antavat mahdollisuuden näiden ohjelmien hiomiseen.

Nurmijärven nuorisopäällikkö Merja Winha-Järvinen (vas) ja "Ohjaamon" kiertävä auto valmiina neuvomaan ja auttamaan nuoria oikeaan suuntaan elämässään

kuntapaikanhoitajat, Nurmijärven Opisto, Nurmijärven Musiikkiopisto ja Nurmijärven tanssiopisto.

Nurmijärveläisittäin uutena ja ainoana toimintana talossa on esittävälle taiteelle ihan oma sali, johon mahtuu 432 kuulijaa ja katselijaa istumapaikoille. Salissa olevan siirtokatsoman pois siirtäminen mahdollistaa 600 henkilölle seisomapaikan.

Monikko tarjoaa päivittäin sadoille nuorille ja myös aikuisille mielekkäitä harrastuksia. Tanssijat, liikkujat ja musikantit kokevat mahtavia onnistumisen elämyksiä. Aktiivisen riemua tuottavan harrastamisen lisäksi talossa tapahtuva toiminta synnyttää nuorissa yhteisöllisyyttä.

Näiden lukuisien vapaa-ajanvietto mahdollisuuksien ja tapahtumien myötä talo toimii kuntalaisten kohtaamispaikkana.

Monikko tilana on osaltaan rakentamassa hyvinvoivaa yhteisöä. Siellä koetut hetket herättävät iloa, onnistumisen riemua ja hyvää mieltä myös koko Klaukkalan yhteisöön.

Vuoden 2018 aikana pelkässä Monikkosalissa on lähes 200 tapahtumaa ja kävijöitä liki 30 000 henkilöä.

Tapahtumia oli kaikenikäisille konserteista, teatterista, messuista luentotilaisuuksiin.

Monipuolisesta toiminnasta huolimatta kaikki nuoret eivät ole löytäneet Monikkoa ja sen tuomia harrastusmahdollisuuksia. Toki Klaukkalassa on muitakin paikkoja aktiiviselle harrastamiselle.

Monikon atk-luokka tarjoaa mahdollisuuden oppia ja harrastaa.

Tavoitteena onkin saada mukaan yhä enemmän niitä nuoria, joilta puuttuu mielekäs tekeminen vapaa-ajalla. Toiveena on, että onnistuessaan tämän kautta esim. ilki-valta vähenee ja nuorten hyvinvointi lisääntyy.

Tämän eteen tehtävää työtä on hyvä jatkaa yhdessä koko Klaukkalan yhteisön kanssa. Ei pelkästään Monikko toimintoineen lisää kuntalaisten hyvinvointia vaan siihen tarvitaan koko yhteisön panosta.

Merja Winha-Järvinen,
Nurmijärven kunnan nuorisopäällikkö

Perttulan Tähti 50 vuotta – iso kappale Nurmijärven urheiluhistoriaa

Urheilun ja liikkumisen merkitystä ja arvoa on viime aikoina taas nostettu julkiseen keskusteluun. Aivan aiheellisesti ollaan huolissaan kansalaisten, niin nuorempien kuin vanhempien, fyysisestä kunnosta, joka puolestaan vaikuttaa henkiseen jaksamiseen. Maailmalla menestyviä urheilijoitamme seurataan ahkerasti, mutta on paikallaan muistaa, että kaiken suuruuden taustalla vaikuttaa aktiivinen ja liikkumiseen innostava yhteisö. Merkittävää on muistaa myös se, että ensisijainen tehtävä näillä yhteisöillä on kohottaa yleensä ottaen meidän tavallisten eläjien kuntoa ja luoda yhteisöllisyyttä.

Urheiluseura Perttulan Tähti ry julkaisi keväällä mainion historiikin: ”Urheilua ja yhdessäoloa 50 vuotta – Perttulan Tähti”. Sen ovat toimittaneet kokoon **Armi Backman** ja **Tiina Hurttala**. Historiikkiin on koottu ilahduttavan

runsaasti kuvia vuosien varrelta sekä tallennettu kerrottua tietoa, joka ilman tällaisia julkaisuja olisi vaarassa ajan saatossa suorastaan kadota. Muistelijoina tässä kokoonpanossa ovat olleet suorastaan itseoikeutetusti **Erkki Järvinen**

Perttulan Tähtien urheilijoita ennen ja nyt. Sukupolvet vaihtuvat, mutta into säilyy entisellään.

1. rivi ylhäältä lukien vas. Pentti Siikjärvi, H.A. Manner, Aira Lehtinen, Helena Järvinen, Erkki Järvinen. 2 rivi vas. Riitta Siikjärvi, Pirjo Vuorenmäki, Armi Backman, Erkki Lehtinen, Leena Lehtinen, Ilpo Lehtinen. 3 rivi vas. Harry Manner, Kimmo Steenari, Markku Collin, Helena Asikainen, Marjatta Oksanen, Risto Anttila, Tarja Anttila, Esko Vuorenmäki.

ja **Erkki Lehtinen**, jotka ovat olleet vuosien ajan Tähden uutteria toimijoita.

Historiikin johdanto esittelee pähkinänkuoressa seuran juuret kehityskaaren, jota on paikallaan lainata myös tässä yhteydessä:

"V- ja U-seura Korvenpojat Perttulan ala-osasto, jonka perustamisesta päätettiin yksimielisesti 29.11.1933. Vuodesta 1934 alkaen urheilu- ja kulttuuritoiminta alkoi hyvin vilkkaana. Seuran toiminnassa oli tanhupiiri, yleisurheilu, hiihto, voimistelu, paini ja nyrkkeily. Tämä jatkui aina vuoteen 1940, mutta keskeytyi vuosina 1941-1944. Seuran uudelleen alkaminen tapahtui 4.2.1945, perinteiset urheilumuodot herätettiin jälleen osaksi seuran toimintaa, uutena lajina lentopallo. Toiminnan kasvaessa seuraan tuli uusia nuorempia jäseniä. 1960-luvulla alkoi ilmetä tarvetta perustaa oma seura. Perttulan Korvenpoikien alaosaston lakkauttamispäätös tehtiin 4.3.1969. V- ja U-seura Perttulan Tähti ry. perustettiin 4.4.1969. Perttulan Tähden urheilu- ja kulttuuritoiminta alkoi 1970-luvulla hyvin onnistuneesti."

Perustavassa kokouksessa olivat läsnä: **Risto Anttila, Tauno ja Helena Asikainen, Toivo Eloranta, Erkki ja Helena Järvinen, Ari ja Arja Järvinen, Jaakko ja Mauri Kyllönen, Seppo Laine, Ilpo ja Leena Lehtinen, Erkki Lehtinen, Tauno ja Teuvo Lehtinen, Sulo ja Mirja Lindholm, Kari, Keijo ja Tarmo Lindholm, Albert ja Raili Manner, Ari Manner, Jussi ja Anneli Mäkelä, Emil ja Pertti Oksanen, Pirjo Peltonen, Reijo Salminen, Esko Sundqvist, Kari Valkonen, Tuomo Vasenius, Kalle ja Leila Vilen, Erpo Villberg** sekä **Toivo Virtanen**.

Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin TUL:n piirisihteeri **Gunnar Laakso** ja sihteerinä toimi Erkki Järvinen, jonka käsialaa on myös Perttulan Tähden lippu, joka otettiin 1970-luvun alusta alkaen käyttöön. Järvisen suunnitelman mukaan sen ompeli Helena Asikainen.

Piirisihteeri Laakso oli kokouksessa alun perin selostamassa TUL:n toimintaa ja seurojen merkitystä.

Toiminta oli alusta alkaen vilkasta, sillä vuoden aikana nuorisosaosto kokoontui peräti 30 kertaa. Jäsenissä oli

tyttöjä 285 ja poikia 331. Jaoston kerhoissa oli hyvin monipuolista toimintaa shakista pöytätennikseen. Osallistuminen eri tahoilla järjestettyihin kilpailuihin oli niinikään runsasta ja aktiivista.

Toiminnan ydin oli koko ajan yhdessä tekeminen, talkoohenki ja oma varainhankinta, jota tehtiin mm. paperin ja romunkeräyksellä, joulupukkipalvelulla, luistelualueiden huoltamisella Uotilassa ja Karhunkorvessa sekä ohjelmallisten iltojen ja tanssien järjestämisellä.

Tuloksiakin alkoi syntyä oikein huomiota herättävissä määrin. Vuosi 1971 oli vertaansa vailla: 27 piirimestaruutta, kolme piiriennätystä, kahdeksan kunnan mestaruutta ja kymmeniä mitalisijoituksia.

Petärinne oli yhteinen ponnistus

Vuonna 1979 syksyllä Perttulan Tähti osti **Anita ja Tapani Virtaselta** 5 300 m² suuruisen alueen omaa toimintapaikkaansa varten. Koko hanke ja sen toteuttaminen on konkreettinen osoitus yhteishengen voimasta ja halusta puhaltaa yhteen hiileen.

Historiikki kertoo onneksi hyvinkin huolellisesti nimeltä mainiten niiden rakennusaineita lahjoittaneiden ja talkootyötä tehneiden nimet, jotka kovin usein jäävät historian hämärään. Jokainen panos ja osallistuminen on vienyt kohden yhteistä päämäärää ja lujittanut yhteishenkeä. Itse rakentamisvaiheesta 26.7.1981-30.11.1982 on his-

toriikissa mukana rakennuspäiväkirja. Se on paitsi seuran omaa historiaa taltioiva dokumentti, se valottaa myös yleisellä tasolla sitä talkooaherrusta, jolla tällaiset hankkeet todellisuudessa syntyvät.

Perttulan Tähten historiikki on lukemisen arvoinen pieni kappale nurmijärveläistä historiaa, vaikka ei urheiluhimmiä itse olisikaan. Sitä voi hyvinkin pitää katsauksena suomalaiseen identiteettiin, jonka varassa niin monet maaseutuyhteisöt ovat aikojen saatossa toimineet ja mistä yksittäisetkin ihmiset ovat voimia ja elämän laatuaan ammentaneet.

Seuran pitkäaikainen ja tärkeä toimija Erkki Lehtinen kiteyttää omassa muisteluosuudessaan asiaa seuraavasti: "Tässä on osoitus, mitä hyvällä, pyyteettömällä talkootyöllä olemme saaneet aikaiseksi vuosikymmenien aikana – Perttulan Tähti on monien henkilöiden ja perheiden yhdessä saavuttama urheiluseura Nurmijärvellä."

Tähti on ollut puolen vuosisadan ajan tärkeä kappale paikkakunnan ihmisten elämää ja toimintaa. Talkootyön hienona näytteenä kohonnut Petärinne on tavallaan siirtänyt seuran toiminnan erään ulottuvuuden kansainväliselle tasolle, sillä 2000-luvulla hiipunut käyttö johti uuden käytötarkoituksen etsimiseen. Niinpä vuonna 2008 Petärinne vuokrattiin englantilais-suomalaiselle *KidsWorld Playschool*-päiväkodille. Tehdystä talkootyöstä nauttivat edelleen hyvin monet.

Jaakko Ojanne

Nurmijärvi-Seura ry

Nurmijärvi-Seura on vuonna 1957 perustettu yleishyödyllinen yhdistys, jonka tarkoituksena on

- kehittää Nurmijärveä*
- vaalia kotiseututietoutta ja kotiseutuhenkeä*
- lisätä asumisviihtyvyyttä*

Nurmijärvi-Seura järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia kuten Nurmijärvi-päivät lokakuussa Aleksis Kiven päivän tienoilla sekä julkaisee Klaneetti-lehteä.

Opaskerho osana Nurmijärvi-Seuraa pitää Rajamäki-taloa avoinna kesäsunnuntaisin ja tekee kotiseutukierroksen kesä- tai lukuksyn aikaan.

Kaikki ovat tervetulleita mukaan tilaisuuksiin ja toimintaan.

Liity Nurmijärvi-Seuran jäseksi !

Jäsenetuna saat maksutta vuosittain Nurmijärvi-päivänä ilmestyvän kotiseutulehden, Klaneetin, joka sisältää mielenkiintoista tietoa sekä kotikuntamme menneisyydestä että nykypäivästä.

Seuran jäsenenä pääset halutessasi myös osallistumaan ja vaikuttamaan seuran toimintaan mm. keväisin järjestettävässä seuran yleisessä kokouksessa.

Jäsenmaksu on 15 €

Maksettua jäsenmaksun, kirjaamme Sinut jäseneksi seuran jäsenrekisteriin.

Nurmijärvi-Seura ry:n tilinumero on FI34 1026 3000 4041 47

Laita maksulomakkeeseen viestiksi oma osoitteesi ja myös mahdollinen sähköpostiosoitteesi yhteydenpidon helpottamiseksi.

www.nurmijarviseura.fi

*Eläkeliiton
Nurmijärven yhdistys ry*

*Nurmijärven
kansalliset seniorit ry*

NURMIJÄRVEN SÄHKÖ OY

PALVELEVA, PAIKALLINEN, YMPÄRISTÖVASTUULLINEN
Kauppanummentie 1, 01900 Nurmijärvi
puh. (09) 878 071, faksi (09) 8780 7207
asiakaspalvelu@nurmijarvensahko.fi
www.nurmijarvensahko.fi

*Klaukkalan
Eläkkeensaajat ry*

klaukkala.elakkeensaajat.fi

*Nurmijärven
Kristilliset Eläkeläiset ry*

**JOULUTARJOUS
KLANEETIN
LUKIJALLE**

38€
(49 €) Poltin ei sis.

sähkösosoppi Lepsämäntie 1
KLAUKKALA
p. 879 4672

ark. 9-18,
la 9-14

Klaneetti

**KLAUKKALAN
APTEEKKI**

Klaukkalantie 55
01800 Klaukkala
puh. (09) 276 6950

Avoinna: arkisin.....8.30 – 21.00
lauantaina8.30 – 18.00
sunnuntaina12.00 – 16.00

www.klaukkalanapteekki.fi

***Nurmijärven
Eläkkeensaajat ry***

Hyvinvointi- ja
asumispalveluja
Nurmijärvellä,
Nurmijärven Onnenkimpale ry,
Kissankello ja
Heikkari

Onnenkimpale

Nurmijärven Onnenkimpale ry

Klaukkalan Eläkeläiset ry

*Nurmijärven vanhin, vi-
reä eläkeläisyhdistys
Toimii Klaukkalan Työväentalolla
Kerho keskiviikkoisin*

NB - tilipalvelut Oy

Puh. 040 827 8095

Auktorisoitu
Taloushallintoliiton jäsen

**Tilitoimisto
Arluoma Oy**

Keskustie 4
Nurmijärvi
Puh. 250 9595
Fax 250 9715
etunimi.sukunimi@arluoma.fi
www.arluoma.fi

Auktorisoitu
Taloushallintoliiton jäsen

**Asioi apteekissa mukavasti
paikanpäällä**

**tai
vaivattomasti
Videoapteekin
avulla**

Kysy ensin meiltä

**Venlarohdos &
SEITSEMÄN VELJEKSEN
APTEEKKI**

**Juuret syvällä
nurmijärveläisyydessä
ja katse tulevaisuudessa**

AVOINNA JOKA PÄIVÄ

Mahlamäentie 2, Nurmijärvi
Puh 09 2504 085
www.seitsemanveljesta.fi, www.lääkekaappisi.fi

**Parasta palvelua
ja
hyvää evästä**

KLAUKKALA

Palvelemme: ma-pe 8-21, la 8-20, su 10-20.

*Kauppanummentie 6 D 1, 01900 Nurmijärvi
Kaurapellontie 3, 01900 Nurmijärvi*

P. 09 878 8560 / 09 250 1597

www.nurfy.fi

Niiniteam

Ilvesvuorenkatu 5 B,
01900 Nurmijärvi
Puh. 010 231 0780

Syödään yhdessä

Maanantaisin klo 12-13

Nurmijärven seurakuntakeskuksessa | Kirstaantie 5-7

Keskiviikkoisin klo 15-16.30

Klaukkalan kirkolla | Ylitolantie 6

Perjantaisin klo 12-13

Artturi-salissa | Patruunantie 1, Rajamäki

Älä jää yksin | Tule pullakahville

Ystävyyden kammari

Kuokkalantie 2 | Nurmijärvi | **ti klo 10-12 ja to 13-15**

Olotupa

Klaukkalan kirkolla | **ma klo 12-14.30**

Kohtaamispaikka

Artturi-salissa | Patruunantie 1 | Rajamäki | **ma klo 10-13**

www.nurmijarvenseurakunta.fi

**Keittolounas ja kahvi
1,50 €, alle 4-v ilmaiseksi.**

Pullakahvit 1€

